

PORIN KAUPUNKI

MÄNTYLUOTO (65.) KAUPUNGINOSAN KALLON ALUEEN ASEMAKAAVAN MUUTOS JA LAAJENNUS 609 1758

KAAVASELOSTUS

Kaavaluonnos

Versio 0.9

31.1.2023

Nosto Consulting Oy

Sisällysluettelo

1. Perus- ja tunnistetiedot	5
1.1. Tunnistetiedot	5
1.2. Kaava-alueen sijainti	6
1.3. Kaavan tarkoitus	6
2. Lähtökohdat	8
2.1. Selvitys suunnittelualueen oloista	8
Alueen yleiskuvaus	8
Luonnonympäristö ja maisema	8
Rakennettu ympäristö	10
Maanomistus	21
2.2. Suunnittelutilanne	21
Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet	21
Maakuntakaava	22
Yleiskaava	26
Asemakaava	28
Rakennusjärjestys	29
Luontoselvitys	29
Rakennetun kulttuuriympäristön selvitys ja arkeologinen tarkastus	35
Kaavan pohjakartta	39
3. Suunnittelun vaiheet	40
3.1. Asemakaavan suunnittelun tarve, suunnittelun käynnistäminen	40
3.2. Osallistuminen ja yhteistyö	40
Viranomaisyhteistyö	40
Osalliset ja vireille tulo	40
Kaavaluonnos	41
Kaavaehdotus	41
Kaavan hyväksyminen	41
4. Asemakaavan kuvaus	42
4.1. Kaavan rakenne	42
Mitoitus	43
Palvelut	43

4.2.	Aluevaraukset	43
	Korttelialueet	43
	Erytisyalueet.....	44
	Virkistysalueet	44
	Liikennealueet.....	44
4.3.	Asemakaavan vaikutukset.....	44
	Vaikutukset valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin	44
	Vaikutukset maakuntakaavaan	45
	Yleiskaavallinen tarkastelu	45
	Vaikutukset rakennettuun ympäristöön	45
	Vaikutukset luontoon ja luonnonympäristöön	50
	Vaikutukset terveellisyyteen ja turvallisuuteen	51
	Vaikutukset yritystoimintaan	51
	Kaavan ilmastovaikutukset.....	51
5.	Asemakaavan toteutus.....	52
5.1.	Toteutusta ohjaavat ja havainnollistavat suunnitelmat	52
5.2.	Toteuttaminen ja ajoitus.....	52
5.3.	Toteutuksen seuranta.....	52

LIITTEET

- 1) Asemakaavan seurantalomake
- 2) Osallistumis- ja arviointisuunnitelma
- 3) Kaavakartta, kaavamerkinnot ja -määräykset
- 4) Luontoselvitys (Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy 2022)
- 5) Rakennetun kulttuuriympäristön selvitys ja arkeologinen tarkastus (Heilu Oy 2022)
- 6) Vuorovaikutusraportti 31.1.2023

Porin kaupunki: Mäntyluoto (65.) kaupunginosan Kallon alueen asemakaavan muutos ja laajennus 609 1758

Kaavaselostus, Versio 0.9 (Luonnos)

Kaavatunnus 609 1758

31.1.2023

VERSIOHISTORIA

0.9	Kaavaluonnos	31.1.2023	Asetettu luonnoksena nähtäville ___.___.2023
1.0	Kaavaehdotus	___.___.2023	Käsitelty Porin kaupunginhallituksessa ___.___._____ § __

1. Perus- ja tunnistetiedot

1.1. Tunnistetiedot

PORIN KAUPUNKI

MÄNTYLUOTO (65.) KAUPUNGINOSAN KALLON ALUEEN ASEMAKAAVAN MUUTOS JA LAAJENNUS 609 1758

Asemakaavan muutos koskee:

Porin kaupungin Mäntyluoto (65.) kaupunginosan kortteleita: 6 ja 7
erityisaluetta (ET)
satama-alue (LS-1)
virkistysaluetta (VP, VL)

Asemakaavan laajennus koskee:

Osaa kiinteistöä 609-454-1-686.

Asemakaavan muutoksella ja laajennuksella muodostuu:

Porin kaupungin Mäntyluoto (65.) kaupunginosan korttelit: 6, 7 ja 11
erityisaluetta (EN)
satama-alue (LS-2)
veneruokkala-alue (LV)
yleistä pysäköintialuetta (LP, LP-3)
virkistysaluetta (VP-14, VL)
kadut: Kallontie (osa), Kallonkuja
katuaukio: Kallonaukio

Suunnitteluorganisaatio

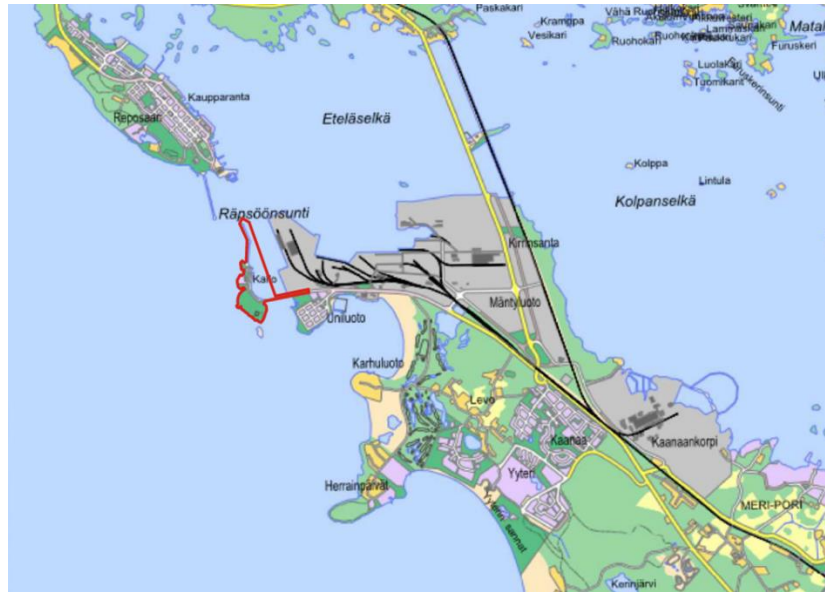
Asemakaavan laadinnasta on vastannut Pasi Lappalainen Nosto Consulting Oy:stä (Turku).

Käsittelyvaiheet

Kaavatyön vireille tulosta on kuulutettu	25.5.2022
Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on ollut nähtävillä	26.5. – 27.6.2022
Kaavaluonnos on ollut nähtävillä	__.__. – __.__.2023
Kaavaehdotus on ollut nähtävillä	__.__. – __.__.2023
Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt kaavan	__.__.____
Kaava on kuulutettu lainvoimaiseksi	__.__.____

1.2. Kaava-alueen sijainti

Suunnittelualue sijoittuu n. 23 km päähän keskustasta luoteeseen Mäntyluodon 65. kaupunginosaan. Suunnittelualue rajautuu merialueisiin paitsi pengertien osalta, joka ulottuu pieneltä osin manteelelle. Kaava-alueen pinta-ala on n. 32 ha.

Kuva 1: Kaava-alueen sijainti. Porin kaupungin karttapalvelu, opaskartta.

1.3. Kaavan tarkoitus

Kaava-alueella voimassa oleva asemakaava ei vastaa Kallon alueen kehittämistarpeiden osalta nykypäivän maankäytön ja toimintojen sijoittelua ja tulevia tarpeita. Kaavamuutoksen laatimista varten on laadittu viitteellinen taustaselvitys ("Kallo-Reposaari Kehittämisshanke"), jossa asetettujen tavoitteiden mukaisesti kaupunginhallitus on päättänyt käynnistää alueen asemakaavamuutoksen, lukuun ottamatta selvityksessä Kallon saaren metsäisille alueille osoitettuja majoituspalveluja tai -rakenteita. Kallon alueen suosio sekä porilaisten että matkailijoiden keskuudessa on jatkuvasti kasvanut, jolloin myös alueen liikennemäärät ja pysäköintitarpeet ovat voimakkaasti lisääntyneet. Kallon saaren johtavan pengertien kaavoitus katualueeksi on ajoyhteyden kunnossapidon parantamiseksi tarpeen ja toimivien ajoyhteyksien lisäksi alueella tulee erityisesti kiinnittää huomiota kevyen liikenteen turvalliseen ja tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen.

Pursiseuralla on suunnitelmissa toiminnan kehittäminen ja laajentaminen. Vanhaan majakkaan ollaan esimerkiksi suunnittelemassa vuokrattavia saunatiloja sekä meriaiheisia taidenäyttelyitä. Lisäksi suunnitelmissa on laiturikapasiteetin nostaminen ja vesialueen

ruoppaus. Kallon ja Reposaaaren välisen aallonmurtajan lähes kärkeen n. 400 m päähän nykyisestä kääntöpaikasta (ja Cafe Kallosta) on rakennettu pieni laituri (vanha luotsilaituri), joka toimii mm. vesibussi Charlotan pysähdyspaikkana. Siihen laituri kuitenkin soveltuu erittäin huonosti ja on toimijan mielestä jopa vaarallinen.

Asemakaavamuutoksen tavoitteena on vastata kaava-alueella nykyisten toimintojen laajenemistarpeisiin, parantaa alueen liikenneturvallisuutta sekä erityisesti kehittää jalankulun ja pyöräilyn olosuhteita. Kaavamuutoksen tarkennettuina tavoitteina on:

- osoittaa voimassa olevassa asemakaavassa virkistysalueella sijaitseva ohjeellinen ajoyhteys tarpeellisilta osin katualueeksi
- osoittaa kaavamuutoksessa tarkoituksenmukaiset liikenteen pysäköinti- ja kääntöalueet
- mahdollistaa laiturikapasiteetin nostaminen pursiseuran toiminta-alueella
- mahdollistaa aallonmurtajan sijoittuminen helikopterikentältä itään osoittamalla alue kaavamuutoksessa tarkoituksenmukaisin kaavamerkinnoin ja -määräyksin
- mahdollistaa uuden yhdyslaturin sekä pyöräparkin sijoittuminen kaava-alueen pohjoisosaan
- osoittaa tarvittava aluevaraus kahvilatoiminnoille (Cafe Kallo) sekä WC-kontin sijoittamiselle kaava-alueen pohjoisosaan

Kaavamuutoksen tavoitteet voivat tarkentua kaavatyön edetessä. Toteutuessaan asemakaavalla ei arvioida olevan valtakunnallista tai merkittävää maakunnallista vaikutusta.

2. Lähtökohdat

2.1. Selvitys suunnittelualueen oloista

Alueen yleiskuvaus

Kallo on vanha majakkasaari Porin kaupungin ja sataman edustalla. Saari on maastonmuodoltaan vaihtelevaa aluetta, jossa korkein kohta kohoaa noin kuusi metriä merenpinnasta. Alueelle rakennettiin ensimmäinen majakka vuonna 1884. Saarella toimii myös Suomen vanhin urheiluseura, vuonna 1856 perustettu Segelföreningen i Björneborg (BSF). Sittemmin alueelle on sijoittunut myös Länsi-Suomen merivartiosto (Porin merivartioasema) ja luotsiasema.

Pääosin saari on virkistyskäytössä. Joukkoliikennelinja sekä jalan- kulkua- ja pyöräilyväylä Porin keskustan suunnasta päättyvät Mäntyluotoon, eivätkä ne ulotu Kallon saarelle asti. Saarella ei ole jalan- kulkua- ja pyöräilyväyliä. Metsäalueella on polku retkeilijöille.

Luonnonympäristö ja maisema

Kallon itäpuolella sijaitsevat Mäntyluodon satama ja Uniluodon asuinalue, joihin Kallo on liitetty n. 300 metrin mittaisella pengertiellä. Kallon pohjoispuolella sijaitsee Reposaari, ja länsipuolella avautuu Selkämeri. Yyterinniemen maankohoamisesta ja ihmistoi- minnasta johtuneet muutokset ovat määrittäneet myös Kallon ympäristön muovautumista nykyisenlaiseksi. Yyterinniemi kuuluu Satakunnan rannikolle tyypillisiin pitkiin, kaakosta luoteeseen suuntautuviin niemiin ja se on muodostunut maankohoamisen myötä Yyterin ja Kokemäensaaren entisistä saarista. Yyterinniemen varhaisimmat maa-alueet ovat paljastuneet rautakauden (noin 500 eaa-1300 jaa) lopulla. Kallo koostuu eteläisestä Mäntykallosta ja pohjoisesta Kallosta, jotka ovat aiemmin olleet erillisiä saaria ja yhdistyneet maankohoamisen myötä. Pohjois-eteläsuunnassa Kallolla on pituutta n. 750 metriä. Saari on varsinkin kesäisin suosittu virkistyskohde, jossa retkeilee runsaasti ihmisiä. Saarella on luontopolku ja pengertien vieressä pieni uimaranta.

Kallon pohjoisosa on kallioista ja lähes puutonta, ja suurin osa Kallon rakennuskannasta on keskittynyt juuri saaren pohjoisosaan. Pohjoisosassa sijaitsevat mm. Rajavartiolaitoksen merivartio- asema, luotsiasema sekä pienvenesatama ja lisäksi alueella sijait-

see kahvila. Pohjoisosan itäranta on satamatoimintojen ja venelaitureiden jäsentämää, kun taas Kallon länsiranta on avointa kalliota. Saaren länsi- ja etelärannoilla on avoimia, tuulelle ja aallokelle alttiita merenranta-kallioita, joilta aukeaa näkymä avomerelle. Eteläkärjen edustalla sijaitsee pieni puuton kallioluoto. Mäntykalloa peittää nimensä mukaisesti karuhko männikkö ja saaren etelä- ja keskiosissa on kallioisia kuivia mäntymetsiä. Mäntykallon pohjoisosassa sijaitsee pieni tervaleppälehto ja entisen salmen länsiosassa on tyrnipensaikkaa. Itäranta on länsirantaa huomattavasti suojaisampi ja alueella on matalia hiekkarantoja. Pengertien ja pienvenesataman välisellä rannalla kasvaa kapealti ruovikkoa.

Suunnittelualue ei sijaitse pohjavesialueella.

Suunnittelualueelta on laadittu luontoselvitys 24.11.2022. Selvityksen on laatinut FM (biologi) Turkka Korvenpää Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy:stä ja selvitys on selostuksen liitteenä 4. Selvityksen mukaan suunnittelualueella sijaitsee useita arvokkaita luontokohteita, joita käsitellään tarkemmin selostuksen kohdassa 2.2 *Suunnittelutilanne – Luontoselvitys*.

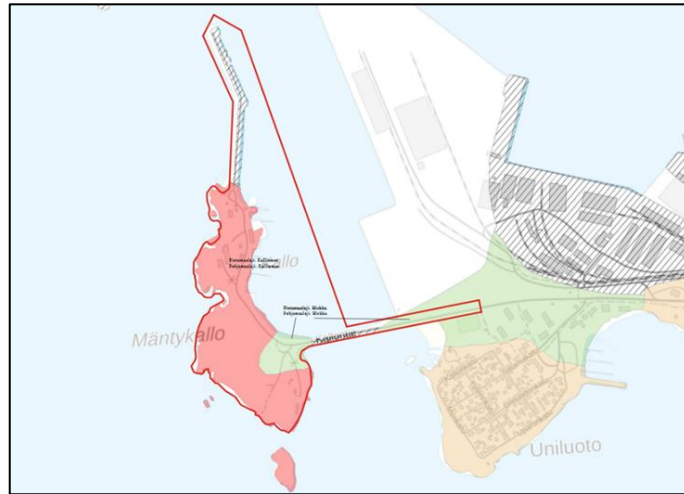
Suunnittelualueelta laaditaan kevään 2023 aikana maisemaselvitys, jonka tulokset huomioidaan kaavaehdotusvaiheessa.

Kuvat 2 ja 3: Kuvassa 2 kaava-alueen kalliosta rantamaisemaa ja kuvassa 3 Kallontien ajoyhteys suunnittelualueen eteläosasta kohti pohjoista. Kuvassa taustalla näkyy Rajavartiolaitoksen merivartioaseman vaalea rakennus.

Maaperä

Rakennettavuudeltaan suunnittelualueen maaperä on Porin olosuhteissa hyvä. Suunnittelualueen maaperä on pääosin kalliota. Sisääntulotien läheisyydessä maaperä on hiekkaa.

Kuva 4: GTK:n maaperäaineisto. Punainen alue: pinta- ja pohjamaa-alue kalliomaata (Ka), vihreä pinta- ja pohjamaa-alue hiekkaa (Hk). Kuva: MML, Esri Finland, Geologian tutkimuskeskus (GTK).

Rakennettu ympäristö

Kallon alueella toimii tällä hetkellä Rajavartiolaitoksen merivarti asema, luotsiasema (Finnpilot Pilotage Oy), Arctia Meritaito Oy, pursiseura BSF ja Kallo Cafe. Pursiseuralla on käytössään klubi/ti lausravintola sekä vanha majakka/saunarakennus. Kaupunki on vuokrannut pursiseuralle myös ranta-alueen veneiden säilytystä ja laskua varten sekä laituri-alueen. Majakan vieressä toimii Porin kaupungilta vuokratulla alueella (kaavassa VL-merkintä) kesäkahvila Cafe Kallo. Kallon ja Reposaaaren välisen aallonmurtajan lähes kärkeen n. 400 m päähän nykyisestä käänköpaikasta (ja Cafe Kallostä) on rakennettu pieni laituri (vanha luotsilaituri), joka toimii mm. vesibussi Charlotan pysähdyspaikkana.

Suunnittelualueen eteläkärjessä voimassa olevan asemakaavan mukaisella VL-alueella sijaitsee erillisellä maanvuokrasopimuksella muodostettu rakennettu rakennuspaikka, joka on tarkoitettu ympärivuotiseen asumiseen. Rakennukset on rakennettu 1930-luvulla ja paikka on toiminut aiemmin öljyn jakeluasemana. Rakennuksia on kunnostettu hiljattain. Muilta osin suunnittelualue on rakentamaton virkistysaluetta.

Kuva 5: Alueen saaristomaista rakennuskantaa.

Kuva 6: Cafe Kallon rakennuksia kaava-alueen pohjoisosassa.

Kuva 7: Pursiseuran laitureita sekä venesäilytyspaikka kaava-alueen keskiosassa.

Kuva 8: Kallon majakka. Kuva 9: Rajavartiolaitoksen merivartioaseman rakennus.

Kuvat 10 ja 11: Satamatoimintojen aluetta. Kuvassa 11 Meritaito Oy:n rakennuksia kaava-alueen itärannalla.

Kuvat 12 ja 13: Kuvassa 12 ajoyhteys Rajavartiolaitoksen merivartioasemalle ja kuvassa 13 pursiseuran veneiden säilytyspaikka sekä pysäköintialuetta kaava-alueen keskiosassa.

Kuvat 14 ja 15: Kuvassa 14 näkymä Kallontieltä kohti kallon saarta ja kuvassa 15 ajoyhteys saaren pohjoisosassa.

Kuvat 16 ja 17: Kuvassa 16 entisen öljysataman korjattu rakennus ja kuvassa 17 kaava-alueen eteläosassa Kallontien varrella sijaitseva sähkömuuntamo.

Rakennettu kulttuuriympäristö

Suunnittelualan pohjoisosa kuuluu osaksi *Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön* valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY), sekä *Kallon majakka ja luotsiaseman* maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä. Suunnittelualu- eelle on osoitettu myös maakunnallisesti merkittävä kulttuuriym- päristön kohde (alle 10 ha) *Mäntyluodon majakka* (majakka siirret- tiin Kallon pengertien viereen 2020 Mäntyluodon sataman laajent- tumisen vuoksi). Museoviraston mukaan Porin satamien, Mäntyluod- on ja Reposaaren, edustalla sijaitseva Kallon saari on historialli- sesti merkittävä luotsipaikka. Kallossa olevat merenkulun turvalait- teet sekä luotsiasemat muodostavat ajallisesti monikerroksisen,

suhteellisen tiiviin ja hyvin säilyneen rakennuskokonaisuuden. Vilkkaassa satamamiljöössä olevat rakennukset ovat säilyttäneet yhteytensä alkuperäiseen toimintaympäristöönsä. Mäntyluodon satama-alueen meriliikennehistorialliseen kokonaisuuteen uudistuneella satama-alueella kuuluu satamaloistoksi 1903 arkkitehti Gustaf Nyströmin suunnitelmin rakennettu koristeellinen ns. Ryssäntorni, joka on nykyisin valoton tunnusmajakka (Ryssäntorni sijaitsee nykyisin kaava-alueen ulkopuolella mantereen puolella Kallontien pohjoispuolella). Samaan RKY-alueeseen kuuluvat lisäksi suunnittelualueen ulkopuolella sijaitsevat Mäntyluodon satama-alueen satamarataan liittyvä asemamiljöö puistoineen sekä Uniluodon pieni tiheästi rakennettu yhdyskunta suorakulmaisine tontteineen. (rky.fi.)

Suunnittelualueelta on laadittu rakennetun kulttuuriympäristön selvitys ja arkeologinen tarkastus 14.9.2022. Selvityksen ovat tuottaneet Heilu Oy:n rakennustutkija FM Kristian Tuomainen ja arkeologi FM Kalle Luoto ja selvitys on kaavaselostuksen liitteenä 5. Selvityksen mukaan pääosa Kallon saaren rakennuksista sijaitsee Kallon saaren pohjoisosassa, kun taas Mäntykallon eteläosassa on säilynyt rakennuksia alueella 1920–30-luvulta 1950-luvun lopulle toimineesta öljysatamasta. Kallon vanhin säilynyt rakennus on selvityksen mukaan luotsivartiotupa vuodelta 1859, joka rakennettiin korvaamaan Krimin sodassa tuhoutunut luotsirakennus 1850-luvun alusta. Entinen luotsivartiotupa sijaitsee Kallon pohjoisosan, Kivikallon korkeimmalla kohdalla nykyisen merivartioaseman ja Kallontien välissä. Puurakenteisessa, harjakattoisessa rakennuksessa on punainen vaakalautavuoraus ja nurkat sekä valkoiset puitteet. Perustuksena on luonnonkivimuuri ja katemateriaalina musta saumapelti. Sisäänkäynti rakennukseen on itäsvuolta lasikuistin kautta. Ikkunat ovat kahdeksanruutuiset, kuistissa kuusiruutuiset. Rakennukselle johtaa portaat ja esteetön kulkuluiska Kallontieltä. Portaiden juurella Kallontien varressa sijaitsee rinnakkain kaksi BSF:lle kuuluvaa venevajaa, jollasuulia. Rakennuksissa on punainen pystylautaverhous ja musta saumapeltikatto. Entinen luotsivartiotupa kuuluu nimettynä kohteena Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön.

Kuva 18: Luotsivartiotupa sekä pihapiiriin kuuluvia talousrakennuksia.

1880-luvulla Kallon pohjoisosaan pystytettiin puinen loistokoju ohjaamaan laivat turvallisesti Kolmikulman matalikon ohi. Loistokoju korvattiin nykyisellä, rautaisella majakkatornilla 1903. Kallon valkoinen majakka on rautarakenteinen. Kahdeksankulmaiseen, lähes kymmenmetriseen majakkatorniin liittyy puurakenteinen asuinosa, joka on muutettu saunatiloiksi. Majakan perustus on järeää lohkokiveä, puisen rakennusosan pienempää luonnonkiveä. Puisen rakennusosan majakan puoleisessa päädyssä on muuta rakennusta korkeampi, majakkaan johtava torniosa. Rakennuksessa on musta saumapeltikatto ja punainen vaakavuoraus, puitteet ja listat ovat valkoiset. Rakennuksen pohjoissivulla on sisäänvedetty avokuisti, jonka kautta on kaksi sisäänkäyntiä rakennukseen. Kallon majakka kuuluu nimettynä kohteena Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Majakka on suojeltu asemakaavalla vuonna 1982.

Maan vanhin purjehdusseura Segelföreningen i Björneborg, BSF, perustettiin vuonna 1856. Purjehdusseura BSF:n paviljonki, entinen sumumerkinantoasema, sijaitsee Kallon majakan välittömässä läheisyydessä, majakan eteläpuolella. Kookas puurakennus koostuu kahdesta osasta: eteläpäädyn kaksikerroksisesta, harjakattoisesta osasta, johon liittyy poikittain matala laajennusosa. Rakennuksessa on punainen, pysty-/vaaka-/pystysuuntainen lautaverhouk, listat ja puitteet ovat valkoiset. Alkuperäisessä rakennusosassa on lohkokiviperustus, laajennusosa on perustettu betonipaalujen varaan. Katemateriaali on musta saumapelti. Paviljonkirakennuksen itäpuolella sijaitsevat vaja ja piharakennus 1900-

luvun alkupuolelta. Molemmissa on lohkokiviperustus ja saumapelitkatto. Purjehdusseuran rakennuskokonaisuuteen kuuluu myös useita paviljonkia pienempiä rakennuksia, kuten venevajoja. BSF:n omistamat rakennukset on kunnostettu vuosien 2018–2020 aikana. Paviljonki, entinen sumumerkinantoasema, kuuluu nimetyinä kohteena Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Paviljonki on suojeltu asemakaavalla vuonna 1982.

Kuva 19 ja 20: Kuvassa 19 Kallon majakka ja taustalla pурсiseuran paviljonki. Kuvassa 20 pурсiseuran paviljonki.

Entinen luotsi-, nykyinen merivartioasema sijaitsee pohjois-eteläsuuntaisesti keskellä Kallon pohjoissaarta. Kolmikerroksiseen, tornimaiseen rakennukseen liittyy pitkä, matala laajennusosa. Torniosassa on aumakatto, vaalea tiilijulkisivu, neliskantainen vaalea tiilipiippu ja ylimmän kerroksen valvomoa kiertävä parveke. Harjakattoisessa laajennusosassa on 1980- ja 1990-lukujen taitteen postmoderneja piirteitä: eri kokoiset, neliön muotoiset ikkunat ja länsipuolen sisäänkäynnin pylväikkö. Julkisivuissa on vaalea pystylautaverhous. Rakennuksen katemateriaalina on vaalea saumapelti. Merivartioaseman pihalla on pitkänmallinen, vaalea autokatos. Alkuperäiseltä osaltaan 1960-luvun selkeälinjainen laitosrakennus edustaa Kallon nuorempaa rakennuskantaa. Nykyisin merivartioasemana toimiva luotsiasema on osa Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä.

Mäntykallon eteläosassa on säilynyt kaksi entiseen öljysatamaan liittyvää rakennusta. Kaksikerroksinen asuinrakennus on rapattu,

ja sen eteläpäädyssä on leveällä vaakalaudalla verhoiltu laajennusosa. Rakennuksessa on korkea betonisokkeli ja musta saumapeltikate. Rannassa sijaitsee pitkä, öljysataman ajoilta säilynyt rakennus. Rakennus on perustettu korkean betonimuurin varaan ja sitä kiertää betonipilareiden kannattama terassi. Rakennuksessa on tasakatto, terassia kattava osa on kulmista aumattu. Vuorauksena on leveä vaakalaudoitus. Asuinrakennuksen takana on vanha varastorakennus ja katos.

Muinaisjäännökset

Suunnittelualueelta on laadittu arkeologinen tarkastus edellä käsitellyn rakennetun kulttuuriympäristön selvityksen yhteydessä (Heilu Oy 2022, liite 5). Selvityksen mukaan arkeologinen tarkastus perustuu 12.5.2022 käytyyn viranomaisneuvotteluun (Porin kaupunki, Kallon asemakaavan muutos), jossa todetaan, että voimassa olevaan yleiskaavaan merkitty ja kaava-alueen eteläosassa sijaitseva muinaisjäännöskohde (I Maailmansodan aikaisten linnoitusrakennelmien jäännökset) ei ole muinaisjäännösrekisterissä ja sen tarkastaminen ja dokumentointi on tarpeen. Entuudestaan Museoviraston ylläpitämään muinaisjäännösrekisteriin on merkitty Kallon saaren läheisyyteen kaksi arkeologista kohdetta, muu kulttuuriperintökohde Mäntykallo (muinaisjäännösrekisterin tunnus 2528) ja löytöpaikka Mäntyluodon Kallon tykit (1731). Näitä kohteita ei erityisesti inventoinnin yhteydessä tarkastettu, koska kyseessä ovat vedenalaiset kohteet eivätkä ne kuulu osaksi käsillä olevaa asemakaavan muutosaluetta.

Yleiskaavan mukaisesta kohteesta (I ms:n aikaiset linnoitusrakennelmien jäännökset) selvityksessä todetaan, että selkein jäännös on kohteen eteläosassa sijaitseva osuus, jossa on kaksi suojahuoneen jäännöstä (kohteet 3 ja 4) ja niitä yhdistävä juoksuhauta. Pohjoisosa jäännöksestä (1 & 2) on osin louhoksen vaurioittama, mutta siihen kuuluu kallioon louhittua juoksuhautaa ja ladottua kivivallia. Kohde todennettiin tarkastuksessa uudeksi kiinteäksi muinaisjäännökseksi, *Mäntykallo puolustusvarustus*, jolle on selvityksessä osoitettu myös neljä alakohdetta (1-4).

Uuden kiinteän muinaisjäännöksen välittömästä läheisyydestä todennettiin tarkastuksessa myös muuksi kohteeksi arvoitettu kohde, *Mäntykallo kivilouhos*. Selvityksen mukaan Mäntykallosta on louhittu kiviaineksia satama-alueiden rakentamiseen 1800- ja 1900-lukujen taitteesta alkaen, ja louhosalue erottuu Mäntykallon keski-osassa yhä. Louhoksen pituus pohjois-eteläsuunnassa on noin 150

metriä ja itä-länsi -suunnassa noin 100 metriä. Louhoksen reunoilla on noin 1 – 2 metriä korkeita louhinnan tuloksena syntyneitä pystykallioita sekä jonkin verran louhinnan tuloksena syntynyttä irtokiveä. Alueen eteläosan läpi kulkee tie.

Tekninen huolto

Alueen sisääntulon läheisyydessä sijaitsee pienehkö sähkömuuntamorakennus.

Kuva 21: Sähkömuuntamorakennus.

Kaavamuutosalue ei kuulu Porin Veden toiminta-alueen piiriin. Porin Veden runkovesilinja kulkee Mäntyluodon satama-altaan kautta Reposaareen. Pengertien (osoitetaan kaavamuutoksessa Kallontienä) alueella kulkee tosin runkovesijohtolinja, jonka jatkeena on yksityisiä tonttivesijohtoja. Kaava-alueella kulkee myös paineviemäriin ylivuotolinja, joka kulkee pengertien kautta voimassa olevan asemakaavan mukaisen ja kaavamuutoksessa poistettavan ET-alueen kautta mereen. Kallon alueelta laaditun esiselvityksen mukaan nykyisessä kaavassa oleva ET-merkintä on aikanaan tehty Mäntykallon puhdistamoa varten. Puhdistamotoiminta on lopetettu v. 1995, kun alueen jätevedet ryhdyttiin johtamaan Pihlavan puhdistamolle ja nykyisin edelleen Luotsinmäelle. Ylivuotolinja on edelleen käytössä ja sitä käytetään nykyisin Uniluodon jätevesipumppaamon hätäylivuotolinjana. Ylivuotolinjaan ei voi kuitenkaan liittyä uusilla viemäri liittymillä.

Kuva 22: Ote vesihuollon verkostokartasta. Sinisellä puhdas vesi, punaisella sadevesiviemäri ja mustalla jäte- ja sekavedet.

Hulevedet

Alueelle ei ole rakennettu hulevesiviemäriinjoja. Lähin toimintalue sijaitsee Mäntyluodon asuinalueella. Hulevedet ohjautuvat ympäröiville merialueille.

Palvelut, työpaikat ja väestö

Porin keskustan palvelut sijaitsevat kaava-alueelta noin 23 km kaakkoon. Lisäksi kaava-alueella sijaitsee joitakin palveluntarjoajia sekä työpaikkoja. Kaava-alueella sijaitseva Meritaito Oy tarjoaa jäänmurtoon, väylänhoitoon ja merenmittaukseen liittyviä palveluja ja pursiseura (BFS) tarjoaa mm. purjehdukseen liittyviä koulutuksia sekä laajemmin veneilyyn liittyviä palveluja. Kallon saaren pohjoisosassa toimii kahvilapalveluja tarjoava Cafe Kallo. Valtion Rajavartiolaitoksen tehtäviin kuuluvat mm. rajaturvallisuuden valvonta sekä meripelastustehtävät. Ainoa asuinrakennus sijaitsee saaren kaakkoisosassa, muuten lähin asutus sijaitsee mantereen puolella Uniluodon asuinalueella.

Liikenne

Suunnittelualueelle Kallon saaren kuljetaan valtatie 2, Merisatamantien (yhdystie 42020) sekä Kallontien kautta. Joukkoliikennelinja sekä jalankulku- ja pyöräilyväylä Porin keskustan suunnasta päättyvät Mäntyluotoon, eivätkä ne ulotu Kallon saarelle asti. Saarella ei ole jalankulku- ja pyöräilyväyliä. Metsäalueella on polku retkeilijöille.

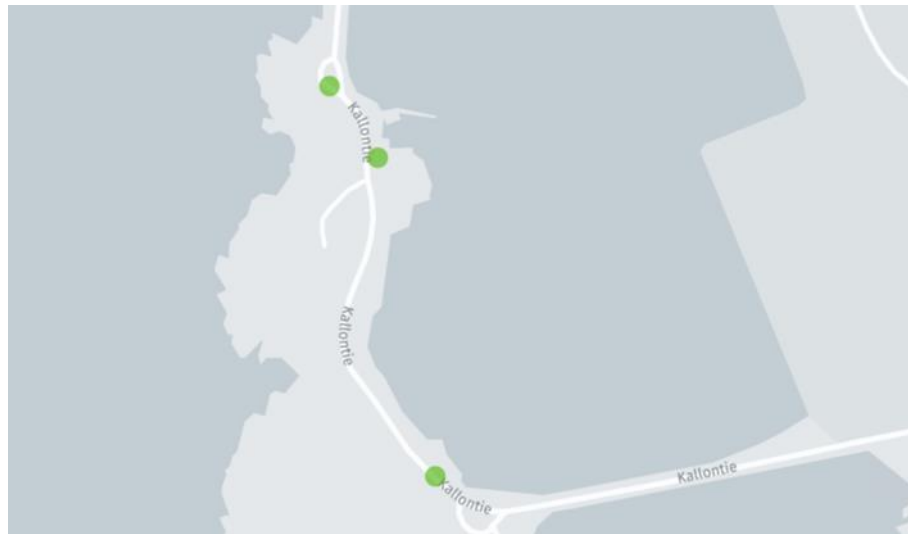
Valtatien 2 keskimääräinen vuorokausiliikenne (2022) suunnittelualueen kohdalla on noin 2000 ajoneuvoa/vrk. Kallontielle on tehty

viimeiset liikennelaskennat kesällä 2020 yhden viikon ajan. Tuolloin vuorokausiliikennemäärät vaihtelivat ollen maanantaista torstaihin noin 600-700 ajoneuvoa vuorokaudessa ja perjantaista sunnuntaihin noin 1600-2200 ajoneuvoa vuorokaudessa.

Liikennemuodot sekoittuvat tällä hetkellä Kallontiellä. Haastavimmat kohdat sijoittuvat Kallonsaaren pohjoisosiin. Venesatamatoimintojen alue on samalla alueella, missä kulkee ajoneuvoliikenne, jalankulkijat ja pyöräilijät, mikä heikentää etenkin jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden turvallisuuden tunnetta. Kallon saaren pohjoispäässä näkyvyys Kallontiellä on myös pieneltä osin heikko tien varrella olevan rakennuksen ja tien kapeuden takia.

Kallon saarella on tapahtunut vuosien 2017-2021 aikana kolme poliisin tietoon tullutta onnettomuutta. Onnettomuudet eivät johtaneet henkilövahinkoihin.

Alueella on virallisia pysäköintialueita vain saaren pohjoispäässä. Autoja pysäköidäänkin tällä hetkellä epävirallisiin paikkoihin eri puolelle saarta.

Kuva 23: Kallon saarella tapahtuneet poliisin tietoon tulleet onnettomuudet 2017-2021 (Ramboll 2023).

Ympäristöhäiriöt

Suunnittelualueelta ei ole tiedossa suojele- tai häiriöalueita tai -kohteita.

Maanomistus

Suunnittelualueelle sijoittuu kaksi kiinteistöä:

- Tontti 609-65-6-1 on Porin kaupungin omistuksessa, ja sen pinta-ala on 11 048 m².
- Tila 609-454-1-686 MÄNTYLUOTO, joka käsittää myös ympärivät merialueet, on Porin kaupungin omistuksessa.

Kuva 24: Suunnittelualue on Porin kaupungin omistuksessa.

2.2. Suunnittelutilanne

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtioneuvosto päätti valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistamisesta 14.12.2017, ja päätös tuli voimaan 1. huhtikuuta 2018. Päätöksellä valtioneuvosto korvasi valtioneuvoston vuonna 2000 tekemän ja 2008 tarkistaman päätöksen valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. Suunnittelualuetta koskee alueidenkäyttötavoitteista ainakin:

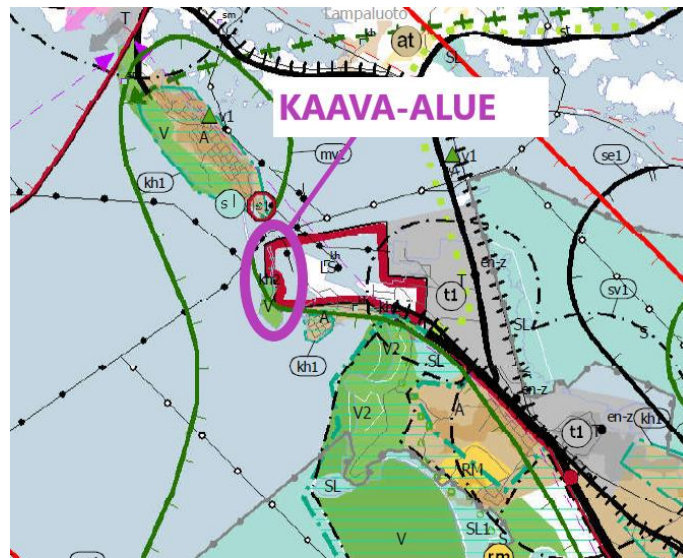
Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat

- Huolehditaan valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta
- Edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä.
- Huolehditaan virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävydestä sekä viheralueverkoston jatkuvuudesta

Maakuntakaava

Satakunnan maakuntakaava

Suunnittelualue on Satakunnan maakuntakaavassa (YM vahv. 30.11.2011, lainvoimainen KHO:n päätöksellä 13.3.2013, tarkistettu 14.4.2014) osoitettu virkistysalueeksi (V), satama-alueeksi (LS), kaupunkikehittämisen kohdevyöhykkeeksi (kk-1), matkailun kehittämisvyöhykkeeksi (mv-1) sekä osin maakunnallisesti merkittävaksi kulttuuriympäristöksi (kh2). Laivaväylä, jolla on osoitettu kulkusyvyydeltään yli 2,5 metrin laivaväylät, on osoitettu hyvin lähelle suunnittelualueita. Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Kuva 25: Ote Satakunnan maakuntakaavasta

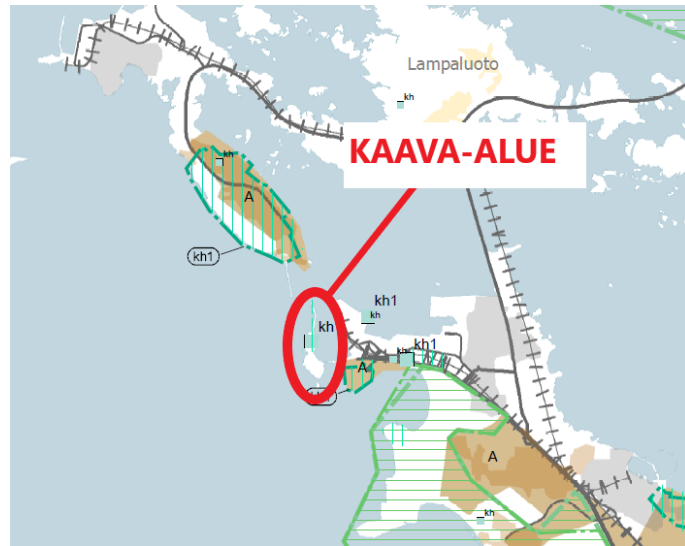
Satakunnan vaihemaakuntakaava 1

Satakuntaliiton maakuntavaltuusto on hyväksynyt Satakunnan maakuntakaavaa täydentävän Satakunnan vaihemaakuntakaavan 1 13.12.2013, Ympäristöministeriö on vahvistanut sen 3.12.2014 ja lainvoiman se on saanut korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä 6.5.2016. Suunnittelualueelle ei kohdistu merkintöjä vaihemaakuntakaavassa 1.

Satakunnan vaihemaakuntakaava 2

Satakuntaliiton maakuntavaltuusto on hyväksynyt Satakunnan maakuntakaavaa täydentävän Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 17.5.2019 ja se on saanut lainvoiman 1.7.2019. Suunnittelualue

on vaihemaakuntakaavassa 2 osoitettu valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi (kh1), *Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristö*, maakunnallisesti merkittäväksi kulttuuriympäristöksi (kh), *Kallon majakka ja luotsiasema* sekä *Mäntyluodon majakka* (kohde alle 10 ha).

Kuva 26: Ote Satakunnan vaihemaakuntakaavasta 2.

Suunnittelualueeseen kohdistuvat maakuntakaavamääräykset:

VIRKISTYSALUE

Merkinnällä osoitetaan ulkoilun, retkeilyn ja virkistyskäytön kannalta merkittävät alueet. Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus

Suunnittelumääräys

Alueen suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota alueen virkistyskäytön ja virkistyskäytön kehittämisedellytysten turvaamiseen.

Rakentamismääräys

Alueilla sallitaan yleistä ulkoilu- retkeily- ja virkistyskäyttöä palvelevan rakentamisen lisäksi jo olemassa olevien rakennusten korjaus-, muutos- ja laajentamistyöt.

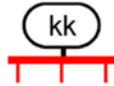
SATAMA-ALUE

Merkinnällä osoitetaan satama- ja satamatoimintoihin välittömästi liittyvät varasto- ja terminaali-alueet. Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys

Aluetta suunniteltaessa tulee Väylävirastolle (ent. Liikennevirasto) ja satamatoiminnasta vastaavalle taholle sekä museoviranomaiselle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen.

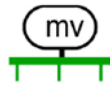

KAUPUNKIKEHITTÄMISEN KOHDEVYÖHYKE

(-1) Merkinnällä osoitetaan Kokemäenjokilaakson valtakunnallisesti merkittävä, monikeskuksinen aluerakenteen kehittämisvyöhyke, jolle kohdistuu työpaikka- ja teollisuustoimintojen, taajamatoimintojen, joukkoliikenteen ja palvelujen sekä virkistysverkoston pitkän aikavälin alueidenkäytöllisiä ja toiminnallisia yhteensovittamis- ja kehittämistarpeita.

Suunnittelumääräys

Alueen kilpailukyvyn ja vetovoimaisuuden kasvua edistetään korostamalla alueen keskuksien kehittämistä. Suunnittelulla tulee edistää alueen ominaispiirteitä ja liikenne-, energia- ja virkistysverkkojen toiminnallisuutta seudullisena kokonaisuutena.

MATKAILUN KEHITTÄMISVYÖHYKE

(-1) Merkinnällä osoitetaan merkittävät matkailun ja virkistyskäytön kehittämisen kohdevyöhykkeet.

Suunnittelumääräys

Vyöhykkeiden sisällä toteutettavassa alueidenkäytön suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota matkailuelinkeinojen ja virkistyspalvelujen kehittämiseen. Suunnittelussa on otettava huomioon toteutettavien toimenpiteiden yhteensovittaminen kulttuuri-, maisema- ja luontoarvoihin sekä olemassa oleviin elinkeinoihin ja asutukseen.

Matkailuun liittyviä toimintoja suunniteltaessa ja vyöhykkeen vetovoimaisuutta kehitettäessä tulee ottaa huomioon vyöhykkeen erityisominaisuudet ja niiden ominaispiirteiden säilyttäminen.

VALTAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄ RAKENNETTU KULTTUURIYMPÄRISTÖ

Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt ja rakennusperintökohteet.

Suunnittelumääräys

Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon alueen kokonaisuus, erityispiirteet ja ominaisluonne siten, että edistetään niihin liittyvien arvojen säilymistä ja kehittämistä mukaan lukien avoimet viljelyalueet.

Kaikista aluetta tai kohdetta koskevista suunnitelmista ja hankkeista, jotka oleellisesti muuttavat vallitsevia olosuhteita, tulee museoviranomaiselle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen.

Kohteen ja siihen olennaisesti kuuluvan lähiympäristön suunnittelussa on otettava huomioon kohteen kulttuuri-, maisema-, luonto- ja ympäristöarvot sekä huolehdittava, ettei toimenpiteillä ja hankkeilla vaaranneta tai heikennetä edellä mainittujen arvojen säilymistä.

MAAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄ KULTTUURIYMPÄRISTÖ

Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät kulttuuriympäristöt ja rakennusperintökohteet.

Suunnittelumääräys

Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon alueen kokonaisuus, erityispiirteet ja ominaisluonne siten, että edistetään niihin liittyvien arvojen säilymistä ja kehittämistä mukaan lukien avoimet viljelyalueet.

Kaikista aluetta tai kohdetta koskevista suunnitelmista ja hankkeista, jotka oleellisesti muuttavat vallitsevia olosuhteita, tulee museoviranomaiselle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen.

Kohteen ja siihen olennaisesti kuuluvan lähiympäristön suunnittelussa on otettava huomioon kohteen kulttuuri-, maisema-, luonto- ja ympäristöarvot sekä huolehdittava, ettei toimenpiteillä ja hankkeilla vaaranneta tai heikennetä edellä mainittujen arvojen säilymistä.

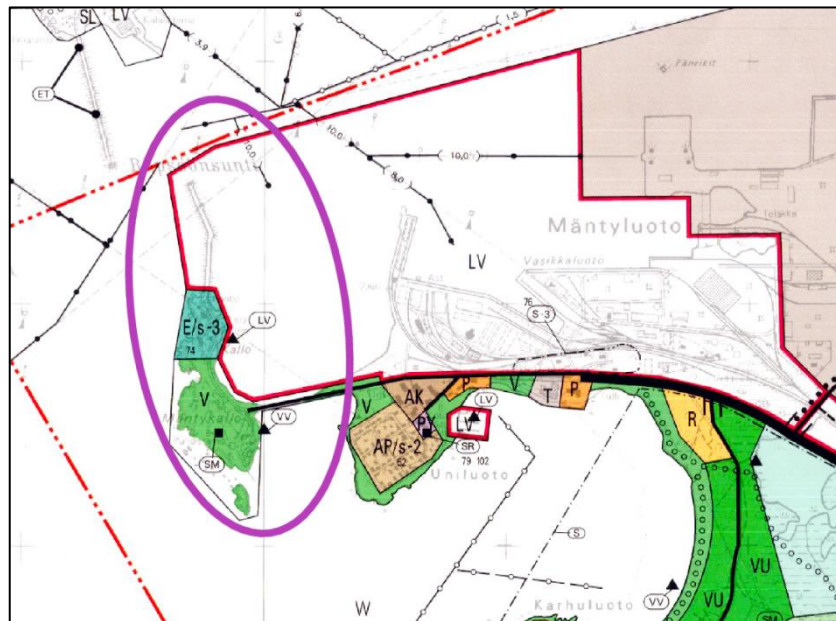
Satakunnan vaihemaakuntakaava 2050

Satakunnan maakuntakaavan 2050 laatiminen on käynnistynyt vuoden 2021 lopussa. Satakunnan maakuntakaava 2050 laaditaan kaikki maankäyttömuodot kattavana kokonaismaakuntakaavana, jolloin käsitellään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja kehittämisen kannalta tarpeelliset alueet koko maakunnan alueella. Satakunnan maakuntakaavan 2050 laadinnan keskeisenä lähtökohtana ovat voimassa olevat Satakunnan maakuntakaava, Satakunnan vaihemaakuntakaava 1 ja Satakunnan vaihemaakuntakaava 2, joiden kaavamerkintöjä ja määräyksiä tarkastellaan uudistuneiden valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden, uusimpien selvitysten, suunnitelmien ja inventointitietojen nojalla. Tarkoituksena on, että voimaan tullessaan Satakunnan maakuntakaava 2050 kumoaa Satakunnan aiemmat kokonais- ja vaihemaakuntakaavat.

Alustavan aikataulun mukaan kaava etenisi valmisteluvaiheeseen vuonna 2023 ja ehdotusvaiheeseen vuonna 2024. Hyväksymisvaiheessa kaava olisi mahdollisesti vuosina 2025-2026. Satakunnan maakuntakaavan 2050 hyväksyy maakunnan liiton ylin päättävä elin eli Satakuntaliiton maakuntavaltuusto.

Yleiskaava

Alueella ei ole voimassa oikeusvaikutteista yleiskaavaa. Alueelle on laadittu oikeusvaikutukseton Meri-Porin osayleiskaava (tullut voimaan KHO 8.3.2002 antamalla päätöksellä), jossa suunnittelualue on osoitettu virkistysalueeksi (V), erityisalueeksi (E), jolla ympäristö säilytetään (s-3) sekä vesiliikenteen alueeksi (LV). E/s-3-alueelle on osoitettu kohdenumero 74. Suunnittelualueelle on osoitettu myös uimaranta (vv), pienvenesatama tai venevalkama (lv) sekä muinaismuisto/muinaismuistoaluealue (SM).

Kuva 27: Ote Meri-Porin osayleiskaavasta (2020).

Yleiskaavamääräykset:

- V Virkistysalue.
- E Erityisalue.
- LV Vesiliikenteen alue.

- SM Muinaismuisto, muinaismuistoalue.
- VV Uimaranta.
- ▲LV Pienvenesatama tai venevalkama.
- s-3 Alue, jonka ympäristö säilytetään.
- 100 Kohdenumero.

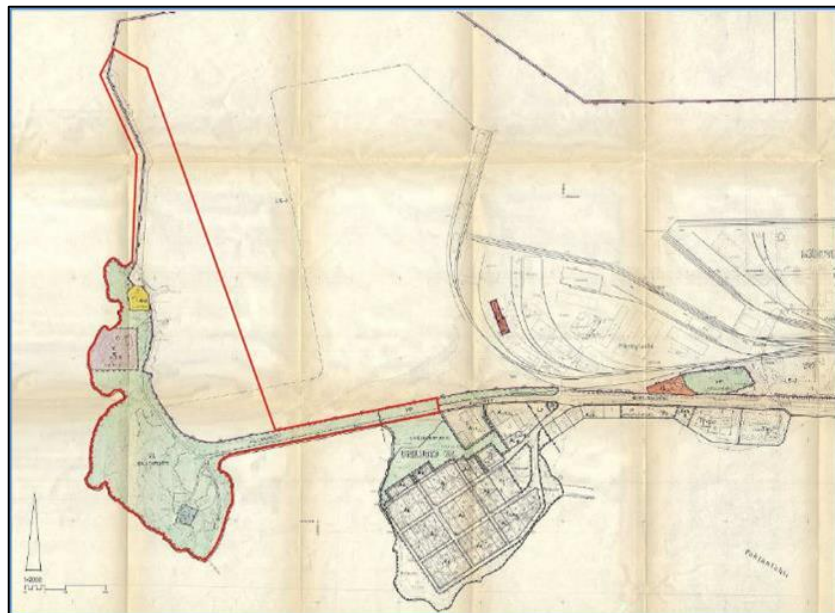
Kohdenumero 74 = Kallossa on ollut majakka vuodesta 1884 ja Luotshallituksen perustama sumumerkinantoasema vuodesta 1901 asti. Majakan vieressä sijaitseva vanha luotsiasema on oletettavasti tämän vuosisadan puolelta. Rakennus toimii nykyään Suomen vanhimman pursiseuran BSF:n paviljonkina. Paviljongin lisäsiipi rakennettiin oletettavasti 40-luvun lopulla. Uusi luotsiasema valmistui vanhan aseman lähelle vuonna 1960. Aivan vanhan luotsiaseman vieressä on vanha pihapiiri, jossa on luotsivanhimman tupa ja sen makasiini- ja talousrakennukset tämän vuosisadan alusta.

Yyterinniemen osayleiskaava

Asemakaavoitettu alue sijoittuu alueelle, jossa on käynnissä Yyterinniemen osayleiskaavoitus. Osayleiskaavasta valmistui syksyllä 2021 kaavaluonnos. Vireillä olevassa yleiskaavassa suurin osa saaresta on osoitettu virkistysalueena (V), pengertie on osoitettu suojaviheralueena (EV), kaavamuuosalueen pohjois- ja koilliskulma satama-alueena (LS), Kallon saaren pohjoisosa erityisalueena (E) sekä alueena, jonka ympäristö säilytetään (s-3). s-3-kaavamääräyksen mukaan alueen kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti arvokas rakennuskanta ja ympäristö tulee säilyttää. Uudisrakentaminen ja rakennuksissa suoritettavat korjaus- ja muutostyömenpiteet sekä muut ympäristöön kohdistuvat toimenpiteet tulee toteuttaa siten, että ympäristön kulttuurihistoriallinen ja maisemallinen luonne säilyy. Ennen aluetta merkittävästi muuttaviin toimenpiteisiin ryhtymistä tulee Satakunnan museolle varata tilaisuus lausunnon antamiseen. Virkistysalueelle sijoittuu muinaismuistokohde ja erityisalueelle kaksi taajama- tai kyläkuvan kannalta arvokasta rakennusta / pihapiiriä sekä suojeltu rakennus ja pihapiiri.

Asemakaava

Kallon alue kuuluu vuonna 1982 hyväksytyyn asemakaavaan (tunnus 609 779). Samaan asemakaavaan kuuluu koko Mäntyluodon satama ja osa Uniluodosta. Suunnittelualue on voimassa olevassa asemakaavassa osoitettu lähivirkistysalueeksi (VL), yleisten rakennusten korttelialueeksi (Y), matkailua palvelevien rakennusten korttelialueeksi (RM), satama-alueeksi (LS-1), yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten alueeksi (ET) sekä puistoalueeksi (P). Virkistysalueelle ja RM-kortteliin on osoitettu suojeltavat rakennukset (sr).

Kuva 28: Asemakaavamuutosalueen rajaus voimassa olevassa asemakaavassa.

Asemakaavassa osoitetut merkinnät- ja määräykset:

Lähivirkistysalue (VL)

Alueella sijaitsee yksi suojeltava rakennus (sr). Alueelle on osoitettu osa saaren sisäisistä ajoyhteyksistä.

Yleisten rakennusten korttelialue (Y)

Tontille saa rakentaa 3-kerroksisen rakennuksen. Alueen tehokkuusluku on 0,10. Alueelle tulee osoittaa 1 autopaikka 100 kerrosalaneliometriä kohden

Matkailua palvelevien rakennusten korttelialue (RM)

Alueelle tulee osoittaa 1 autopaikka 100 kerrosalaneliometriä kohden. Alueella sijaitsee suojeltava rakennus (sr).

Satama-alue (LS-1)

Alueelle saa rakentaa sataman toiminnalle tarpeellisia rakennuksia, laitoksia sekä maanlaisia tiloja. Alueen kautta on järjestettävä ajoyhteys siihen rajoittuville tonteille. Alueella tulee olla yksi autopaikka kolmea alueella samanlaisesti työskentelevää henkilöä kohti. Korttelialueiden autopaikat saa sijoittaa satama-alueelle.

Yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten alue (ET)

Puisto (VP)

Suojeltava rakennus (sr)

Rakennusjärjestys

Porin kaupungin rakennusjärjestys on tullut voimaan 1.1.2021.

Luontoselvitys

Suunnittelualueelta on laadittu luontoselvitys 24.11.2022 (liite 4). Selvityksen on laatinut FM (biologi) Turkka Korvenpää Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy:stä ja selvityksen maastotyöt on suoritettu maalisi-syyskuussa 2022. Luontoselvityksen tarkoituksena oli kartoittaa alueen luontoarvot ja arvioida niiden vaikutusta maankäyttöön. Työhön sisältyi lähinnä pesimälinnustoon keskittynyt linnustokartoitus, lepakkoselvitys, liito-oravakartoitus, muiden EU:n luontodirektiivin II- ja IV-liitteiden lajien ja uhanalaisten lajien esiintymien selvitys sekä luontotyyppikartoitus. Luontotyyppikartoituksessa kartoitettiin mahdolliset luonnonsuojelulain 29 §:n suojelemat luontotyypit, luonnonsuojelulain 23 §:n mukaiset luonnonmuistomerkit, vesilain 2. luvun 11 §:n mukaiset suojeltavat pienvedet, metsälain 10 §:n tarkoittamat erityisen tärkeät elinympäristöt, valtakunnalliset Metso-kriteerit täyttävät kohteet, uhanalaiset luontotyypit, luontodirektiivin luontotyypit, Suomen kansainväliset vastuuluontotyypit sekä muut luontoarvoiltaan merkittävät luontotyypit. Lisäksi alue jaettiin kasvillisuudeltaan ja luonnonoloiltaan yhtenäisiin luontotyyppikuvioihin. Lopuksi annettiin maakäyttösuositukset ja kohteet arvotettiin julkaisun *Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi* (Mäkelä & Salo 2021) mukaisesti jakaen ne neljään arvoluokkaan:

- Arvoluokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet
- Arvoluokka 2: Erityisen tärkeät kohteet
- Arvoluokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet
- Arvoluokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Arvokkaat luontotyyppikohteet

Kallon sataman keto

Kallon satamassa on selvityksen mukaan kuiva ketopiennar kallion ja tien välissä. Kedolla kasvaa mm. kissankelloa, hopeahanhikkia, piennarmataraa, metsälauhaa, ahomansikkaa, heinätahtimöä, lampaannataa ja isomaksaruohoa. Ketopiennar on säilynyt kasvilisuudeltaan melko edustavana heinäketona eikä se ole juuri rehevöitynyt. Heinäketto on äärimmäisen uhanalainen luontotyyppi. Arvoluokka: 3. Maankäyttösuositusten mukaan pienialaisuudesta huolimatta ketopiennar on suojelemisen arvoinen. Alueen nykyinen käyttö vaikuttaisi turvaavan kedon säilymisen melko hyvin. Pientareelle ei tule levittää multaa, kylvää nurmikkoa tai istuttaa koristekasveja, puita tai pensaita. Sitä ei tulisi myöskään käyttää varastopaikkana. Pientareen reunassa kasvava kurturuusupensas tulisi poistaa.

Kallon tyrnipensaikko

Osittain lohkareisella rannalla kasvaa selvityksen mukaan tiheä vanha tyrnipensaikko. Tyrnien seassa kasvaa vähän lyhyttä tervaleppää ja koivua sekä kurturuusua. Kenttäkerroksessa tavataan mm. pujoa, hietakastikkaa ja ruokohelpeä. Tyrneillä kasvaa tyrnikkääpää sekä uhanalaisuusarviointissa puutteellisesti tunnetuksi luokiteltua konttakääpää. Arvoluokka: 3. Maankäyttösuositusten mukaan tyrnipensaikko tulisi säästää ja tyrnejä uhkaavat kurturuusut poistaa.

Kallon tervaleppälehto

Mäntykallon pohjoisosassa kallioiden välisessä painanteessa sijaitsee selvityksen mukaan osittain luhtavaikutteinen, melko luonnontilainen tervaleppälehto. Puusto on suhteellisen pienikokoista, mutta ilmeisesti enimmäkseen melko vanhaa. Maassa makaa jonkin verran lahoppua. Lehto rajautuu itäreunallaan ilmeisesti aikoinaan louhittuun muutaman metrin korkuiseen kallioseinämään. Kuviolla on retkeilypolku, jonka ulkopuolella maasto ei ole kulunut. Arvoluokka: 3. Maankäyttösuositusten mukaan tervaleppälehto olisi hyvä jättää kehittymään luonnontilaisena. Polkua voi ylläpitää. Polku ohjaa liikkumista lehdossa, mikä ehkäisee maaston kulumista.

Kallon kalliometsä

Kallon eteläkärjessä kasvaa selvityksen mukaan karu, pienikokoista mutta vanhaa, melko luonnontilaista, harvaa männikköä kasvava kallio. Lahopuuta ei ole lainkaan. Mäntyjen lomassa esiintyy hiukan matalaa katajaa. Kasvistoon kuuluvat mm. lampaanata, hietakastikka ja isomaksaruoho. Kalliometsä on silmälläpidettävä luontotyyppi. Kuvio täyttää myös boreaalisen luonnonmetsän (luontodirektiivin luontotyyppi) ja metsälain erityisen tärkeän elinympäristön määritelmät. Arvoluokka: 3. Maankäyttösuosituksen mukaan kalliometsä olisi hyvä jättää kehittymään luonnontilaisena.

Muita luontotyyppikohteita

Kuiva tuore kangasmetsä

Luontotyyppikuviolla 10 sijaitsee selvityksen mukaan tiheää ja melko vanhaa, mutta monin paikoin suhteellisen pienikokoista männikköä kasvava kuiva tuore kangasmetsä. Puustoa ei ole viime vuosikymmeninä mainittavasti käsitelty ja joukossa on joitakin hyvin vanhoja mäntyjä. Metsässä on jonkin verran pystyyn kuolleita puita ja maapuuta. Maankäyttösuosituksen mukaan metsän käsittelyssä olisi hyvä painottaa ensisijaisesti virkistyskäyttöä ja luontoarvoja.

Vähäpuustoinen kallio

Luontotyyppikuviolla 16 sijaitsee selvityksen mukaan karu kallio, jolla kasvaa vähän lyhyitä mäntyjä. Kasvistoon kuuluvat mm. heinätahtimö, isomaksaruoho ja ahosuolaheinä. Kuvio edustaa luontodirektiivin luontotyyppiä silikaattikalliot.

Kivikkoinen niittyrinta

Luontotyyppikuvio 17 on selvityksen mukaan kivikkoinen ja lohka-reinen, tuulelle ja aallokalle altis merenranta, jossa on kalliolaikkuja. Kivien välissä on hienojakoista maa-ainesta. Metsänreunassa kasvaa nuorta tervaleppää ja tyrnipensaita. Kivien välisillä niittylaikuilla kasvavat runsaina rönsyrölli, merirannikki ja suolavihvilä. Muuta lajistoa ovat mm. meriratamo, syysmaitiainen, ketohanhikki ja ruokohelvi. Itämeren kivikkoiset niittyrintat on silmälläpidettävä luontotyyppi. Se sisältyy Suomen kansainväliseen vastuuluontotyyppiin Itämeren kivikkorannat. Kuvio kuuluu myös luontodirektiivin luontotyyppiin kivikkorannat.

Avoin merenrantakallio

Luontotyyppikuviolla 19 on avoin, tuulelle ja aallokelle altis merenrantakallio, jolla on vaihtelevan kokoisia lammikoita. Niukkaan kasvillisuuteen kuuluvat mm. meriratamo, keltamaksaruoho, ruokohelpi, merivirmajuuri ja ylempänä rantaviivasta sarjakeltano, ahosuolaheinä sekä isomaksaruoho. Kallioiden välissä on lyhyitä kivikkorantaosuuksia, jossa kivien välissä on hienojakoista maainesta. Kasvistoon lukeutuvat näillä kohdilla esim. merirannikki ja rönsyrölli. Kalliot edustavat luontodirektiivin luontotyyppiä kasvi- peitteiset merenrantakalliot. Karu merenrantakallio on säilyvä luontotyyppi. Merenrantojen kalliolammikot on arvioitu silmälläpidettäväksi luontotyyppiä. Kivikkorannat kuuluvat luontodirektiivin luontotyyppiin kivikkorannat sekä Suomen kansainväliseen vastuu- luontotyyppiin Itämeren kivikkorannat.

Tervalepikko

Luontotyyppikuviolla 20 on selvityksen mukaan tervalepikko, jonka puusto on melko pienikokoista mutta suhteellisen luonnontilaista. Pensaskerroksessa tavataan kiiltopajua, mustaherukkaa ja taikinamarjaa. Kenttäkerroksessa kasvaa runsaasti mesiangervoa ja ruokohelpeä. Muuta kasvistoa ovat mm. vadelma, lehtonurmikka, karhunputki, koiranvehnä, pujo ja kyläkellukka. Kuvion pohjois- päässä on vanhaa tyrnipensaikkaa ja pihlajaa, mutta ei juuri tervaleppää. Tyrnipensaiden tyvirungoilla kasvaa tyrninkänpää ja puutteellisesti tunnettua konttakänpää. Kuviolla on kaivo. Maan- käyttösuositusten mukaan vanhat tyrnipensaat tulee säästää.

Linnusto

Selvityksessä todetaan, että Kallon saarella pesii tavanomaista metsien ja rakennettujen alueiden lajistoa eikä linnustoon pohjautuen ole tarpeen esittää maankäyttösuosituksia, mutta Kallon eteläpuolella sijaitsevan kallioluodon linnuston suojaamiseksi Kallon eteläranta olisi hyvä jättää rakentamattomaksi siten, ettei lähimistä rakennuksista ole suoraa näköyhteyttä luodolle.

Lepakot

Mäntymetsäistä, osittain rakennettua, karua saarta erottaa mantereesta lähes 300 metrin levyinen salmi, jonka vastarannalla on taajama ja satama. Ympäristö ei siten ollut ennalta arvioidenkaan lepakoille erityisen suotuisaa, joten havaintojen niukkuus ei ollut suuri yllätys. Luontaisia lepakoille sopivia päiväpiiloja ei löytynyt,

mutta saarella voi olla lepakoille soveltuvia kallionrakoja tai kolopuita. Rakennuksissa, sataman rakenteissa ja aallonmurtajalla lie-nee kuitenkin hyviä päiväpiiloja ja kenties sopivia lisääntymispaik-kojakin. Selvityksen mukaan Lepakoihin perustuvia maankäyt-tösuosituksia ei ole tarpeen esittää.

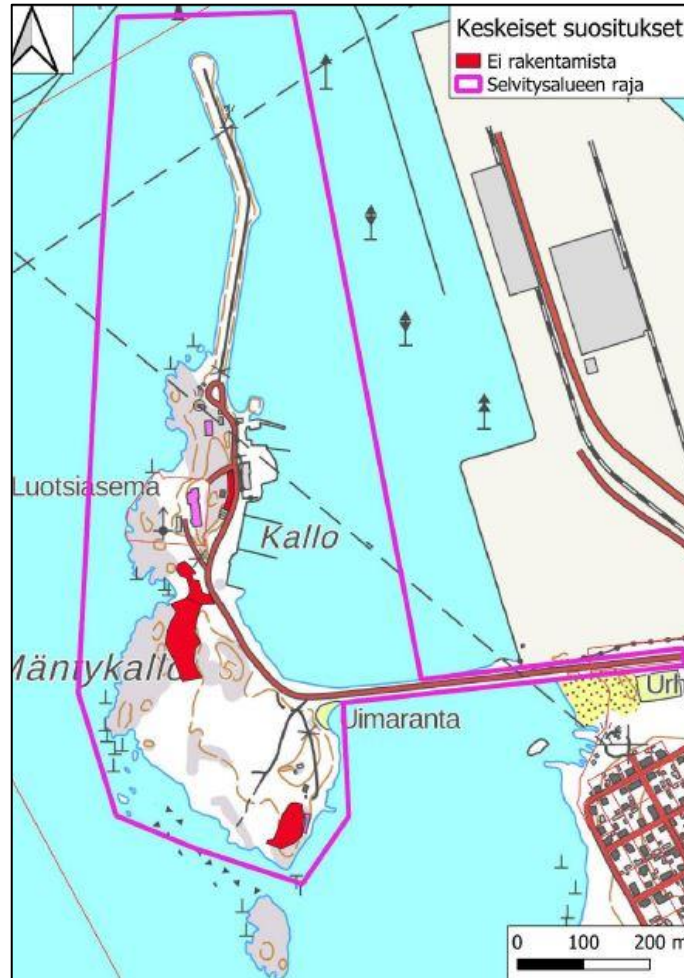
Muut lajit

Suunnittelualueelta ei selvityksen mukaan löytynyt merkkejä liito-oravasta tai saukosta. Kallosta on useita havaintoja puutteellisesti tunnetusta konttakäävältä vuosilta 2018-2021. Laji kasvaa vanho-jen tyrnien tyvirungoilla. Selvityksessä konttakäpä löytyi kah-desta paikasta, joista eteläisemmästä ei ollut aiempaa havaintoa. Selvityksen mukaan vanhat tyrnit tulee säästää konttakäävän suo-jelemiseksi.

Melko puhtaalta vaikuttavaa vaarantunutta keltamataraa löytyi Kallon pohjoisosasta kalliolta. Saarella kasvaa myös kelta- ja pai-menmataran risteymää (piennarmatara), joten keltamataran tule-vaisuus on hyvin epävarma. Silmälläpidettävä maltsajäytjäkoi on havaittu vuonna 2012 Mäntykallon eteläosasta. Kurtturuusua kas-vaa monin paikoin Kallontien varrella. Haitalliseksi vieraslajiksi luo-kiteltu kurtturuusu tulisi nopeasti poistaa, sillä se on leviämässä tyrnipensaikoihin ja saaren rannoille laajemminkin.

Tulokset

Luontoselvityksessä annetut keskeiset suositukset on esitetty kootusti kartassa 14:

Kuva 29: Luontoselvityksen maankäyttösuositukset kartalla kuvattuna.

Lisäksi Kallon eteläpuolella sijaitsevan kallioluodon linnuston suojaamiseksi Kallon eteläranta olisi hyvä jättää rakentamattomaksi siten, ettei lähimmistä rakennuksista ole suoraa näköyhteyttä luodolle. Vanhoja tyrnipensaita olisi hyvä säästää kaikkialla, sillä niillä kasvaa puutteellisesti tunnettua konttakäppää. Kurturuusut tulisi poistaa koko saarelta, koska ne ovat leviämässä tyrnipensaikoihin ja rannoille laajemminkin. Saaren metsiä tulisi hoitaa ensisijaisesti virkistyskäyttöä ja luontoarvoja korostaen.

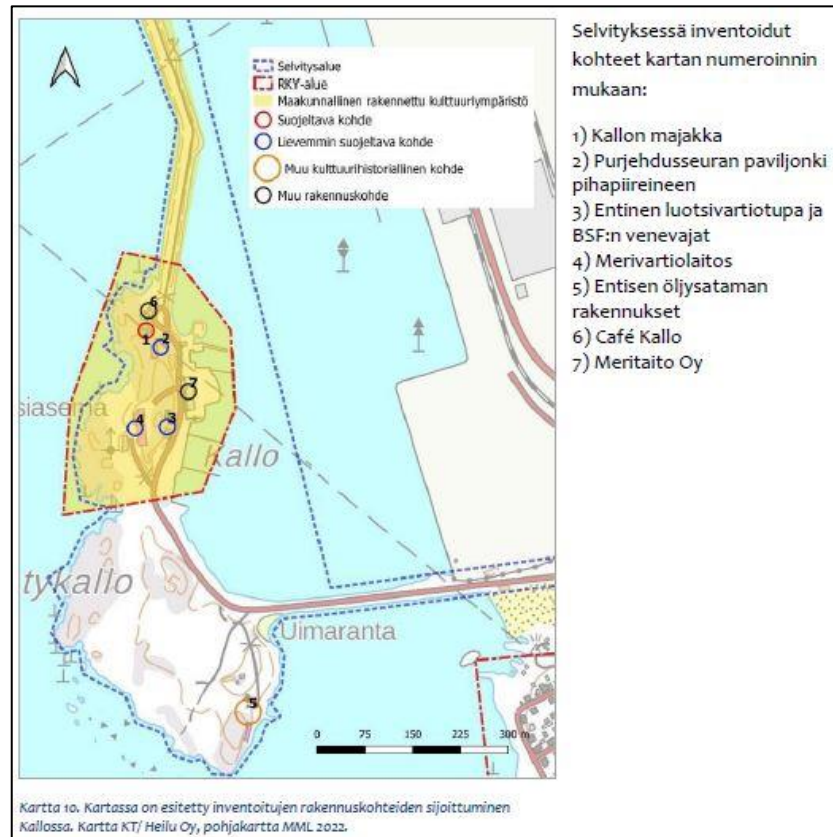
Rakennetun kulttuuriympäristön selvitys ja arkeologinen tarkastus

Rakennettu kulttuuriympäristö

Suunnittelualueelta on laadittu rakennetun kulttuuriympäristön selvitys ja arkeologinen tarkastus 14.9.2022 (liite 5). Selvityksen mukaan Kallon kerroksellinen, pääosin 1900-luvun aikana muodostunut rakennuskanta liittyy kokonaisuudessaan merenkulkuun. Vanhin säilynyt rakennus Kallossa on 1859 rakennettu luotsivartiotupa. 1900-luvun alun kerrostumaa edustavat majakka ja nykyinen pursiseura BSF:n paviljonki piharakennuksineen. 1930- ja 1940-lukujen taitteesta on säilynyt rakennuksia entisen öljysataman ajoilta. 1960-luvulla Kalloon rakennettiin uusi, moderni luotsiasema, jota laajennettiin 1980- ja 1990-lukujen taitteessa. Samaan aikaan rakennettiin nykyinen Meritaito Oy:n rakennus. Kallon rakennuskantaa sekä rakennettua kulttuuriympäristöä on käsitelty tarkemmin selostuksen kohdassa *2.1 Selvitys suunnittelualueen oloista - Rakennettu kulttuuriympäristö ja muinaisjäännökset*.

Selvitysalueen rakennetun kulttuuriympäristön arvottamisessa on käytetty kriteereitä, jotka perustuvat lakiin rakennusperinnön suojelusta. Rakennukset on luokiteltu neljään luokkaan käytettyjen arvotuskriteereiden sekä keskinäisen merkittävyyden mukaan:

- Suojeltava kohde. Kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemallisesti merkittävä rakennus. Suositeltava kaavamerkintä sr-1.
- Lievemmin suojeltava kohde. Rakennuskohde, jolla on merkittäviä ympäristöarvoja ja lisäksi kulttuurihistoriallisia ja/tai rakennushistoriallisia arvoja. Suositeltava kaavamerkintä sr-2 tai /s, alue, jolla ympäristö säilytetään.
- Muu kulttuurihistoriallinen kohde. Kohteella on kulttuurihistoriallisia ja/tai maisemallisia arvoja osana kokonaisuutta, mutta rakennukset eivät täytä rakennussuojelun kriteereitä. Ei suositusta kaavaan.
- Muu rakennuskohde. Kohteeseen ei liity merkittäviä kulttuuriympäristöarvoja. Ei suositusta kaavaan.

Kuva 30: Ote kulttuuriympäristöinventoinnin kartasta 10, jossa on esitetty inventointikohteiden sijoittuminen.

Kallon majakka

Kallon majakka edustaa Mäntyluodon sataman alkuvaiheisiin liittyvää merenkulun historiaa. Alkuperäisen ilmeensä säilyttäneen majakan lähiympäristö on tunnettu näköalapaikka. Kallon majakka kuuluu nimettynä kohteena Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Majakka on suojeltu asemakaavalla vuonna 1982. Selvityksen maankäyttösuosituksen mukaan rakennus on suojeltava kohde, joka on historiallisesti, rakennushistoriallisesti, maisemallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas.

Pursiseuran BSF:n rakennukset

Purjehdusseuran paviljonki piharakennuksineen muodostaa eheän, 1900-luvun alkupuolella rakennetun kokonaisuuden Kallon majakan kupeessa. Paviljonki, entinen sumumerkinantoasema, kuuluu nimettynä kohteena Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Paviljonki on suojeltu asemakaavalla vuonna 1982. Selvityksen

maankäyttösuosituksen mukaan pursiseuran rakennukset ovat lievemmin suojeltava kohde, joka on suositeltavaa suojella kokonaisuutena. Kohde/rakennuskokonaisuus on, rakennushistoriallisesti, maisemallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas.

Entinen luotsivartiotupa ja venevajat

Entinen luotsivartiotupa kuuluu nimettynä kohteena Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Se on Kallon vanhin säilynyt rakennus, ja muodostaa viereisen modernin luotsiaseman, nykyisen merivartiolaitoksen, kanssa ajallisesti ja rakennushistoriallisesti kerroksellisen, merenkulun historiasta kertovan kokonaisuuden. BSF:n makasiinit sijaitsevat näkyvällä paikalla Kallontien vieressä ja lisäävät ympäristön kertovuutta merenkulun ja purjehduksen ympäristönä. Selvityksen maankäyttösuosituksen mukaan luotsivartiotupa on lievemmin suojeltava kohde, joka on rakennushistoriallisesti, maisemallisesti ja osittain säilyneisyydeltään arvokas. Venevajat on suositeltavaa säilyttää osana kokonaisuutta.

Merivartioasema

Alkuperäiseltä osaltaan 1960-luvun selkeälinjainen laitosrakennus edustaa Kallon nuorempaa rakennuskantaa. Nykyisin merivartioasemana toimiva luotsiasema on osa Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Rakennus muodostaa yhdessä viereisen luotsivartiotuvan kanssa ajallisesti kerroksellisen, merenkulun historiasta kertovan ympäristön. Selvityksen maankäyttösuosituksen mukaan rakennuksen alkuperäinen rakennusosa on lievemmin suojeltava kohde, joka on rakennushistoriallisesti, maisemallisesti ja osittain säilyneisyydeltään arvokas. Laajennusosan mahdolliset muutokset tulisi sopeuttaa alkuperäiseen rakennusosaan.

Entisen öljysataman rakennukset

Rakennukset edustavat aikakautensa ja käyttötarkoituksensa mukaista tavanomaista rakentamista, eivätkä ne täytä rakennussuojelun kriteereitä. Rakennukset kertovat kuitenkin entisen satamatoiminnan historiasta kyseisellä paikalla ja niillä on kulttuurihistoriallista arvoa osana Kallon rakennetun ympäristön kokonaisuutta. Rakennukset on hiljattain kunnostettu asuinkäyttöön ja niiden säilymisedellytykset ovat hyvät. Selvityksessä ei anneta rakennuksiin liittyen maankäyttösuosituksia kaavaan.

Meritaito Oy

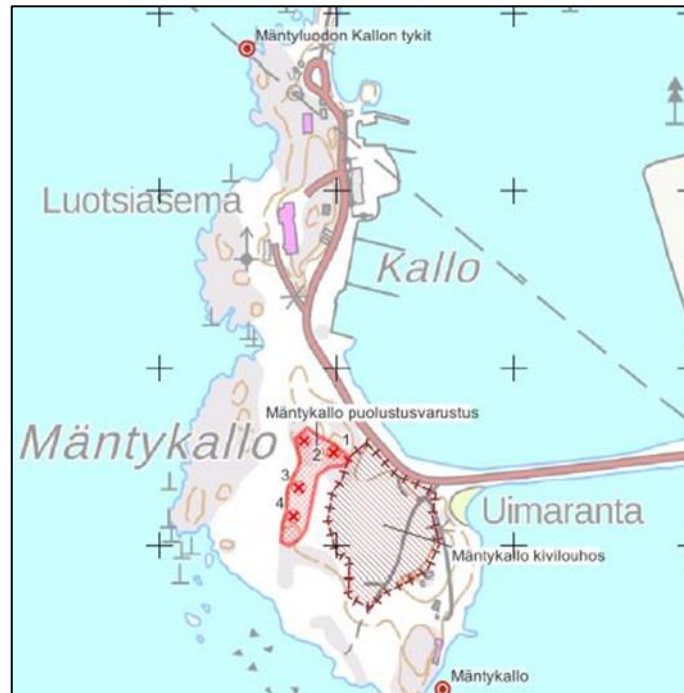
Vanhojen karttojen ja ilmakuvien perusteella Meritaito Oy:n käytössä oleva rakennus on rakennettu vuosien 1987 ja 1995 välillä. Rakennus sijaitsee Kallon pohjoisosassa Kallontien ja satama-altaan välissä. Haitarimainen, pitkä rakennus koostuu useista harjakattoisista osista. Rakennuksessa on betonisokkeli, punainen pystylautavuoraus ja neliönmuotoisten ikkunoiden muodostamien rivien yllä lippakatokset. Selvityksen mukaan rakennuksessa on 1980- ja 1990-lukujen taitteen postmoderneja piirteitä. Rakennus edustaa oman aikansa tyypillistä ja tarkoituksenmukaista, satamamiljööseen hyvin sopeutuvaa rakentamista. Selvityksessä ei anneta rakennukseen liittyen maankäyttösuosituksia kaavaan.

Muita rakennuksia

Maisemakahvila Café Kallo on toiminut Kallon majakan kupeessa, aallonmurtajan juurella vuodesta 2017 alkaen, ensin nimellä Kallon loisto. Kahvila koostuu parakkijaloilla seisovasta harjakattoisesta, pystyrimavuoratusta kahvilakojusta ja lasiseinäisestä, aumakattoisesta paviljongista. Kahvilakojua ja lasista paviljonkia ympäröi terrassialue. Selvityksen mukaan kahvilan rakennukset sopeutuvat Kallon maisemaan ja tuovat ympäristöön elävyyttä. Terrassi on toteutettu kauniisti ja paikalla kasvaville koivuille on tehty aukot terrassilaudoitukseen. Selvityksessä ei anneta rakennuksiin liittyen maankäyttösuosituksia kaavaan.

Muinaisjäännökset

Kaava-alueelta rakennetun kulttuuriympäristöselvityksen yhteydessä laaditussa arkeologisessa tarkastuksessa alueelta todennettiin uusi kiinteä muinaisjäännös, *Mäntykallo puolustusvarustus*, jolle todennettiin myös neljä alakohdetta. Lisäksi todennettiin muu kohde, *Mäntykallo kivilouhos*. Entuudestaan Museoviraston ylläpitämään muinaisjäännösrekisteriin on merkitty Kallon saaren läheisyyteen kaksi arkeologista kohdetta, muu kulttuuriperintökohde Mäntykallo (muinaisjäännösrekisterin tunnus 2528) ja löytöpaikka Mäntyluodon Kallon tykit (1731). Näitä kohteita ei erityisesti inventoinnin yhteydessä tarkastettu, koska kyseessä ovat vedenalaiset kohteet eivätkä ne kuulu osaksi käsillä olevaa asemakaavan muutosaluetta.

Kuva 31: Ote selvityksen kartasta 9, jossa osoitettu tarkastuksen mukaiset kohteet sekä merialueella kaava-alueen ulkopuolella sijaitsevat alueelta aiemmin tunnetut kohteet.

Kaavan pohjakartta

Suunnittelualueelta on laadittu maankäyttö- ja rakennuslain mukainen kaavan pohjakartta.

3. Suunnittelun vaiheet

3.1. Asemakaavan suunnittelun tarve, suunnittelun käynnistäminen

Kallon alueen suosio sekä porilaisten että matkailijoiden keskuudessa on jatkuvasti kasvanut, jolloin myös alueen liikennemäärät ja pysäköintitarpeet ovat voimakkaasti lisääntyneet. Kallon saareen johtavan pengertien kaavoitus katualueeksi on ajoyhteyden kunnossapidon parantamiseksi tarpeen ja toimivien ajoyhteyksien lisäksi alueella tulee erityisesti kiinnittää huomiota kevyen liikenteen turvalliseen ja tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen. Pursiseuralla on suunnitelmissa toiminnan kehittäminen ja laajentaminen. Vanhaan majakkaan ollaan esimerkiksi suunnittelemassa vuokrattavia saunatiloja sekä meriaiheisia taidenäyttelyitä. Lisäksi suunnitelmissa on laiturikapasiteetin nostaminen ja vesialueen ruoppaus

Kallon alueen kehittämistarpeiden osalta voimassa oleva asemakaava ei vastaa nykypäivän maankäytön ja toimintojen sijoittelua ja tulevia tarpeita. Porin kaupunginhallitus on päättänyt kaavamuutoksen laatimista varten laaditun esiselvityksen tavoitteiden mukaisesti päättäneet käynnistää alueen asemakaavamuutoksen, lukuun ottamatta selvityksessä Kallon saareen metsäisille alueille osoitettuja majoituspalveluja tai -rakenteita.

3.2. Osallistuminen ja yhteistyö

Viranomaisyhteistyö

Maankäyttö- ja rakennuslain 63 §:n mukainen osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) on laadittu 19.5.2022 ja päivitetty 31.1.2023.

Viranomaisilta pyydetään lausunnot kaavaluonnos- ja kaavaehdotusvaiheessa.

Kaavatyön yhteydessä ennen osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtäville asettamista on järjestetty viranomaisneuvottelu 12.5.2022. Neuvottelusta on muistio selostuksen liitteessä 6 *Vuorovaikutusraportti*.

Osalliset ja vireille tulo

Osalliset on lueteltu alustavasti osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa (OAS).

Porin kaupunki: Mäntyluoto (65.) kaupunginosan Kallon alueen asemakaavan muutos ja laajennus 609 1758

Kaavaselostus, Versio 0.9 (Luonnos)

Kaavatunnus 609 1758

31.1.2023

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on ollut nähtävillä 26.5. – 27.6.2022.

OAS:sta saadut palautteet sekä kaavan laatijan vastine ovat selostuksen liitteessä 6 *Vuorovaikutusraportti*.

Kaavaluonnos

31.1.2023 päivätty kaavaluonnos on asetettu yleisesti nähtäville __.__. - __.__.2023 väliseksi ajaksi.

Kaavaehdotus

Porin kaupunginhallitus on käsitellyt __.__.20__ päivätyn kaavaehdotuksen kokouksessaan __.__.20__ § __.

Kaavaehdotus on ollut yleisesti nähtävillä __.__. - __.__.20__.

Kaavan hyväksyminen

(TÄYDENNETÄÄN HYVÄKSYMISVAIHEEN JÄLKEEN)

4. Asemakaavan kuvaus

4.1. Kaavan rakenne

Asemakaavan muutoksessa ja laajenuksessa on pyritty vastamaan Kallon alueen kehittämistavoitteisiin osoittamalla suurin osa kaava-alueesta virkistysalueeksi (VL, VP-14), jossa on huomioitu myös arvokkaat luonnon- ja kulttuuriympäristön arvot alueelta laadittujen selvitysten mukaisesti. Kaava-alueelle on osoitettu Kallontien katualuetta sekä riittävät yleiset pysäköintialueet (LP, LP-3) palvelemaan sekä alueen virkistyskäyttöä että alueen toimijoita ja työssäkävijöitä. Katualue päättyy kaava-alueen keskiosaan ja jatkuu saaren pohjoisosaan Kallonkujan kevyen liikenteen katualueena, jossa sallitaan huoltoajo (pp/h). Saaren pohjoisosassa sijaitseva käänköpaikka on osoitettu katuaukiona, johon on tulevaisuudessa mahdollista osoittaa esimerkiksi tarvittavat pyöräpysäköintipaikat.

Pursiseuran toiminta-alue on osoitettu venevalkama-alueena (LV), jossa laiturikapasiteetin nostaminen huomioitu tarkoituksenmukaisin kaavamerkinnoin ja -määräyksin. Pursiseuran klubi/tilausravintola sekä pursiseuran käytössä oleva Kallon majakka on osoitettu KL-20-korttelialueena, joka sallii alueelle rakennettavan veneilyä, vesiturheilua ja vapaa-aikatoimintaa palvelevia liike- ja huoltarakennuksia. Kallon saaren pohjoisosa on osoitettu puistoalueeksi (VP-14) ja alueelle on osoitettu 50 k-m² rakennusala Cafe Kallon toimintaan. Kaavamääräyksen mukaan VP-14-alueella virkistystoimintaa palvelevien huolto- ja kahvilarakennusten rakentaminen on sallittu erikseen osoitetulla rakennusallalla.

Lähes koko kaava-alueen pohjois- ja koillisosa on osoitettu pääosin voimassa olevan asemakaavan mukaisesti satama-alueeksi (LS-2), jossa kaavamääräyksen mukaan alueelle saa rakentaa sataman toiminnalle tarpeellisia rakennuksia, laitoksia sekä maanalaisia tiloja. Kaavamääräys mahdollistaa tavoitteissa listatut uuden yhteyslaiturin sijoittamisen saaren pohjoisosan aallonmurtajan yhteyteen sekä uuden aallonmurtajan rakentamisen helikopterikentän itäpuolelle. Rajavartiolaitoksen merivartioasema kaava-alueen länsirannalla on vahvistettu yleisten rakennusten korttelialueena (Y) voimassa olevan asemakaavan mukaisesti ja korttelialueelle on osoitettu ajoyhteys (ajo) Kallonkujan kevyen liikenteen katualue-

eelta. Kaava-alueen koillisosaan on osoitettu erillispientalojen kortteli 11 (AO), johon on osoitettu tarpeellinen ajoyhteys/tontilleajo Kallontieltä.

Mitoitus

Kaava-alueen pinta-ala on yhteensä noin 32,0 hehtaaria.

Erillispientalojen korttelialuetta (AO) on noin 0,4 ha, yleisten rakennusten korttelialuetta (Y) on noin 1,1 ha, liikerakennusten korttelialuetta (KL-20) noin 0,3 ha, virkistysaluetta (VL, VP-14) noin 9,8 ha, satama-aluetta (LS-2) noin 15,5 ha, venevalkama-aluetta (LV) noin 2,4 ha, yleistä pysäköintialuetta (LP, LP-3) noin 0,9 ha, energiahuollon aluetta (EN) noin 0,01 ha, katualuetta noin 1,2 ha, kevyen liikenteen katuja noin 0,2 ha ja katuaukiota noin 0,2 ha.

Yleisten rakennusten korttelialueelle on osoitettu rakennusoikeutta yhteensä 1105 k-m² (e=0,10), liikerakennusten korttelialueelle 640 k-m², erillispientalojen korttelialueelle 250 k-m², puistoalueelle 50 k-m² ja lähivirkistysalueelle 200 k-m².

Kaavamuutoksessa on osoitettu rakennusoikeutta yhteensä: 2245 k-m². Kaavamuutoksen myötä rakennusoikeuden määrä kasvaa 1140 k-m².

Kaava-alueen yksityiskohtaisempi mitoitus on esitetty asemakaavan seurantalomakkeella (liite 1).

Palvelut

Porin keskustan palvelut sijaitsevat kaava-alueelta noin 23 km kaakkoon.

4.2. Aluevaraukset

Kaavamerkinnot ovat ympäristöministeriön voimassa olevien ohjeiden mukaisia.

Liitteenä ovat kaavakartta, kaavamerkinnot ja -määräykset (liite 3).

Korttelialueet

Suunnittelualueelle on osoitettu yleisten rakennusten korttelialuetta (Y), liikerakennusten korttelialuetta (KL) sekä erillispientalojen korttelialuetta (AO).

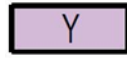
Porin kaupunki: Mäntyluoto (65.) kaupunginosan Kallon alueen asemakaavan muutos ja laajennus 609 1758

Kaavaselostus, Versio 0.9 (Luonnos)

Kaavatunnus 609 1758

31.1.2023

Kortteli 6

Yleisten rakennusten korttelialue.

Kortteli 7

Liikerakennusten korttelialue.

Alueelle saa rakentaa veneilyä, vesiurheilua ja vapaa-aikatoimintaa palvelevia liike- ja huoltorakennuksia.

Kortteli 11

Erillispientalojen korttelialue.

Kaavassa on annettu määräyksiä koskien mm. rakennusoikeutta, autopaikkojen määrää sekä kerroslukua.

Eritysisalueet

Energiahuollon alue.

Virkistysalueet

Puisto.

Virkistystoimintaa palvelevien huolto- ja kahvilarakennusten rakentaminen on sallittu erikseen osoitetulla rakennusalalla.

Lähivirkistysalue.

Liikennealueet

Satama-alue.

Alueelle saa rakentaa sataman toiminnalle tarpeellisia rakennuksia, laitoksia sekä maanalaisia tiloja.

Venesatama/venealkama.

Yleinen pysäköintialue.

Yleinen pysäköintialue.

Alueelle tulee järjestää kääntöpaikka.

Kaavamuutoksessa osoitetaan uutta katua *Kallontie* ja *Kallonkuja* sekä katuaukiota *Kallonaukio*.

4.3. Asemakaavan vaikutukset

Vaikutukset valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin

Asemakaavan muutoksessa ja laajennuksessa on huomioitu valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet osoittamalla suurin osa kaava-alueesta virkistykseen sekä huomioimalla kaava-alueella selvitys-

ten mukaiset arvokkaat luonnon- ja kulttuuriympäristöarvot tarkoituksenmukaisin kaavamerkinnöin ja -määräyksin. Kaavamuutos edistää luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä, huolehtii virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävydestä ja viheralueverkoston jatkuvuudesta sekä huolehtii valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta.

Vaikutukset maakuntakaavaan

Asemakaavan muutos ja laajennus toteuttaa maakuntakaavoituksen tavoitteita. Kaava-alue on maakuntakaavoituksessa osoitettu pääosin virkistysalueeksi, kaupunkikehittämisen kohdevyöhykkeeksi sekä matkailun kehittämisvyöhykkeeksi. Osa kaava-alueesta on maakuntakaavoituksessa osoitettu valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi sekä maakunnallisesti merkittäväksi kulttuuriympäristöksi. Kaavamuutoksessa lähes koko kaava-alue on osoitettu virkistysalueeksi ja kaavamuutoksessa on huomioitu arvokkaat luonnon- ja kulttuuriympäristöarvot. Kaavamuutos edistää myös matkailun kehittämistä.

Yleiskaavallinen tarkastelu

Suunnittelualueella ei ole voimassa oikeusvaikutteista yleiskaavaa. Kaava-alue on Meri-Porin oikeusvaikutuksettomassa osayleiskaavassa osoitettu pääosin virkistysalueeksi, erityisalueeksi, jolla ympäristö säilytetään sekä venevalkama-alueeksi. Myös vireillä olevassa Yterinniemen osayleiskaavassa suunnittelualue on osoitettu virkistysalueeksi, erityisalueeksi, jolla ympäristö säilytetään sekä venevalkama-alueeksi. Kaava-alue on käsillä olevassa asemakaavan muutoksessa ja laajennuksessa osoitettu pääosin virkistysalueeksi, satama-alueeksi sekä venevalkama-alueeksi ja alueella on huomioitu arvokkaat luonnon- ja kulttuuriympäristöarvot tarkoituksenmukaisella tavalla. Kaavamuutos on yleiskaavan tavoitteiden mukainen.

Vaikutukset rakennettuun ympäristöön

Väestörakenne ja -kehitys alueella

Asemakaavan muutoksella ja laajennuksella arvioidaan olevan positiivisia vaikutuksia alueen virkistyskäytön ja samalla alueella kävijöiden suhteen, kun alueen virkistyskäyttömahdollisuuksia ja houkuttelevuutta on pyritty parantamaan liikennejärjestelyjen järkevöittämisellä sekä liikenneturvallisuuden parantamisella. Alueen

virkestys-, luonto- ja kulttuuriympäristöarvot on pyritty tunnistamaan ja osoittamaan ne kaavamuutoksessa tarkoituksenmukaisin kaavamerkinnöin ja -määräyksin. Kaavamuutoksella edesautetaan osaltaan myös alueen palvelujen kehittymistä. Kaavamuutoksessa osoitetaan vähäisesti uutta vakituista asumista kaava-alueen kaakkoisosaan eikä kaavamuutoksella näin ollen arvioida olevan vähäistä suurempaa vaikutusta vakituiseen asumiseen ja siltä osin alueen väestönkehitykseen.

Yhdyskuntarakenne

Kaavamuutos tukeutuu olemassa olevaan yhdyskuntarakentamiseen. Kaavamuutosalue ei kuulu kuitenkaan Porin Veden toiminta-alueen piiriin eikä kaava-alueella ole kaukolämpöverkostoa. Kaavamuutosalue on pääosin virkestysaluetta, joka palvelee sekä lähi-seudun asukkaita että kauempaa tulevia matkailijoita. Lähin asutus sijaitsee mantereen puolella Uniluodossa.

Yhdyskuntatalous

Kaavamuutoksella arvioidaan olevan jonkin verran vaikutuksia yhdyskuntatalouteen, kun pääosin Porin kaupungin omistamalle virkestysalueelle tulee rakennettavaksi kaavamuutoksen mukaiset Kallontien katualue sekä yleiset pysäköintialueet. Kaavamuutoksella arvioidaan olevan positiivisia vaikutuksia kuntatalouteen, kun alueella sijaitseva yritys- ja liiketoiminta tuo kunnalle verotuloja, mahdollisesti luo uusia työpaikkoja sekä lisää alueen houkuttelevuutta.

Liikenne

Alueelle ei osoiteta uusia rakentamattomia rakennuspaikkoja eikä toimintoja, joten asemakaavan toteutuminen ei todennäköisesti vaikuta merkittävästi alueen liikennemääriin. Kaavan katualue mahdollistaa jalankulku- ja pyöräilyväylän rakentamisen Kallontien varrelle, joten alue voi houkutellessa nykyistä enemmän pyöräilijöitä ja jalankulkijoita alueelle.

Uusi paikoitusalue mantereen puolella yhdistettynä uuteen jalankulku- ja pyöräilyväylään penkereen kohdalla lisää todennäköisesti varsinkin alueelle ulkoilemaan tulevien halukkuutta jättää auto jo mantereen puolella pysäköintialueelle, mikä vähentää liikenteen aiheuttamia melu- ja turvallisuushaittoja saaren puolella.

Alueen liikenneturvallisuus lisääntyy, kun alueelle voidaan rakentaa erillinen jalankulku- ja pyöräilyväylä. Liikenneturvallisuus lisääntyy myös saaren pohjoisosassa, kun saaren pohjoisosaan kuljetaan pääosin jalan ja pyörällä.

Kaava mahdollistaa linja-auton sujuvan kulun saarella katualueen leveyden ja sen mahdollistamien kiertopaikkojen puolesta (pohjoisosan aukio ja keskiosan paikoitusalueen yhteydessä).

Venesataman toiminnot rajautuvat kaavan toteuttamisen myötä selkeämmin omalle alueelleen. Toisaalta tila on pienempi kuin ennen, mutta toisaalta venesataman liikenteen ei tarvitse enää varoa venesatama-alueella Kallon saaren pohjoisosiin ajavia ja käveleviä ihmisiä. Satamasta veneilemään lähtevillä on kaavan toteutumisen myötä paremmin paikoitustilaa ajoneuvoille.

Kallon pohjoisosassa sijaitsevaan kahvilaan sallitaan edelleen huoltoajo sekä liikuntarajoitteisten kuljetus esimerkiksi taksilla tai linja-autolla. Kaava ei salli kuitenkaan ajoneuvojen asiakaspysäköintiä Kallon aukiolla.

Alueen parkkipaikoitus selkeytyy kaavan toteutumisen myötä merkittävästi. Parkkipaikoitus palvelee paremmin myös suurempia tapahtumia alueella. Riippuen siitä, kuinka tehokkaasti paikoitusalueet suunnitellaan, voidaan mantereen puoleiselle paikoitusalueelle saada noin 120-150 parkkipaikkaa ja saaren puolelle noin 40-50 parkkipaikkaa.

Palvelut ja työpaikat

Kaavamuutoksella arvioidaan olevan positiivisia vaikutuksia alueen palvelujen ja työpaikkojen kehittymiselle sekä saavutettavuudelle. Kaavamuutoksessa on huomioitu alueen palvelujen toimintaedellytykset sekä tulevaisuuden kasvutavoitteet. Porin kaupungin keskuksen palvelut sijaitsevat kaava-alueesta noin 23 km kaakkoon.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja muinaismuistot

Kaavamuutoksella arvioidaan olevan positiivisia vaikutuksia kulttuuriympäristön arvojen säilymisen kannalta, sillä kaavamuutoksessa on huomioitu kaava-alueen sijoittuminen osaksi valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (*Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristö*) sekä osaksi maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä (*Kallon majakka ja luotsiasema sekä Mäntyluodon majakka*). Kaavamuutoksessa on huomioitu tarkoi-

tuksenmukaisella tavalla myös alueelta laaditun rakennetun kulttuuriympäristön inventoinnin mukaiset rakennetun ympäristön arvokohteet sekä alueella sijaitsevat arkeologiset kohteet. Kaava-alueelta laaditun rakennetun kulttuuriympäristön inventoinnin mukaisesti Kallon majakka on osoitettu suojeltavaksi rakennukseksi (sr-34) ja muut inventoinnin mukaiset arvokohteet kulttuuri- ja rakennushistoriallisesti arvokkaiksi rakennetun ympäristön kohteiksi (sr-51).

Arkeologisen tarkastuksen yhteydessä todennettu uusi kiinteä muinaisjäännös, *Mäntykallo puolustusvarustus* on kaavamuutoksessa osoitettu kaavamerkinnällä sm-2 ja kaavamääräyksellä "Alueen osa, jolla sijaitsee muinaismuistolaiilla rauhoitettu kiinteä muinaisjäännös. Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen tai muu siihen kajoaminen on muinaismuistolain nojalla kielletty. Aluetta koskevista toimenpiteistä ja suunnitelmista on pyydettävä alueellisen vastuumuseon (Satakunnan museo) lausunto." Muuksi kohteeksi arkeologisessa tarkastuksessa todettu kivilouhos on kaavamuutoksessa huomioitu merkinnällä s-6 ja kaavamääräyksellä "Alueen osa, jolla sijaitsee muu kulttuuriperintökohde, kivilouhos. Suuremmista aluetta koskevista toimenpiteistä tulee neuvotella Satakunnan museon kanssa."

Kaavamääräyksissä on huomioitu myös tulevaisuudessa venevalkama-alueelle kohdistuvan vesialuerakentamisen ja ruoppauksen mahdolliset vaikutukset vedenalaiseen kulttuuriperintöön. Kaavamääräyksen mukaan venevalkama-alueelle sijoittuvalla lv-alueella on ennen alueella toteutettavaa vesirakennustyötä, kuten uusien laitureiden sijoittamista, selvitettävä vedenalaisinventoinnin avulla, onko alueella vedenalaisia muinaisjäännöksiä tai vedenalaiskohteita.

Kaavamuutoksessa kaava-alueelle ei osoiteta sellaista voimassa olevasta asemakaavasta poikkeavaa rakentamista, jolla olisi välitömiä vahingollisia vaikutuksia alueen kulttuuriympäristöarvoihin. Uusien pysäköintialueiden rakentamisen arvioidaan jonkin verran muuttavan alueen maisemaa, mutta rakentaminen on sopeutettavissa alueen maastoon ja ympäristöön. LS-2- ja LV-alueille kaavamuutoksessa osoitetun rakentamisen arvioidaan myös olevan sopeutettavissa alueen merkittävään kulttuuriympäristöön.

Tekninen huolto

Kaavamuutosalue ei kuulu Porin Veden toiminta-alueen piiriin. Porin Veden runkovesilinja kulkee Mäntyluodon satama-altaan kautta Reposaareen. Pengertien (kaavamuutoksessa Kallontie) alueella kulkee tosin runkovesijohtolinja, jonka jatkeena on yksityisiä tonttivesijohtoja. Kallontien katualueelle sijoittuvat johtolinjat tullaan huomioimaan tarkemmin katusuunnitelman yhteydessä. Kaava-alueella kulkee myös paineviemärin ylivuotolinja, joka kulkee pengertien kautta voimassa olevan asemakaavan mukaisen ja kaavamuutoksessa poistettavan ET-alueen kautta mereen. Ylivuotolinja on edelleen käytössä, mutta ylivuotolinjaan ei voi kuitenkaan liittyä uusilla viemäri liittymillä. Ylivuotolinja sijoittuu kaavamuutoksen mukaiselle lähivirkistysalueelle, jossa ei ole rakennusoikeutta. Kaavamuutoksella ei ole vaikutusta ylivuotolinjan toimintaan.

Kaava-alueelle ei ole rakennettu hulevesiviemärilinjoja, vaan hulevedet ohjautuvat ympäröiville merialueille. Kaavamuutoksen vaikutukset valumiin ovat vähäiset. Kaavamuutosalueella ei ole kaukolämpöverkostoa, vaan olemassa oleva kaukolämpöverkosto ulottuu Uniluodon ja Mäntyluodon alueille.

Sosiaalinen ympäristö ja virkistys

Kaavamuutoksella arvioidaan olevan positiivisia muutoksia sosiaaliseen ympäristöön ja virkistymiseen, kun pääosa kaava-alueesta eli Kallon saaresta on osoitettu virkistysalueeksi ja kaavamuutoksessa on huomioitu myös alueen arvokkaat luonto- ja kulttuuriympäristöarvot. Kaavamuutoksessa kevyen liikenteen liikenneturvallisuutta on pyritty parantamaan ohjaamalla henkilöautoliikenne pääosin yleisille pysäköintialueille sekä osoittamalla saaren keski-osasta saaren pohjoisosaan kevyen liikenteen katualuetta, jolla sallitaan huoltoajo. Kaavamuutoksessa on huomioitu myös alueen palvelujen toimintaedellytykset sekä tulevaisuuden tavoitteina uuden yhteyslaiturin sekä pyöräpysäköinnin mahdollistaminen. Kaava-alueelle ei juurikaan osoiteta lisärakentamista, vaan pääosa kaava-alueesta on kaavamuutoksessa osoitettu rakentamisen ulkopuolelle yleiseen virkistyskäyttöön.

Vaikutukset luontoon ja luonnonympäristöön

Maisemarakenne, luonnonolot

Kaavamuutoksella arvioidaan olevan jonkin verran vaikutusta alueen maisemaan, kun uudet pysäköintialueet sekä Kallontien katualue tulee rakennettavaksi. Uusi rakentaminen on kuitenkin mahdollista sopeuttaa alueen ominaispiirteisiin. Kaavamuutoksessa korttelialueille osoitetut rakennusoikeudet sekä kerrosluvut noudattavat pääosin alueella voimassa olevan asemakaavan tavoitteita. Kaavamuutoksella arvioidaan olevan positiivisia vaikutuksia alueen luontoarvoille, kun alueelta laaditun luontoselvityksen mukaiset arvokkaat luontokohteet on kaavamuutoksessa osoitettu tarkoituksenmukaisin kaavamerkinnoin ja -määräyksin.

Kaava-alueelta laaditun luontoselvityksen mukaan Kallon eteläpuolella sijaitsevan kallioluodon linnuston suojaamiseksi Kallon eteläranta olisi hyvä jättää rakentamattomaksi siten, ettei lähimmistä rakennuksista ole suoraa näköyhteyttä luodolle. Kaava-alueelle ei juurikaan osoiteta kaavamuutoksessa lisärakentamista, vaan pääosa kaava-alueesta on kaavamuutoksessa osoitettu rakentamisen ulkopuolelle yleiseen virkistyskäyttöön. Kallon saaren etelärannalle ei ole osoitettu rakentamista, vaan lähimmät olemassa olevat rakennukset sijaitsevat kaavamuutoksessa osoitetulla AO-korttelialueella. Kaavamuutoksella ei arvioida olevan vähäistä suurempaa vaikutusta eteläpuoleiselle luotoalueelle tai luodon linnustolle. Osassa luontokohteiden kaavamääräyksiä on annettu määräyksiä liittyen kaava-alueella vieraslajina esiintyvän kurturuusun hävittämiseksi, mikä edesauttaa alueella esiintyvien tyrnipensaiden säilymistä.

Kaava-alueelta laaditaan kevään 2023 aikana tarkempi maisemaselvitys, jonka tulokset huomioidaan kaavaehdotusvaiheessa.

Pohjavedet ja pienilmasto

Kaava-alueella ei ole pohjavesialueita eikä kaavamuutoksella arvioida olevan merkittävää vaikutusta pienilmastoon.

Maa- ja kallioperä

Rakennettavuudeltaan suunnittelualueen maaperä on Porin olosuhteissa hyvä. Suunnittelualueen maaperä on pääosin kalliota. Sisääntulotien läheisyydessä maaperä on hiekkaa.

Vaikutukset terveellisyyteen ja turvallisuuteen

Kaavamuutoksella arvioidaan olevan merkittäviä positiivisia vaikutuksia alueen liikenneturvallisuuden ja etenkin kevyen liikenteen turvallisuuden parantumiseen, kun kaavamuutoksessa henkilöautoliikenne on ohjattu pääosin yleisille pysäköintialueille ja saaren keskiosasta saaren pohjoisosaan on osoitettu Kallonkujan kevyen liikenteen katualuetta, jolla sallitaan huoltoajo.

Kaavatyössä on huomioitu turvallinen alin rakentamiskorkeus. Katualueilla turvallinen alin rakentamiskorkeus ratkaistaan katusuunnittelun yhteydessä. Korttelialueilla rakennusalarajaus on osoitettu pääosin olemassa olevan rakentamisen mukaisesti.

Vaikutukset yritystoimintaan

Kaavamuutoksella arvioidaan toteutuessaan olevan positiivisia vaikutuksia alueen elinkeino- ja yritystoimintaan, kun kaavamuutoksessa on huomioitu alueen palvelujen toimintaedellytykset ja kehittymistavoitteet.

Kaavan ilmastovaikutukset

Kaavamuutoksella ei arvioida olevan merkittäviä ilmastovaikutuksia. Kaavamuutoksessa ei juurikaan osoiteta uutta rakentamista. Vesilain mukaisen mahdollisen toimenpideluvan edellyttävän rakentamisen ilmasto- ja maisemavaikutukset arvioidaan erikseen lupakäsittelyn yhteydessä.

5. Asemakaavan toteutus

5.1. Toteutusta ohjaavat ja havainnollistavat suunnitelmat

Asemakaavan toteutumista ohjaa kaavakartan lisäksi tämä kaavaselostus.

5.2. Toteuttaminen ja ajoitus

Alueen toteuttaminen voidaan käynnistää, kun asemakaava on kuulutuksella saanut lainvoiman.

5.3. Toteutuksen seuranta

Alueen toteutuksen seurannasta ja valvonnasta vastaa Porin kaupunki.

Turussa __.__.2023

Nosto Consulting Oy

Pasi Lappalainen
dipl.ins.

Asemakaavan seurantalomake

Asemakaavan perustiedot ja yhteenveto

Kunta	609 Pori	Täyttämispvm	26.01.2023
Kaavan nimi	Mäntyluoto 65. kaupunginosan Kallon alueen asemakaavan muutos ja laajennus 609 1758		
Hyväksymispvm		Ehdotuspvm	
Hyväksyjä		Vireilletulosta ilm. pvm	25.05.2022
Hyväksymispykälä		Kunnan kaavatunnus	609 1758
Generoitu kaavatunnus			
Kaava-alueen pinta-ala [ha]	32,1343	Uusi asemakaavan pinta-ala [ha]	1,1814
Maanalaisten tilojen pinta-ala [ha]		Asemakaavan muutoksen pinta-ala [ha]	30,9529

Ranta-asemakaava	Rantaviivan pituus [km]	
Rakennuspaikat [lkm]	Omarantaiset	Ei-omarantaiset
Lomarakennuspaikat [lkm]	Omarantaiset	Ei-omarantaiset

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m ² +/-]
Yhteensä	32,1343	100,0	2245	0,01	1,1814	1140
A yhteensä	0,4073	1,3	250	0,06	0,4073	250
P yhteensä						
Y yhteensä	1,1048	3,4	1105	0,10	0,0000	0
C yhteensä						
K yhteensä	0,3243	1,0	640	0,20	0,3243	640
T yhteensä						
V yhteensä	9,8179	30,6	250	0,00	-3,1944	250
R yhteensä					-0,2687	0
L yhteensä	20,4734	63,7	0		4,0790	0
E yhteensä	0,0066	0,0	0		-0,1661	0
S yhteensä						
M yhteensä						
W yhteensä						

Maanalaiset tilat	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m ² +/-]
Yhteensä					

Rakennussuojelu	Suojellut rakennukset	Suojeltujen rakennusten muutos
-----------------	-----------------------	--------------------------------

	[lkm]	[k-m ²]	[lkm +/-]	[k-m ² +/-]
Yhteensä				

Alamerkinnt

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m ² +/-]
Yhteensä	32,1343	100,0	2245	0,01	1,1814	1140
A yhteensä	0,4073	1,3	250	0,06	0,4073	250
AO	0,4073	100,0	250	0,06	0,4073	250
P yhteensä						
Y yhteensä	1,1048	3,4	1105	0,10	0,0000	0
Y	1,1048	100,0	1105	0,10	0,0000	0
C yhteensä						
K yhteensä	0,3243	1,0	640	0,20	0,3243	640
KL	0,3243	100,0	640	0,20	0,3243	640
T yhteensä						
V yhteensä	9,8179	30,6	250	0,00	-3,1944	250
VP	0,5724	5,8	50	0,01	0,0614	50
VL	9,2455	94,2	200	0,00	-3,2558	200
R yhteensä					-0,2687	0
RM					-0,2687	0
L yhteensä	20,4734	63,7	0		4,0790	0
Kadut	1,2077	5,9	0		1,2077	0
Katuauk./torit	0,2007	1,0	0		0,2007	0
Kev.liik.kadut	0,2164	1,1	0		0,2164	0
LS	15,5366	75,9	0		-0,8578	0
LV	2,4286	11,9	0		2,4286	0
LP	0,8834	4,3	0		0,8834	0
E yhteensä	0,0066	0,0	0		-0,1661	0
ET					-0,1727	0
EN	0,0066	100,0	0		0,0066	0
S yhteensä						
M yhteensä						
W yhteensä						

PORIN KAUPUNKI

MÄNTYLUOTO (65.) KAUPUNGINOSAN KALLON ALUETTA KOSKEVA ASEMAKAAVAN MUUTOS 609 1758

Maankäyttö- ja rakennuslain 63§ mukainen osallistumis- ja arviointisuunnitelma, jossa kuvataan kaavatyön tavoitteet ja lähtökohdat, valmistelun ja päätöksenteon eteneminen, kaavan vaikutusten arviointitavat, osallistumismahdollisuudet ja tiedottaminen. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa päivitetään kaavatyön eri vaiheissa tarvittaessa.

OSALLISTUMIS- JA ARVIINTISUUNNITELMA

Porin kaupunkisuunnittelu 19.5.2022, 31.1.2023
Asemakaavan tunnus 609 1758
Asemakaavan diaari PRIDno-2021-4465

Sisällysluettelo**MÄNTYLUOTO (65.) KAUPUNGINOSAN KALLON ALUETTA KOSKEVA
ASEMAKAAVAN MUUTOS 609 1758**

1. OSOITE	3
2. ALOITE	3
3. SUUNNITTELUALUE	3
4. LÄHTÖTIEDOT	7
4.1. Maakuntakaava.....	7
4.2. Yleiskaava.....	8
4.3. Asemakaava	10
4.4. Pohjakartta.....	11
4.5. Tonttijako ja -rekisteri.....	11
4.6. Kunnallistekniikka	12
5. SUUNNITTELUKÄYTTÖ JA TAVOITTEET	13
6. LAADITTAVAT SELVITYKSET	14
7. ARVIOITAVAT VAIKUTUKSET	14
8. OSALLISET	15
9. VUOROVAIKUTUS JA AIKATAULU	15
9.1. Vireilletulo.....	15
9.2. Luonnosvaihe	15
9.3. Ehdotusvaihe	16
9.4. Asemakaavaehdotuksen hyväksyminen	16
9.5. Arvioitu aikataulu sekä osallistumis- ja vuorovaikutusmenetelmät	16
9.5.1. Kaavamuutoksen arvioitu aikataulu	16
9.5.2. Osallistumis- ja vuorovaikutusmenetelmät	17
10. PALAUTE JA YHTEYSTIEDOT.....	17

1. OSOITE

Mäntyluodon (65.) kaupunginosa, Kallo, 28880 Pori

2. ALOITE

Asemakaavamuutos laaditaan Porin kaupungin omasta aloitteesta.

3. SUUNNITTELUALUE

Suunnittelualue sijoittuu n. 23 km päähän keskustasta luoteeseen Mäntyluodon 65. kaupunginosaan. Suunnittelualue rajautuu merialueisiin paitsi pengertien osalta, joka ulottuu pieneltä osin mantereelle. Kaava-alueen pinta-ala on n. 32 ha.

Kuva 1. Ortokuva vuodelta 2019.

Kallo on vanha majakkasaari Porin kaupungin ja sataman edustalla. Saari on maastonmuodoltaan vaihtelevaa aluetta, jossa korkein kohta kohoaa noin kuusi metriä merenpinnasta. Alueelle rakennettiin ensimmäinen majakka vuonna 1884. Saarella toimii myös Suomen vanhin urheiluseura, vuonna 1856 perustettu Segelföreningen i Björneborg (BSF). Sittemmin alueelle on sijoittunut myös Länsi-Suomen merivartiosto (Porin merivartioasema) ja luotsiasema.

Pääosin saari on virkistyskäytössä.

Joukkoliikennelinja sekä jalankulku- ja pyöräilyväylä Porin keskustan suunnasta päättyvät Mäntyluotoon, eivätkä ne ulotu Kallon saarelle asti. Saarella ei ole jalankulku- ja pyöräilyväyliä. Metsä-alueella on polku retkeilijöille.

Kuva 2. Satama-alueita.

Rakennukset

Kallon alueella toimii tällä hetkellä Rajavartiolaitoksen merivartioasema, luotsiasema (Finnpilot Pilotage Oy), Arctia Meritaito Oy, pурсiseura BSF ja Kallo Cafe.

Kuvat 3 ja 4. Alueen saaristomaista rakennuskantaa.

Pursiseuralla on käytössään klubi/tilausravintola sekä vanha majakka/saunarakennus. Kaupunki on vuokrannut pursiseuralle myös ranta-alueen veneiden säilytystä ja laskua varten sekä laituri-alueen.

Majakan vieressä toimii Porin kaupungilta vuokratulla alueella (kaavassa VL-merkintä) kesäkahvila-Cafe Kallo. Kallon ja Reposaaren välisen aallonmurtajan lähes kärkeen n. 400 m päähän nykyisestä kääntöpaikasta (ja Cafe Kallost) on rakennettu pieni laituri (vanha luotsilaituri), joka toimii mm. vesibussi Charlotan pysähdyspaikkana.

Suunnittelualueen eteläkärjessä sijaitsee asemakaava-alueen mukaisella lähivirkistysalueella erillisellä maanvuokrasopimuksella muodostettu rakennettu rakennuspaikka, joka on tarkoitettu ympärivuotiseen asumiseen. Rakennukset on rakennettu 1930-luvulla ja paikka on toiminut öljyn jakeluaseman. Rakennuksia on kunnostettu hiljattain.

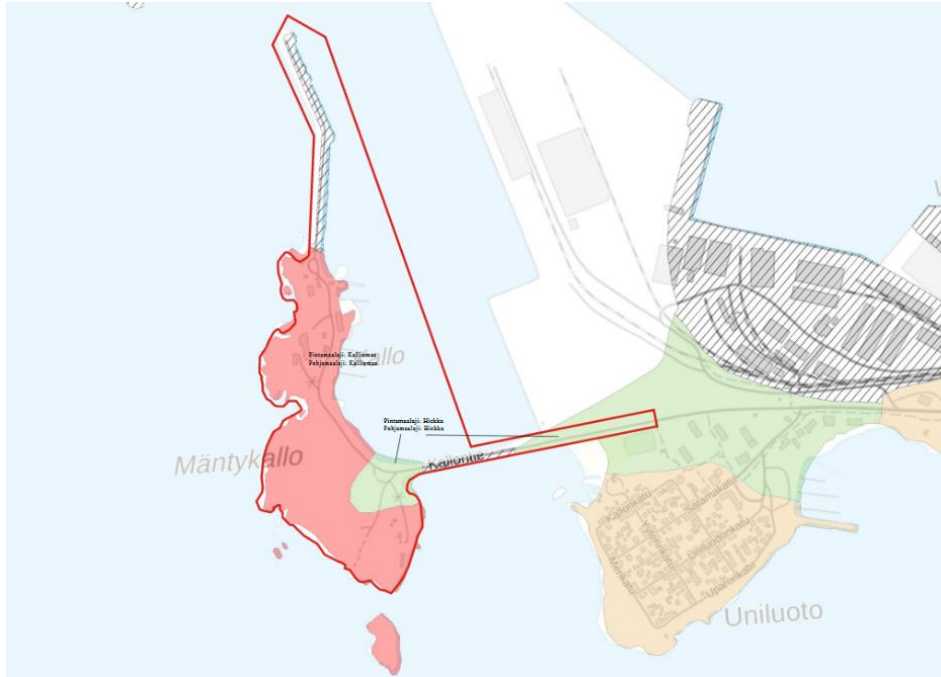
Muilta osin suunnittelualue on rakentamatonta virkistysaluetta.

Kuva 5. Suunnittelualueen merellistä virkistysaluetta.

Alueen maaperä

Rakennettavuudeltaan suunnittelualueen maaperä on Porin olosuhteissa hyvä. Suunnittelualueen maaperä on pääosin kalliota. Sisääntulotien läheisyydessä maaperä on hiekkaa.

Kuva 6. GTK:n maaperäaineisto. Punainen alue: pinta- ja pohjamaa-alue kalliomaata (Ka), vihreä pinta- ja pohjamaa-alue hiekkaa (Hk). Kuva: MML, Esri Finland, Geologian tutkimuskeskus (GTK).

Hulevedet

Suunnittelualue ei kuulu Porin veden toiminta-alueen piiriin. Lähin toiminta-alue sijaitsee Mäntyluodon asuinalueella. Hulevedet ohjautuvat ympäröiville merialueille. Kaavamuutoksen vaikutukset valumiin ovat vähäiset.

Maanomistus

Suunnittelualueelle sijoittuu kaksi kiinteistöä.

- Tontti 609-65-6-1 on Porin kaupungin omistuksessa, ja sen pinta-ala on 11 048 m².
- Tila 609-454-1-686 MÄNTYLUOTO, joka käsittää myös ympäröivät merialueet, on Porin kaupungin omistuksessa.

Kuva 7. Suunnittelualue on Porin kaupungin omistuksessa.

4. LÄHTÖTIEDOT

4.1. Maakuntakaava

Satakunnan Maakuntakaavassa (YM vahv. 30.11.2011, lainvoimainen KHO:n päätöksellä 13.3.2013, tarkistettu 14.4.2014) suunnittelualue on osoitettu virkistysalueeksi (V) ja saaren pohjois-osaa sekä itäosat satama-alueeksi (LS).

Suunnittelumääräys (V):

Alueen suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota alueen virkistyskäytön ja virkistyskäytön kehittämisedellytysten turvaamiseen.

Rakentamismääräys (V):

Alueilla sallitaan yleistä ulkoilu-, retkeily- ja virkistyskäyttöä palvelevan rakentamisen lisäksi jo olemassa olevien rakennusten korjaus-, muutos- ja laajentamistyöt.

Suunnittelumääräys (LS):

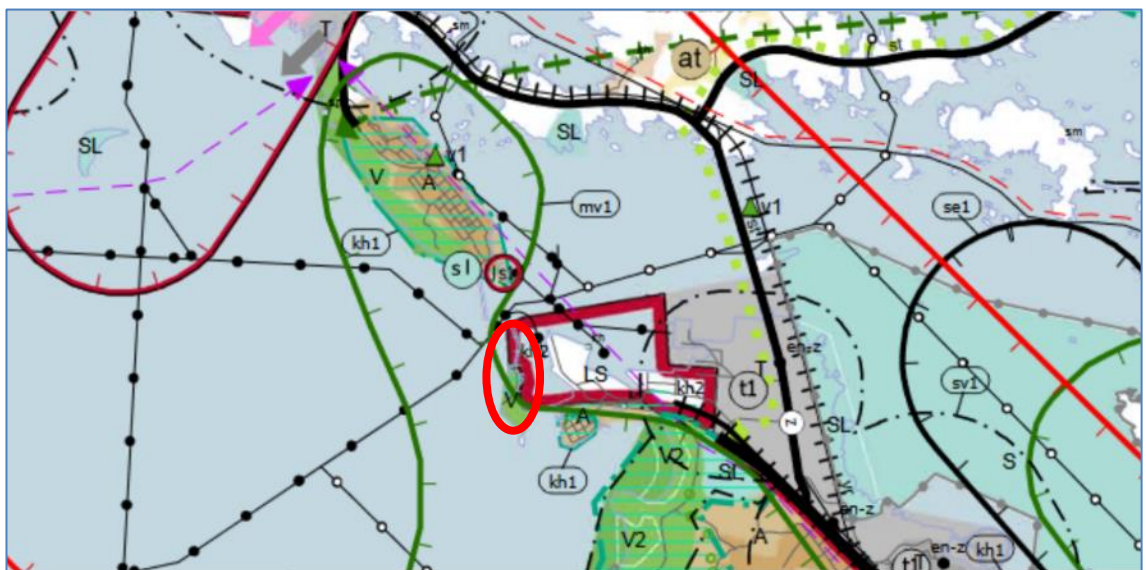
Aluetta suunniteltaessa tulee Liikennevirastolle ja satamatoiminnasta vastaavalle taholle sekä mu-seoviranomaiselle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen.

Lisäksi alueelle on maakuntakaavassa osoitettu:

- Kaupunkikehittämisen kohdevyöhyke (kk-1)
- Matkailun kehittämisvyöhyke (mv-1)

Laivaväylä, jolla on osoitettu kulkusyvyydeltään yli 2,5 metrin laivaväylät, on osoitettu hyvin lähelle suunnittelualueetta. Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristön alueen merkintää on muutettu vaihemaakuntakaavassa 2 (kuvaus jäljempänä).

Kuva 8. Ote Satakunnan maakuntakaavasta.

Satakunnan vaihemaakuntakaava 1

Satakuntaliiton maakuntavaltuusto on hyväksynyt Satakunnan maakuntakaavaa täydentävän Satakunnan vaihemaakuntakaavan 1 13.12.2013, Ympäristöministeriö on vahvistanut sen 3.12.2014 ja lainvoiman se on saanut korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä 6.5.2016.

Satakunnan vaihemaakuntakaava 2

Satakuntaliiton maakuntavaltuusto on hyväksynyt Satakunnan maakuntakaavaa täydentävän Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 17.5.2019 ja se on saanut lainvoiman 1.7.2019.

Kuva 9. Ote Satakunnan vaihemaakuntakaavasta 2.

Suunnittelualueelle, Kallon saaren pohjoisosiin, on osoitettu vaihemaakuntakaavassa 2 maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö, Kallon majakka ja luotsiasema sekä Mäntyluodon majakka (kohde alle 10 ha). Samalla alueella sijaitsee valtakunnallisesti merkittävä rakennetun ympäristön kohde (RKY 2009), Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristö (tunnusmajakka, satama-asema ja Kallon luotsisaari), joka on osoitettu kaavakartalla valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi.

Suunnittelumääräys:

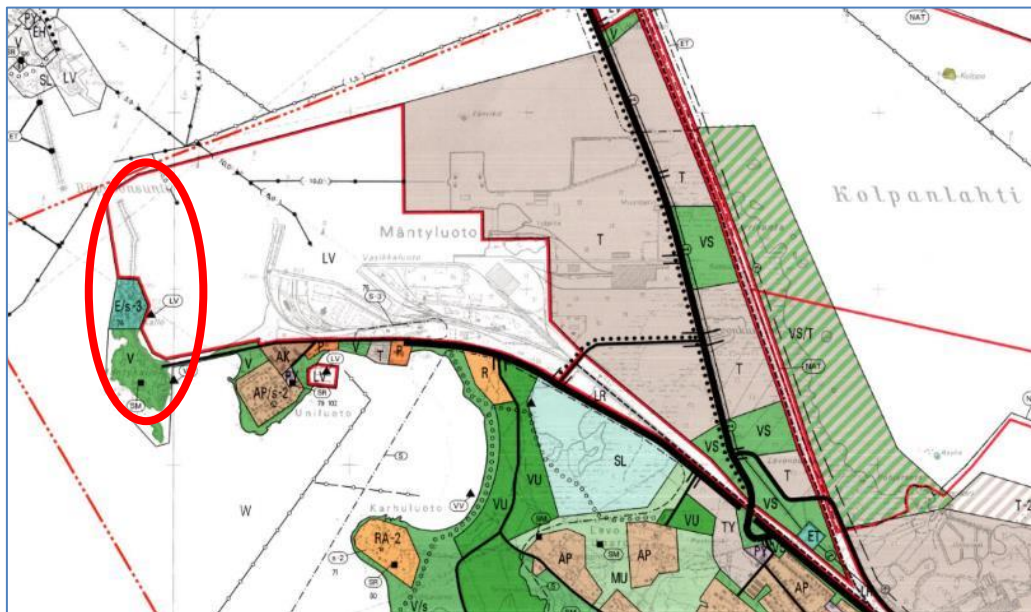
Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon alueen kokonaisuus, erityispiirteet ja ominaisluonne siten, että edistetään niihin liittyvien arvojen säilymistä ja kehittämistä mukaan lukien avoimet viljelyalueet. Kaikista aluetta tai kohdetta koskevista suunnitelmista ja hankkeista, jotka oleellisesti muuttavat vallitsevia olosuhteita, tulee museoviranomaiselle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen. Kohteen ja siihen olennaisesti kuuluvan lähiympäristön suunnittelussa on otettava huomioon kohteen kulttuuri-, maisema-, luonto- ja ympäristöarvot sekä huolehdittava, ettei toimenpiteillä ja hankkeilla vaaranneta tai heikennetä edellä mainittujen arvojen säilymistä.

4.2. Yleiskaava

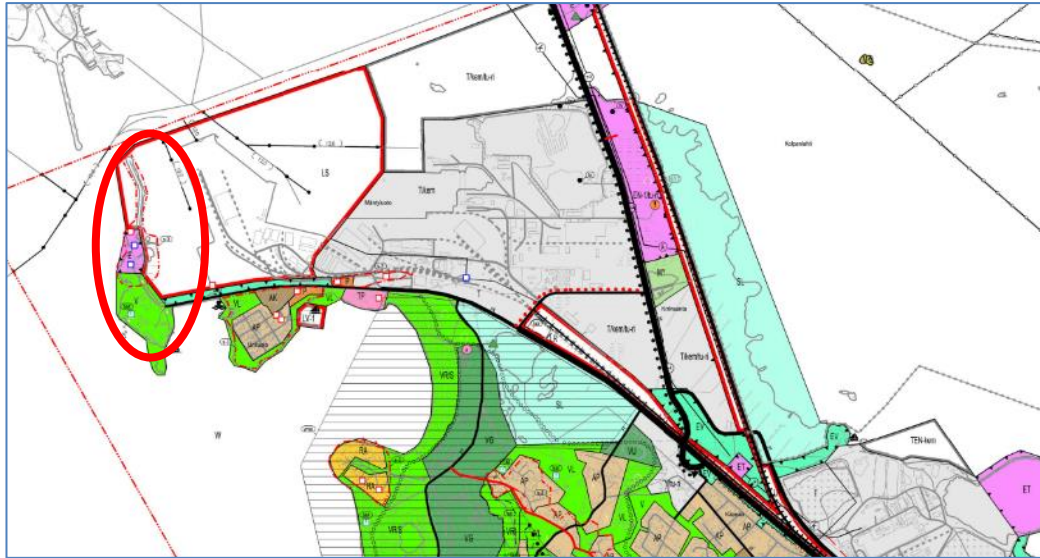
Alueella ei ole voimassa oikeusvaikutteista yleiskaavaa.

Alueelle on laadittu oikeusvaikutukseton **Meri-Porin osayleiskaava** (tullut voimaan KHO 8.3.2002 antamalla päätöksellä):

- Alue on osoitettu pääosin virkistysalueeksi (V).
- Saaren pohjoisosat on osoitettu erityisalueeksi, jonka rakennettu ympäristö säilytetään (E/s-3).
  - o Kohdenumero 74 = Kallossa on ollut majakka vuodesta 1884 ja Luotsihallituksen perustama sumumerkinantoasema vuodesta 1901 asti. Majakan vieressä sijaitseva vanha luotsiasema on oletettavasti tämän vuosisadan puolelta. Rakennus toimii nykyään Suomen vanhimman pursiseuran BSF:n paviljonkina. Paviljongin lisäsiipi rakennettiin oletettavasti 40-luvun lopulla. Uusi luotsiasema valmistui vanhan aseman lähelle vuonna 1960. Aivan vanhan luotsiaseman vieressä on vanha pihapiiri, jossa on luotsivanhimman tupa ja sen makasiini- ja talousrakennukset tämän vuosisadan alusta.
- Virkistysalueella sijaitsee muinaismuistokohde (SM). Ensimmäisen maailmansodan aikaisten linnoitusrakennelmien jäännökset on osoitettu muinaismuistoiksi.
- Pengertien läheisyyteen on osoitettu uimaranta (VV).
- Nykyisellä Pursiseuran satama-alueelle on osoitettu pienvenesatama tai venevalkama (LV).
- Kaavamuutosalueen pohjois- ja koilliskulma vesiliikenteen alueena (LV). Merkinnän piiriin kuuluvat satamat, laituri- ja allasalueineen sekä tarpeen mukaan rakentamattomine vesi- ja ranta-alueineen.

Kuva 10. Ote Meri-Porin osayleiskaavasta (2000).

Kuva 11. Ote Yyterinnieman osayleiskaavan luonnoksesta (2021).

Asemakaavoitettu alue sijoittuu alueelle, jossa on käynnissä Yyterinniemen osayleiskaavoitus. Osayleiskaavasta valmistui syksyllä 2021 luonnos:

- Pengertie on osoitettu suojaviheralueena (EV).
- Suurin osa saaresta virkistysalueena (V).
- Kaavamutosalueen pohjois- ja koilliskulma satama-alueena (LS).
- Kallon saaren pohjoisosaa erityisalueena (E) sekä alueena, jonka ympäristö säilytetään (s-3). Alueen kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti arvokas rakennuskanta ja ympäristö tulee säilyttää. Uudisrakentaminen ja rakennuksissa suoritettavat korjaus- ja muutostoimenpiteet sekä muut ympäristöön kohdistuvat toimenpiteet tulee toteuttaa siten, että ympäristön kulttuurihistoriallinen ja maisemallinen luonne säilyy. Ennen aluetta merkittävästi muuttaviin toimenpiteisiin ryhtymistä tulee Satakunnan museolle varata tilaisuus lausunnon antamiseen.'
- Virkistysalueelle sijoittuu muinaismuistokohde ja erityisalueelle kaksi taajama- tai kyläkuvan kannalta arvokasta rakennusta / pihapiiriä sekä suojeltu rakennus ja pihapiiri.

4.3. Asemakaava

Kallon alue kuuluu vuonna 1982 hyväksytyyn asemakaavaan (tunnus **609 779**). Samaan asemakaavaan kuuluu koko Mäntyluodon satama ja osa Uniluodosta.

Asemakaavassa osoitetut merkinnät- ja määräykset:

Lähivirkistysalue (VL)

Alueella sijaitsee yksi suojeltava rakennus (sr). Alueelle on osoitettu osa saaren sisäisistä ajoyhteyksistä.

Yleisten rakennusten korttelialue (Y)

Tontille saa rakentaa 3-kerroksisen rakennuksen. Alueen tehokkuusluku on 0,10. Alueelle tulee osoittaa 1 autopaikka 100 kerrosalaneliometriä kohden

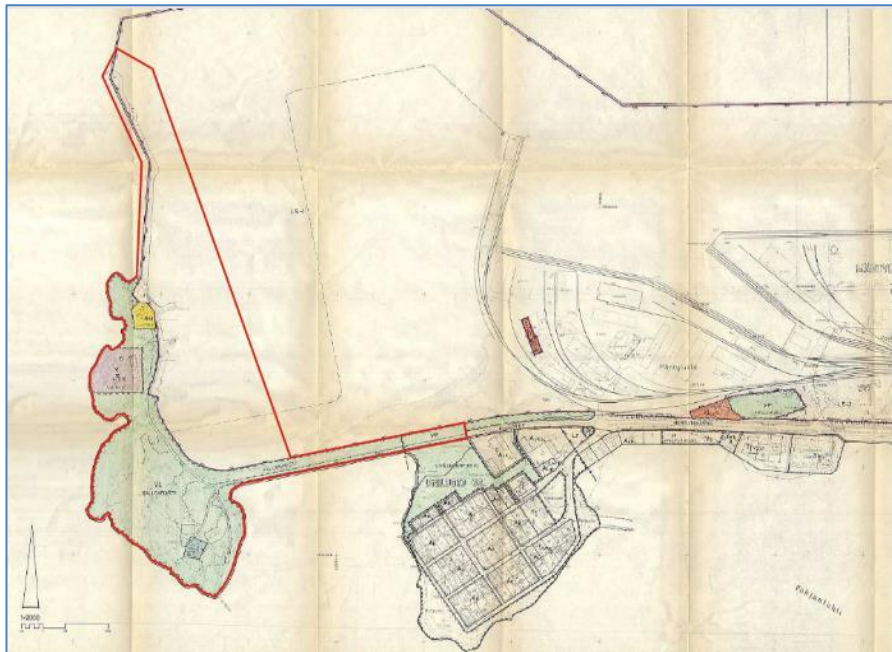

Matkailua palvelevien rakennusten korttelialue (RM)

Alueelle tulee osoittaa 1 autopaikka 100 kerrosalaneliometriä kohden. Alueella sijaitsee suojeltava rakennus (sr).

Satama-alue (LS-1)

Alueelle saa rakentaa sataman toiminnalle tarpeellisia rakennuksia, laitoksia sekä maanlaisia tiloja. Alueen kautta on järjestettävä ajoyhteys siihen rajoittuville tonteille. Alueella tulee olla yksi autopaikka kolmea alueella samanlaisesti työskentelevää henkilöä kohti. Korttelialueiden autopaikat saa sijoittaa satama-alueelle.

Yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten alue (ET)Puisto (VP)

Kuva 12. Asemakaavamuutosalueen rajausta voimassa olevassa asemakaavassa.

4.4. Pohjakartta

Alueen pohjakartta MK 1:2000 on Porin kaupungin mittaus-toimen laatima. Pohjakartta tarkistetaan kaavatyön alussa. Pohjakartta on JHS 185 2.5.2014 mukainen.

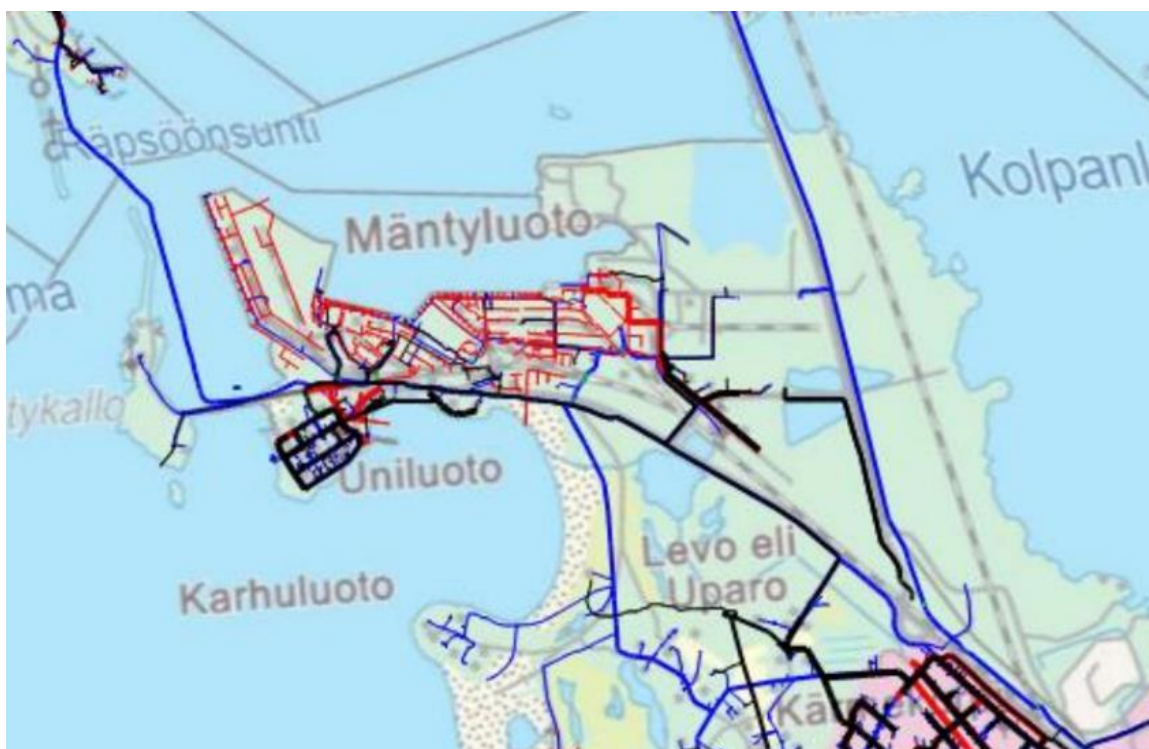
4.5. Tonttijako ja -rekisteri

- Tonttijako 6584 on laadittu kaavan 609 779 mukaisesti ja se on tullut voimaan 21.9.1989. Kiinteistö 609-65-6-1 on muodostettu tontiksi ja merkitty kaupungin kiinteistörekisteriin 17.10.1989.
- Tila 609-454-1-696 MÄNTYLUOTO on merkitty kiinteistörekisteriin 7.11.1974

4.6. Kunnallistekniikka

Kaavamuuotosalue ei kuulu Porin Veden toiminta-alueen piiriin. Porin Veden runkovesilinja kulkee Mäntyluodon satama-altaan kautta Reposaareen. Pengertien (kaavamuuotuksessa Kallontie) alueella kulkee tosin runkovesijohtolinja, jonka jatkeena on yksityisiä tonttivesijohtoja. Kaava-alueella kulkee myös paineviemärin ylivuotolinja, joka kulkee pengertien kautta voimassa olevan asemakaavan mukaisen ja kaavamuuotuksessa poistuvan ET-alueen kautta mereen. Ylivuotolinja on edelleen käytössä, mutta ylivuotolinjaan ei voi kuitenkaan liittyä uusilla viemäriiliittymillä.

Kaavamuuotosalueella ei ole kaukolämpöverkostoa, vaan olemassa oleva kaukolämpöverkosto ulottuu Uniluodon ja Mäntyluodon alueille.

Kuva 13. Ote vesihuollon verkostokartasta. Sinisellä puhdas vesi, punaisella sadevesiviemäri ja mustalla jäte- ja sekavesiviemäri.

Alueen sisääntulon läheisyydessä sijaitsee pienehkö sähkömuuntamorakennus.

Kuva 14. Muuntamorakennus sijaitsee sisääntulotien läheisyydessä epävirallisen parkkipaikan reunalla.

5. SUUNNITTELUKÄYTTÖ JA TAVOITTEET

Kallon alueen kehittämistarpeiden osalta kaava ei vastaa nykypäivän maankäytön ja toimintojen sijoittelua ja tulevia tarpeita. Kaavamuutoksen laatimista varten on laadittu viitteellinen taustaselvitys ("Kallo-Reposaari Kehittämishanke"), jossa asetettujen tavoitteiden mukaisesti kaupunginhallitus on päättänyt käynnistää alueen asemakaavamuutoksen, lukuun ottamatta selvityksessä Kallon saaren metsäisille alueille osoitettuja majoituspalveluja tai -rakenteita. Seuraavassa on tiivistetty kehittämisselvityksessä esitetyt kehittämistarpeet:

Kallon alueen suosio sekä porilaisten että matkailijoiden keskuudessa on jatkuvasti kasvanut, jolloin myös alueen liikennemäärät ovat voimakkaasti lisääntyneet. Tämän vuoksi alueen liikenne- ja pysäköintijärjestelyt tulee tarkastella uudelleen. Kallon saaren johtavan pengertien kaavoitus katualueeksi on ajoyhteyden kunnossapidon parantamiseksi tarpeen. Kallon alueen suosio sekä porilaisten että matkailijoiden keskuudessa on jatkuvasti kasvanut, jolloin myös alueen liikennemäärät ovat voimakkaasti lisääntyneet. Tämän vuoksi alueen liikenne- ja pysäköintijärjestelyt tulee tarkastella uudelleen.

Alueen suosio ulkoilukohteena edellyttää myös polkuverkoston ja kävelyreittien selvittämistä. Myös yhteys Reposaareen esim. polkupyörälautan avulla tulee selvittää.

Pursiseuralla on suunnitelmissa toiminnan kehittäminen ja laajentaminen. Vanhaan majakkaan ollaan esimerkiksi suunnittelemassa vuokrattavia saunatiloja sekä meriaiheisia taidenäyttelyitä. Lisäksi suunnitelmissa on laiturikapasiteetin nostaminen ja vesialueen ruoppaus.

Kallon ja Reposaaaren välisen aallonmurtajan lähes kärkeen n. 400 m päähän nykyisestä kääntöpaikasta (ja Cafe Kallosta) on rakennettu pieni laitururi (vanha luotsilaituri), joka toimii mm. vesibussi Charlotan pysähdyspaikkana. Siihen laitururi kuitenkin soveltuu erittäin huonosti ja on toimijan mielestä jopa vaarallinen.

Seuraavassa on esitetty kehittämisselvityksessä asemakaavoitukselle asetetut tavoitteet:

- Voimassa olevassa asemakaavassa viheralueella sijaitseva ohjeellinen ajoyhteyden muuttaminen tarpeellisilta osin katualueeksi.
- Pysäköinti- ja kääntöalueiden osoittaminen asemakaavaan
- Ruoppausmassoista tehdyn alueen osoittaminen pysäköintialueeksi ja laiturikentäksi.
- Varauksen osoittaminen aallonmurtajalle helikopterikentältä itään päin.
- Varauksen osoittaminen pyöräparkille sekä uudelle laiturille aivan aallonmurtajan alkuun. Huomioida, että laitururi tulee toimimaan yhdylaiturina vesibussiliikenteelle sekä Kallo-Reposaari yhdysveneille.
- Nykyisessä kaavassa oleva ET-merkintä on aikanaan tehty Mäntykallon puhdistamo varten. Puhdistamotoiminta on lopetettu v. 1995, kun alueen jätevedet ryhdyttiin johtamaan Pihlavan puhdistamolle ja nykyisin edelleen Luotsinmäelle. Alueen halki kulkee Porin Veden vanha paineviemäriinjana, jota käytetään nykyisin Uniluodon jätevesipumppaamon hätäylivuotolinjana. Se on edelleen tarpeellinen ja sille pitää muodostaa rasite. ET-merkintä voidaan kuitenkin poistaa ja muuttaa se virkistysalueeksi eli VL-merkinnäksi.
- Poistuvan ET-alueen pohjoispuolella olevalle kääntöalueelle varaus tilapäiselle venetrailereiden säilytyspaikalle.
- Varaus kahvilatoiminnoille (Cafe Kallo) sekä paikka WC-kontille.

Lisäksi kaavoitustyössä on noussut ajankohtaiseksi:

- Nykyisten toimintojen laajenemistarpeisiin vastaaminen.
- Liikenneturvallisuuden parantaminen erityisesti saaren pohjoisosissa.
- Jalankulun ja pyöräilyn olosuhteiden kehittäminen (ml. pyöräpysäköinti).

6. LAADITTAVAT SELVITYKSET

Suunnittelualueelta laaditaan seuraavat selvitykset:

- Nykytilanne
- Maisemaselvitys 2023
- Luontoselvitys 2022 (luontoselvityksessä linnusto mukana)
- Rakennetun kulttuuriympäristön täydennysinventointi ja arkeologinen tarkastus 2022

7. ARVIOITAVAT VAIKUTUKSET

Asemakaavatyössä yhteensovitetään monia erilaisia toimintoja, minkä takia vaikutusten arviointi on keskeisessä roolissa asemakaavatyössä. Asemakaavan laatimisen yhteydessä arvioidaan asemakaavan vaikutukset erityisesti virkistykseen, kulttuuriympäristöön ja liikenteeseen. Vaikutukset maisemaan, elinvoimaan ja hyvinvointiin nivoutuvat edellisiin vaikutuskokonaisuuksiin kiinteästi ja ovat

---

myös tärkeässä roolissa vaikutusten arvioinnissa. Lisäksi arvioidaan asemakaavan muutoksen toiminnalliset ja mitoitukselliset vaikutukset. Vaikutusten arviointi tehdään asiantuntijatyönä.

Osalliset voivat esittää mielipiteensä arvioitavien vaikutusten riittävydestä.

8. OSALLISET

- Suunnittelu- ja lähialueen maanomistajat ja asukkaat
- Suunnittelu- ja lähialueen yritykset ja yhteisöt
- Tekninen lautakunta
- Elinvoima- ja ympäristölautakunta
- Nuorisovaltuusto
- Vammaisneuvosto
- Vanhusneuvosto
- Satakunnan pelastuslaitos
- Pori Energia Oy Energiayksikkö
- Pori Energia Sähköverkot Oy
- Porin Vesi
- Varsinais-Suomen ELY-keskus
- Satakunnan Museo
- Museovirasto
- Satakuntaliitto
- Länsi-Suomen merivartiosto
- DNA Oy, Länsi-Suomi
- TeliaSonera Finland Oyj
- Väylävirasto

9. VUOROVAIKUTUS JA AIKATAULU

9.1. Vireilletulo

Vireilletulosta ilmoitetaan kuulutuksella sanomalehdissä, internetissä ja kirjeellä osallisille. Samalla julkistetaan osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS). OAS on nähtävänä kaupunkisuunnittelun internetsivuilla ja kaupunkisuunnittelussa, johon hanketta koskevat kirjalliset ja suulliset mielipiteet voi esittää.

Nähtävillääolon aikana osalliset voivat esittää OAS:a koskevia suullisia tai kirjallisia mielipiteitä. Aloitusvaiheessa järjestetään viranomaisneuvottelu.

Mikäli osallinen katsoo, että esim. osallistumisen laajuus tai vaikutusten arviointi ei ole riittävä tai on puut teellinen, voi hän esittää asian tarkistamista ja korjaamista OAS:aan.

9.2. Luonnosvaihe

Luonnosvaiheessa kaupunkisuunnittelu asettaa asemakaavan valmisteluaineiston nähtäväksi 30 vrk:n ajaksi ja ilmoittaa nähtävilläolosta kuulutuksella paikallisissa lehdissä, kaupungin verkkosivuilla

---

sekä kirjeellä osallisille. Luonnosvaiheen aikana osalliset voivat esittää suullisia tai kirjallisia mielipiteitä kaava-aineistosta. Luonnosvaiheessa järjestetään tarvittaessa viranomaistyöneuvottelu.

9.3. Ehdotusvaihe

Asemakaavaehdotus valmistellaan ottamalla huomioon luonnosvaiheessa esitetyt mielipiteet. Kaupunginhallituksen käsittelyn jälkeen asemakaavaehdotus asetetaan nähtäville vähintään 30 vrk:n ajaksi ja nähtävänäolosta ilmoitetaan kuulutuksella paikallisissa lehdissä sekä Porin kaupungin verkkosivuilla.

Ehdotusvaiheen nähtävänäolon aikana osalliset voivat tehdä kirjallisia muistutuksia asemakaavaehdotuksesta. Ehdotuksesta pyydetään myös tarvittavat lausunnot. Muistutuksiin ja lausuntoihin laaditaan vastineet, jotka toimitetaan asianosaisille ja liitetään kaava-asiakirjoihin. Muistutusten ja lausuntojen perusteella tehdään myös tarvittavat korjaukset asemakaavaehdotukseen.

Ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelu pidetään tarvittaessa nähtävilläolon ja saatujen lausuntojen ja muistutusten jälkeen.

9.4. Asemakaavaehdotuksen hyväksyminen

Hyväksymisvaiheessa kaupunginhallitus esittää asemakaavaehdotuksen hyväksymistä kaupunginvaltuustolle.

Asemakaavaehdotuksen hyväksymiskäsittelystä annetaan kirjallinen ilmoitus niille kunnan jäsenille sekä muistuttajille, jotka ovat ilmaisseet halukkuutensa ko. tiedon saamiseen sekä ilmoittaneet osoitteensa. Hyväksymispäätöksestä voi valittaa Turun hallinto-oikeuteen.

9.5. Arvioitu aikataulu sekä osallistumis- ja vuorovaikutusmenetelmät

9.5.1. Kaavamuutoksen arvioitu aikataulu

- Kuulutus, vireilletulo ja OAS nähtäville SK, SV, www.pori.fi, alkukesä 2022
- Selvitysten laatiminen maaliskuu-elokuu 2022
- Asemakaavaluonnoksen valmistelu selvitysten pohjalta
- Luonnosvaiheen nähtävilläolo vähintään 30 vrk, alkuvuosi 2023
- Luonnosvaiheen palautteen arviointi ja asemakaavan muutosehdotuksen valmistelu palautteen pohjalta
- Kaavaehdotuksen käsittely, kaupunginhallitus, syksy 2023
- Kuulutus ehdotusvaiheen nähtävänäolosta
- Ehdotusvaiheen nähtävänäolo 30 vrk, loppuvuosi 2023
- Ehdotusvaiheen muistutusten ja lausuntojen arviointi
- Asemakaavamuutoksen hyväksyminen, Kaupunginvaltuusto alkuvuosi 2024
- Asemakaava lainvoimainen kevät 2024

Aikatauluarviota tarkistetaan, mikäli kaavaan kohdistuu muistutuksia ja valituksia tai muita vastaavia lisäselvityksiä vaativia seikkoja.

9.5.2. Osallistumis- ja vuorovaikutusmenetelmät

Kaavoituksen aikana on tarkoitus toteuttaa tarkoitukseen soveltuvia vuorovaikutus- ja osallistumis-menettelyjä:

Tiedottaminen

- Kuulutus sanomalehdissä (SK ja SV) ja kaupungin internet-sivulla (www.pori.fi)
- Kirje (henkilö- tai talouskohtainen)
- Kaavan nähtävillä pitäminen internet-sivulla ja kaupunkisuunnittelussa
- Asemakaavan aineistot ja tiedot osoitteessa www.pori.fi

Yleisötilaisuus

- Kaavaluonnosvaiheessa järjestetään yleisötilaisuus

Tiedonhankinta

- Lausunnot viranomaisilta

Yhteistyö

- Yhteistyö kaupungin eri hallintokuntien ja laitosten sekä muiden viranomaisten kanssa

10. PALAUTE JA YHTEYSTIEDOT

Lisätietoja osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta ja kaavan valmistelusta antavat:

- kaavan laatija Pasi Lappalainen, Nosto Consulting Oy, puh. 0400 858101
- kaavoitusarkkitehti Harri Kahelin, 044 701 2847
- kaavasunnittelija Tea Bogdanoff, puh. 044 701 1972
- kaupunkisuunnittelun neuvonta puh. 044 701 1608, käyntiosoite Luvianpuistokatu 1, palvelupiste Porina, käyntiosoite Yrjönkatu 13

Palautetta tästä osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta voi antaa kaavan laatijalle kaavaehdotuksen valmistumiseen asti. Mielipiteet voi esittää suullisesti ja kirjallisesti kaupunkisuunnitteluun osoitteeseen: Porin kaupunkisuunnittelu, PL 121, 28101 PORI tai kaupunkisuunnittelu@pori.fi

Porissa 31.1.2023

Pasi Lappalainen, dipl.ins.
kaavan laatija
Nosto Consulting Oy

Harri Kahelin
kaavoitusarkkitehti
Porin kaupunki / Kaupunkisuunnittelu

A3 EI MITTAKAAVASSA

PORIN KAUPUNKI

MÄNTYLUOTO (65.) KAUPUNGINOSAN KALLON ALUEEN ASEMAKAAVAN MUUTOS JA LAAJENNUS 609 1758

LUONNOS 31.1.2023

1:2000

Asemakaavan muutos koskee:

Porin kaupungin Mäntyluoto (65.) kaupunginosan kortteleita: 6 ja 7
erityisaluetta (ET)
satama-alueetta (LS-1)
virkistysaluetta (VP, VL)

Asemakaavan laajennus koskee:

Osa kiinteistöä 609-454-1-686.

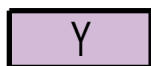
Asemakaavan muutoksella ja laajennuksella muodostuu:

Porin kaupungin Mäntyluoto (65.) kaupunginosan korttelit: 6, 7 ja 11
erityisaluetta (EN)
satama-alueetta (LS-2)
venevalkama-alueetta (LV)
yleistä pysäköintialuetta (LP, LP-3)
virkistysaluetta (VP-14, VL)
kadut: Kallontie (osa), Kallonkuja
katuaukio: Kallonaukio

ASEMAKAAVAMERKINNÄT JA -MÄÄRÄYKSET

Erillispientalojen korttelialue.

Yleisten rakennusten korttelialue.

Liikerakennusten korttelialue.

Alueelle saa rakentaa veneilyä, vesiurheilua ja vapaa-aikatoimintaa palvelevia liike- ja huoltorakennuksia.

Puisto.

Virkistystoimintaa palvelevien huolto- ja kahvilarakennusten rakentaminen on sallittu erikseen osoitetulla rakennusalalla.

Lähivirkistysalue.

Satama-alue.

Alueelle saa rakentaa sataman toiminnalle tarpeellisia rakennuksia, laitoksia sekä maanalaisia tiloja.

Venesatama/venevalkama.

Yleinen pysäköintialue.

Yleinen pysäköintialue.

Alueelle tulee järjestää kääntöpaikka. Alueen puustoa tulee säilyttää mahdollisuuksien mukaan. Pysäköintialueen pinnan tulee olla vettä läpäisevä.

Energiahuollon alue.

- 3 m kaava-alueen rajan ulkopuolella oleva viiva.
- Kaupungin- tai kunnanosan raja.
- Korttelin, korttelinosan ja alueen raja.
- Osa-alueen raja.
- Poikkiviiva osoittaa rajan sen puolen, johon merkintä kohdistuu.

65.

Kaupungin- tai kunnanosan numero.

MÄ

Kaupungin- tai kunnanosan nimi.

7

Korttelin numero.

1

Ohjeellisen tontin/rakennuspaikan numero.

KALLONAUKIO

Kadun, tien, katuaukion, torin, puiston tai muun yleisen alueen nimi.

50

Rakennusoikeus kerrosalaneliömetreinä.

I

Roomalainen numero osoittaa rakennusten, rakennuksen tai sen osan suurimman sallitun kerrosluvun.

I u ½

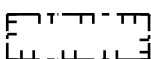
Murtoluku roomalaisen numeron jäljessä osoittaa, kuinka suuren osan rakennuksen suurimman kerroksen alasta saa ullakon tasolla käyttää kerrosalaan laskettavaksi tilaksi.

e=0.10

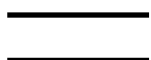
Tehokkuusluku eli kerrosalan suhde tontin/rakennuspaikan pinta-alaan.

Rakennusala.

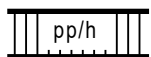
Rakennusala.

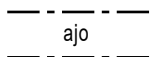
Katu.

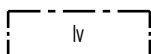
Katuaukio.

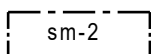
Jalankululle ja polkupyöräilylle varattu katu/tie, jolla huoltoajo on sallittu.

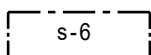
Ajoyhteys.

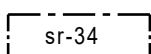
Venevalkama-alueen osa, jolle saa sijoittaa laitureita sekä muita rakenteita. Laiturit ja muut alueen rakenteet tulee sopeuttaa maisemaan ja miljööseen ulkoasultaan ja mittasuhteiltaan. Laiturit on sijoitettava erillisen kaupungin hyväksymän suunnitelman mukaisesti. Alueella tehtävien toimenpiteiden vesilain mukaisen luvan tarve tulee selvittää vesilakia valvovalta viranomaiselta. Ennen alueella toteutettavaa vesirakennustyötä, kuten uusien laitureiden sijoittamista, selvitetään vedenalaisinventoinnin avulla, onko alueella vedenalaisia muinaisjäänneksiä tai kulttuuriperintökohteita.

Alueen osa, jolla sijaitsee muinaismuistolaila rauhoitettu kiinteä muinaisjäänne. Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen tai muu siihen kajoaminen on muinaismuistolain nojalla kielletty. Aluetta koskevista toimenpiteistä ja suunnitelmista on pyydettävä alueellisen vastuumuseon (Satakunnan museo) lausunto.

Alueen osa, jolla sijaitsee muu kulttuuriperintökohde, kivilouhos. Suuremmista kohdetta koskevista suunnitelmista tulee neuvotella Satakunnan museon kanssa.

Suojeltava rakennus. Kulttuurihistoriallisesti ja rakennustaiteellisesti arvokas rakennus, jota ei saa purkaa. Rakennuksessa tehtävien korjaus- ja muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen historiallinen, rakennustaiteellinen ja ympäristökuvan kannalta merkittävä luonne säilyy. Ennen rakennusta muuttaviin toimenpiteisiin ryhtymistä on Satakunnan museolle varattava tilaisuus lausunnon antamiseen.

sr-51

Kulttuuri- ja rakennushistoriallisesti arvokas rakennetun ympäristön kohde, rakennus tai rakennusryhmä, jolla on merkittäviä ympäristöarvoja. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- ja muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen kulttuuri- ja rakennushistoriallisesti arvokas sekä ympäristöarvojen kannalta merkittävä luonne säilyy.

rky

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY 2009, Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristö).

luo-5

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue. Alueella sijaitsee kalliometsä (metsälaki 10 §). Alue tulee säilyttää luonnontilaisena.

luo-6

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue. Alueella sijaitsee tervaleppälehto (metsälaki 10 §). Alue tulee säilyttää luonnontilaisena.

luo-7

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue. Alueella sijaitsee konttakäävän kasvupaikka. Alueella tyrnipensaikkaa tulee säästää ja tynejä uhkaavat kurturuusut poistaa.

luo-8

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue. Alueella sijaitsee heinäketo. Pientareelle ei saa levittää multaa, kylvää nurmikkaa tai istuttaa koristekasveja, puita tai pensaita eikä käyttää varastopaikkana. Pientareella kasvava kurturuus tulee poistaa.

Yleiset määräykset:

Kaava-alueella tulee osoittaa autopaikkoja vähintään seuraavasti:

- AO-korttelialueella 2 ap / asunto
- KL- ja Y-korttelialueilla 1 ap / 100 krsm²
- LS-2-alueella 1 ap / 100 krsm²

LP-alueille tulee toteuttaa liikuntaesteisten autopaikkoja ja pyöräpysäköintipaikkoja käyttötarkoituksen edellyttämä määrä.

Valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön (RKY) alueella tulee rakennukset sovittaa mittakaavaltaan, materiaaleiltaan ja värykseltään alueen rakennettuun ympäristöön.

Tämän asemakaavan alueella tonttijako laaditaan sitovana ja se sisältyy osittain asemakaavaan.

Käsittelyt:

Vireilletulo

25.5.2022

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

Pohjakartta on JHS 185 2.5.2014 mukainen. Koordinaattijärjestelmä ETRS GK-22. Korkeusjärjestelmä N2000

Pohjakartan hyväksyminen:

§ apulaiskaupungingeodeetti Teemu Salonen

PORIN KAUPUNKI
KAUPUNKISUUNNITTELU

Kaavatunnus: 609 1758

Suunnittelija: Nosto Consulting Oy

Säil.nro:

Suunn.avustaja:

Pvm.: 31.1.2023

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu Porin kaupungin asianhallintajärjestelmässä.

kaupunkisuunnittelupäällikkö Risto Reipas

PORIN KALLON ASEMAKAAVAMUUTOKSEN LUONTOSELVITYS

FM (biologi) Turkka Korvenpää

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy

24.11.2022

Sisällys:

1. JOHDANTO	3
2. ALUEEN YLEISKUVAUS	4
3. ARVOKKAAT LUONTOTYYPPIKOHTEET	4
3.1 Kallon sataman keto	5
3.2 Kallon tyrnipensaikko	7
3.3 Kallon tervaleppälehto	9
3.4 Kallon kalliometsä	10
4. LUONTOTYYPPIKUVIOT	12
5. LINNUSTO	23
5.1 Kevätmuutolla levähtävä linnusto	23
5.2 Pesimälinnusto	25
6. LEPAKOT	28
6.1 Menetelmät	28
6.2 Tulokset ja niiden tulkinta	28
7. MUU LAJISTO	29
8. SUOSITUSTEN YHTEENVETO	32
9. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET	34

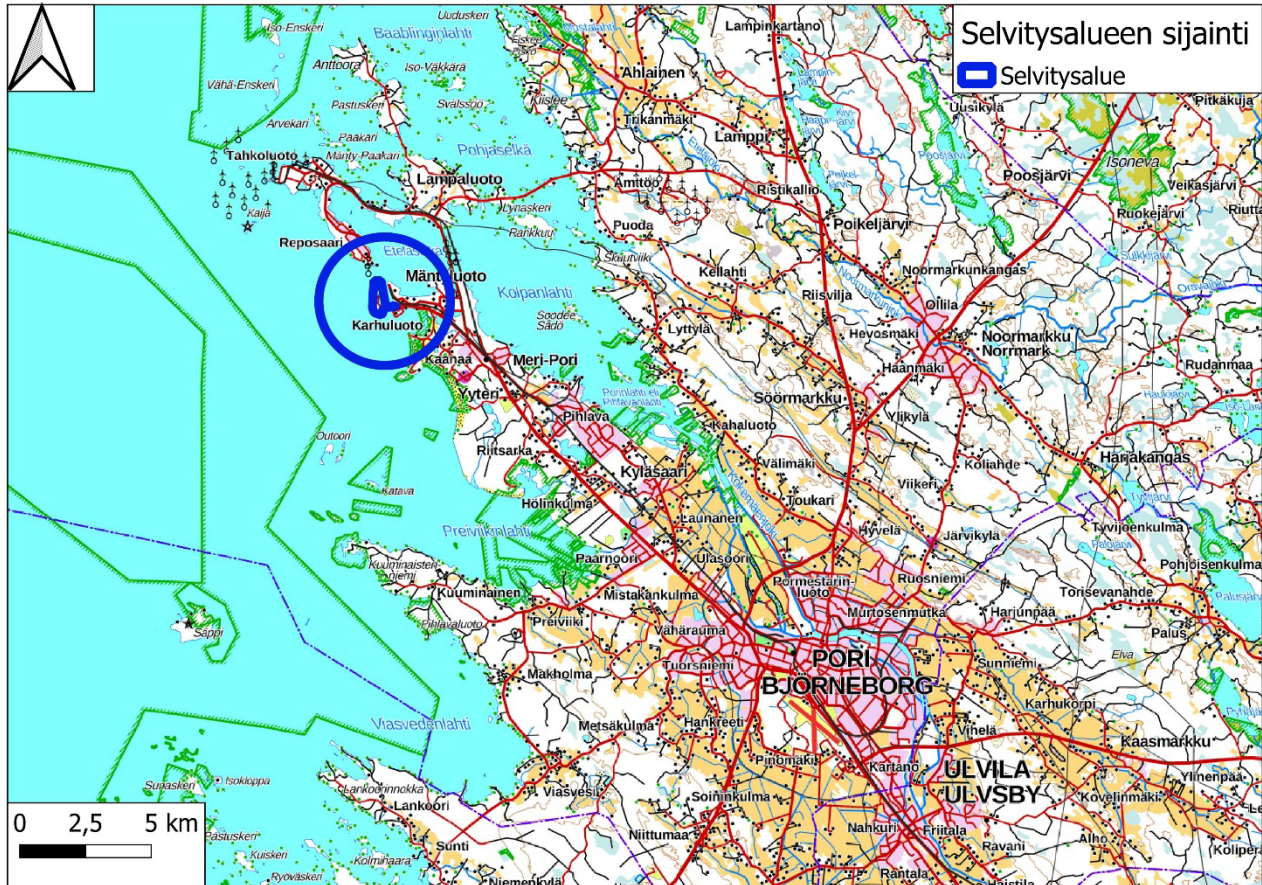
Kannen kuva: Merenrantakallioita luontotyyppikuviolla 11.

Pohjakartta ja ilmakuva: © Maanmittauslaitos 11/2022

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy
Hanhenkaari 10 as 16
21420 Lieto
Puh. 045-6793602
www.envibio.net

1. JOHDANTO

Nosto Consulting Oy tilasi Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy:ltä Porissa sijaitsevan Kallon saaren asemakaavamuutoksen luontoselvityksen (kartta 1).

Kartta 1. Selvitysalueen sijainti.

Luontoselvityksen tarkoituksena oli kartoittaa alueen luontoarvot ja arvioida niiden vaikutusta maankäyttöön. Työhön sisältyi lähinnä pesimälinnustoon keskittynyt linnustokartoitus, lepakkoselvitys, liito-oravakartoitus, muiden EU:n luontodirektiivin II- ja IV-liitteiden lajien ja uhanalaisten lajien esiintymien selvitys sekä luontotyyppikartoitus. Luontotyyppikartoituksessa kartoitettiin mahdolliset luonnonsuojelulain 29 §:n suojelemat luontotyypit, luonnonsuojelulain 23 §:n mukaiset luonnonmuistomerkit, vesilain 2. luvun 11 §:n mukaiset suojeltavat pienvedet, metsälain 10 §:n tarkoittamat erityisen tärkeät elinympäristöt, valtakunnalliset Metso-kriteerit täyttävät kohteet, uhanalaiset luontotyypit, luontodirektiivin luontotyypit, Suomen kansainväliset vastuuluontotyypit sekä muut luontoarvoiltaan merkittävät luontotyypit. Lisäksi alue jaettiin kasvillisuudeltaan ja luonnonoloiltaan yhtenäisiin luontotyyppikuviioihin.

Luontoselvityksen laati FM (biologi) Turkka Korvenpää. Selvityksen maastotyöt tehtiin maalissyyskuussa 2022. Työn tausta-aineistoksi hankittiin Suomen Lajitietokeskuksesta tiedot alueelta aiemmin tunnetuista lajiesiintymistä.

2. ALUEEN YLEISKUVAUS

Kallon saari (pinta-ala noin 14 ha) sijaitsee Porissa Mäntyluodon edustalla. Kalloon on nykyisin pengertieyhteys mantereelta Mäntyluodon kautta. Saari koostuu pohjoisempana sijaitsevasta Kallostasta ja etelämpänä sijaitsevasta Mäntykallosta, joita erotti vielä 1900-luvun alussa kapea salmi (www.vanhatkartat.fi).

Kallon pohjoisosassa sijaitsevat merivartioasema ja luotsiasema sekä pienvenesatama. Lisäksi siellä on kahvila. Saari on varsinkin kesäisin suosittu virkistyskohde, jossa retkeilee runsaasti ihmisiä. Saarella on luontopolku ja pengertien vieressä pieni uimaranta. Pohjoiskärjestä alkaa noin 500 metrin pituinen aallonmurtaja.

Saaren länsi- ja etelärannoilla on avoimia, tuulelle ja aallokelle alttiita merenrantakallioita, joilta aukeaa näkymä avomerelle. Eteläkärjen edustalla sijaitsee pieni puuton kallioluoto. Saaren etelä- ja keskiosissa on kallioisia kuivia mäntymetsiä. Mäntykallon pohjoisosassa sijaitsee pieni tervaleppälehto ja entisen salmen länsiosassa on tyrnipensaikkaa. Itäranta on länsirantaa huomattavasti suojaisampi. Siellä on matalia hiekkarantoja. Pengertien ja pienvenesataman välisellä rannalla kasvaa kapealti ruovikkoa.

3. ARVOKKAAT LUONTOTYYPPIKOHTEET

Luontotyyppikartoitus perustuu 10.5., 24.5., 16.6. ja 7.8.2022 tehtyihin maastokäynteihin. Arvokkaat ja siten maankäytössä huomioitavat luontotyyppikohteet rajattiin GPS-laitteen, karttojen ja ilmakuvienv avulla ja niistä laadittiin kohdekuvaus. Kuvaukset sisältävät tietoa mm. kohteen elävästä ja kuolleesta puustosta, kasvillisuudesta sekä tiedon kohteen luontotyyppistä. Lisäksi määritettiin, onko kyseessä luonnonsuojelulain suojaama luontotyyppi, vesilain suojaama pienvesi, metsälain erityisen tärkeä elinympäristö, Metso -kriteerit täyttävä kohde, Suomen kansainvälinen vastuuluontotyyppi tai uhanalainen luontotyyppi. Samoin määritettiin mahdollinen luontodirektiivin luontotyyppi. Lopuksi

annettiin maakäyttösuositukset ja kohteet arvotettiin julkaisun Mäkelä & Salo (2021) mukaisesti jakaen ne neljään arvoluokkaan:

Arvoluokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet

Arvoluokka 2: Erityisen tärkeät kohteet

Arvoluokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet

Arvoluokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Erityyppisten luontokohteiden arvottamisen yleiset periaatteet ja perusteet on kuvattu tarkemmin Mäkelän ja Salon julkaisussa. Seuraavissa kohdekuvauksissa esitetään kunkin kohteen arvottamisen kohdekohtaiset perusteet. Kohteet on merkitty karttoihin 2-7.

Eri arvoluokkiin kuuluvia kohteita löytyi seuraavasti:

Arvoluokka 1: 0 kohdetta

Arvoluokka 2: 0 kohdetta

Arvoluokka 3: 4 kohdetta

Arvoluokka 4: 0 kohdetta

3.1 Kallon sataman keto

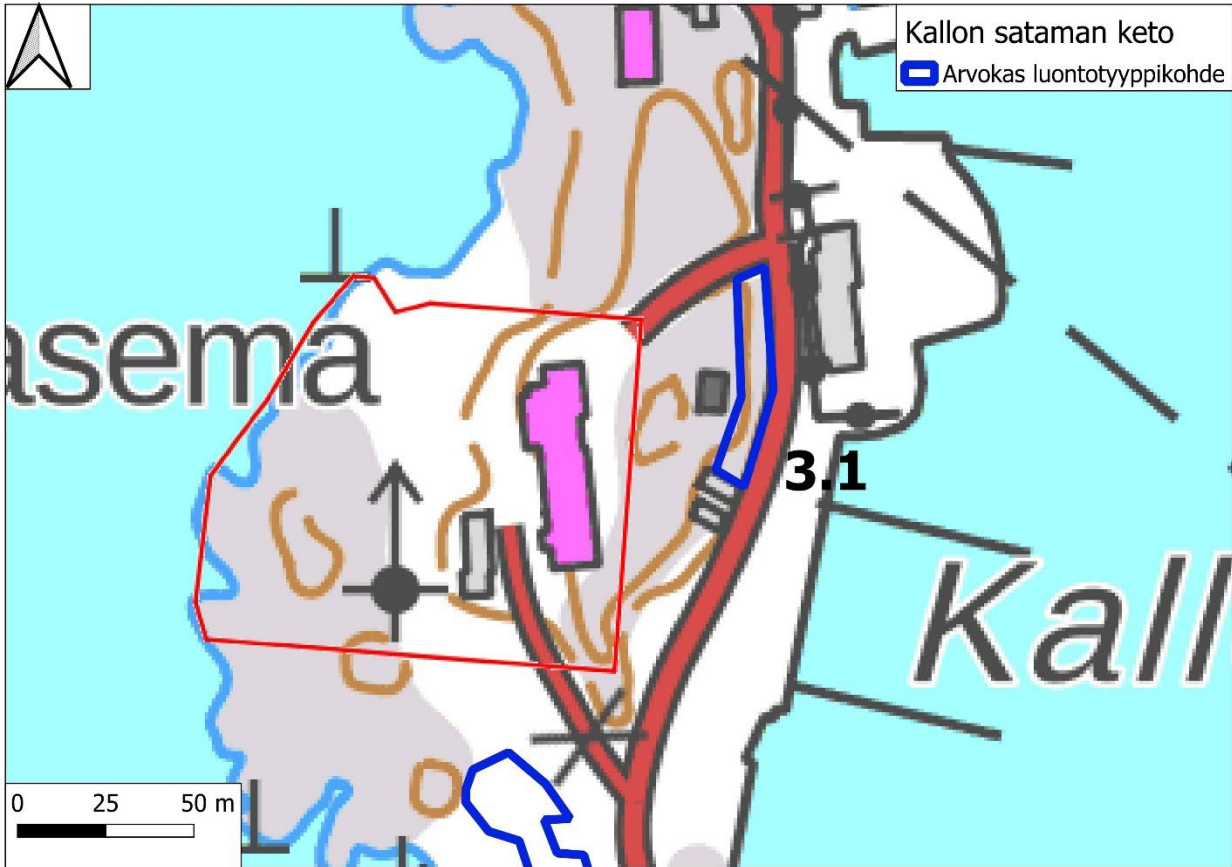
Kallon satamassa on kuiva ketopiennar kallion ja tien välissä (kartat 2-3, kuva 1). Kedolla kasvaa mm. kissankelloa, hopeahanhikkia, piennarmataraa, metsälauhaa, ahomansikkaa, heinätahtimöä, lampaannataa ja isomaksaruohoa.

Ketopiennar on säilynyt kasvillisuudeltaan melko edustavana heinäketona eikä se ole juuri rehevöitynyt. Heinäketto on äärimmäisen uhanalainen luontotyyppi.

Arvoluokka: 3

Pinta-ala: 0,05 ha

Maankäyttösuositus: Pienialaisuudestaan huolimatta ketopiennar on suojelemisen arvoinen. Alueen nykyinen käyttö vaikuttaisi turvaavan kedon säilymisen melko hyvin. Pientareelle ei tule levittää multaa, kylvää nurmikkoja tai istuttaa koristekasveja, puita tai pensaita. Sitä ei tulisi myöskään käyttää varastopaikkana. Pientareen reunassa kasvava kurturuusupensas tulisi poistaa.

Kartat 2-3. Kallons sataman keto (3.1).

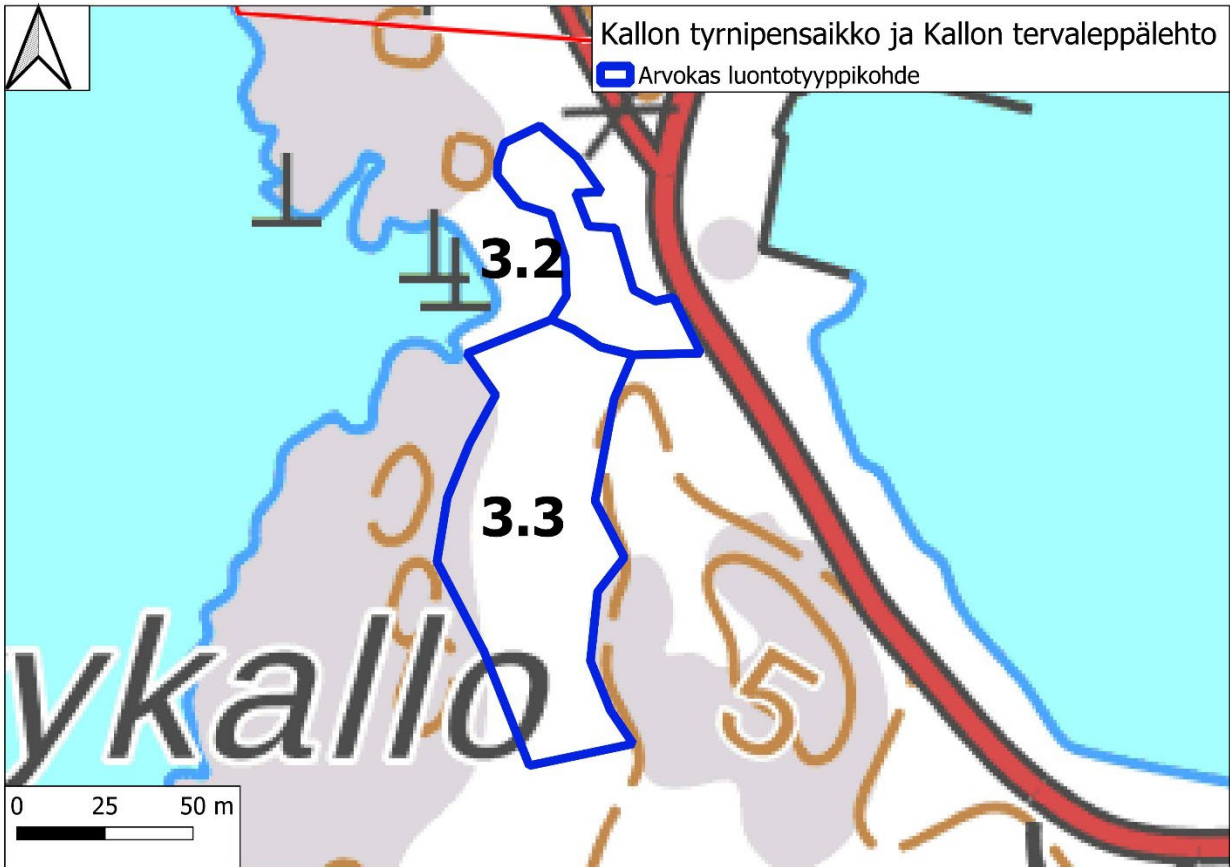
Kuva 1. Kallon sataman kedon kasvillisuutta elokuussa.

3.2 Kallon tyrnipensaikko

Tiheä, vanha tyrnipensaikko osittain lohkareisella rannalla (kartat 4-5, kuva 2). Tyrnien seassa kasvaa vähän lyhyttä tervaleppää ja koivua sekä kurturuusua. Kenttäkerroksessa tavataan mm. pujoa, hietakastikkaa ja ruokohelpeä. Tyrneillä kasvaa tyrninkäppää sekä uhanalaisuusarvioinnissa puutteellisesti tunnetuksi luokiteltua konttakäppää (kartta 12)

Kuva 2. Kallon tyrnipensaikkoa.

Kartat 4-5. Kallon tyrnipensaikko (3.2) ja Kallon tervaleppälehto (3.3).

Arvoluokka: 3 (konttakäävän kasvupaikka)

Pinta-ala: 0,14 ha

Maankäyttösuositus: Tyrnipensaikko tulisi säästää ja tyrnejä uhkaavat kurturuusut poistaa.

3.3 Kallon tervaleppälehto

Mäntykallon pohjoisosassa kallioiden välisessä painanteessa sijaitsee osittain luhtavaikutteinen, melko luonnontilainen tervaleppälehto (kartat 4-5, kuvat 3-4). Puusto on suhteellisen pienikokoista, mutta ilmeisesti enimmäkseen melko vanhaa. Maassa makaa jonkin verran lahoppuuta. Pensaskerroksessa kasvaa punaherukkaa sekä paljon tuomea ja taikinamarjaa. Kenttäkerroksessa tavataan runsaasti mesiangervoa, oravanmarjaa, hietakastikkaa, lehtonurmikkaa, isoalvejuurta ja lehtotesmaa. Lehtokielo esiintyy niukkana. Luhtaisissa kohdissa on mm. ranta-alpea, punakoisoa ja soreahiirenporrasta. Lehto rajautuu itäreunallaan ilmeisesti aikoinaan louhittuun muutaman metrin korkuiseen kallioseinämään. Kuviolla on retkeilypolku, jonka ulkopuolella maasto ei ole kulunut. Roskaantumista ei ole havaittavissa.

Kuva 3. Kallon tervaleppälehtoa.

Kallon tervaleppälehto kuuluu rannikon kosteisiin leppälehtoihin, joka on silmälläpidettävä luontotyyppi. Se on myös metsälain erityisen tärkeä elinympäristö ja edustaa luontodirektiivin luontotyyppiä boreaaliset lehdot.

Arvoluokka: 3

Pinta-ala: 0,46 ha

Maankäyttösuositus: Tervaleppälehto olisi hyvä jättää kehittymään luonnontilaisena. Polkua voi ylläpitää. Polku ohjaa liikkumista lehdossa, mikä ehkäisee maaston kulumista.

Kuva 4. Kallon tervaleppälehdon luhtaista osaa.

3.4 Kallon kalliometsä

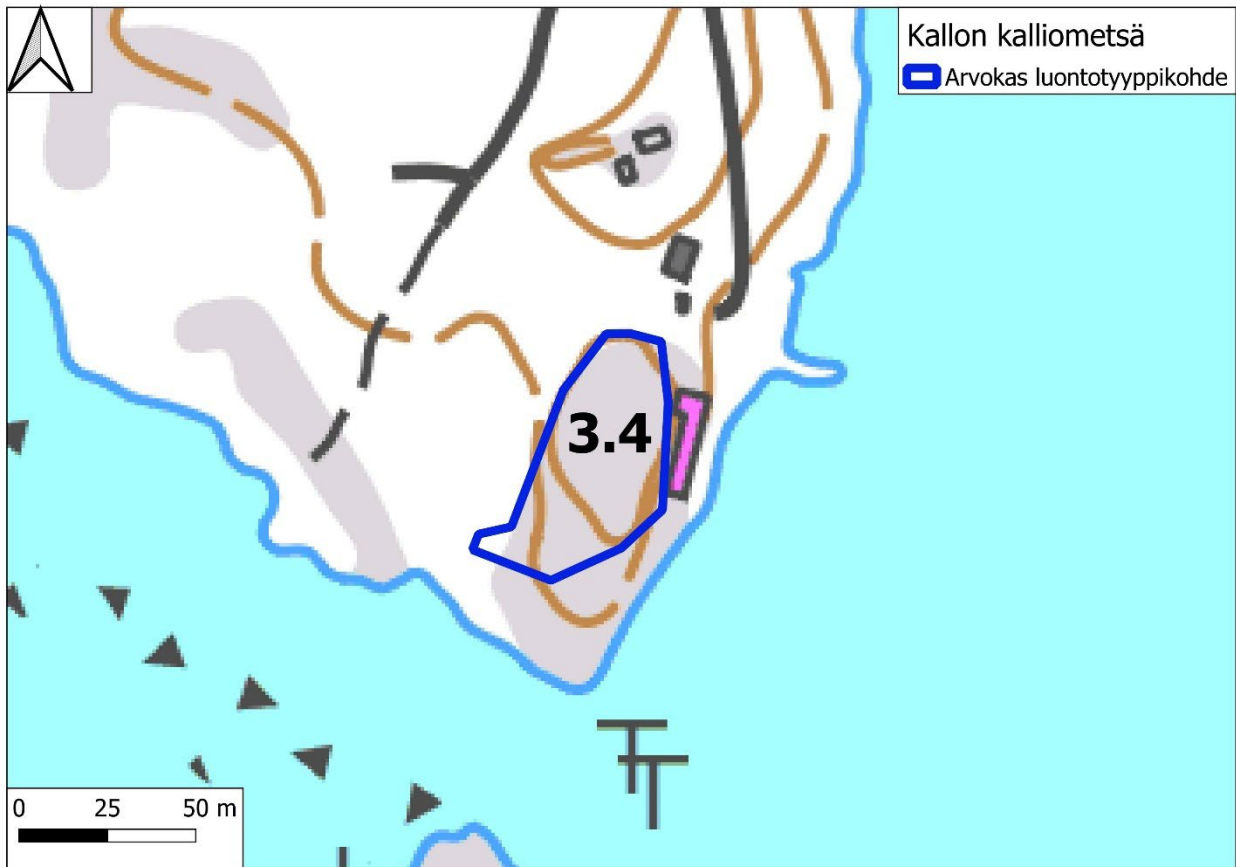
Karu, pienikokoista mutta vanhaa, melko luonnontilaista, harvaa männikköä kasvava kallio Kallon eteläkärjessä (kartat 6-7). Lahopuuta ei ole lainkaan. Mäntyjen lomassa esiintyy hiukan matalaa katajaa. Kasvistoon kuuluvat mm. lampaannata, hietakastikka ja isomaksaruoho.

Kalliometsä on silmälläpidettävä luontotyyppi. Kuvio täyttää myös boreaalisen luonnonmetsän (luontodirektiivin luontotyyppi) ja metsälain erityisen tärkeän elinympäristön määritelmät.

Arvoluokka: 3

Pinta-ala: 0,22 ha

Maankäyttösuositus: Kalliometsä olisi hyvä jättää kehittymään luonnontilaisena.

Kartat 6-7. Kallon kalliometsä (3.4).

4. LUONTOTYYPPIKUVIOT

Selvitysalue jaettiin 22 luontotyyppikuvioon, jotka esitellään alla. Kuviot on merkitty karttoihin 8-9.

KUVIO 1: AALLONMURTAJA

Suurista kivenlohkareista rakennettu aallonmurtaja (kuva 5) Kallon pohjoispäässä. Aallonmurtajan harjalla on sorainen leveä polku, jonka reunoilla kasvaa kuivaa lähinnä ketomaista kasvillisuutta. Runsaita ovat pietaryrtti, rantavehänä ja punanata. Muuta kasvistoa ovat esim. merikohokki, maitohorsma, hietakastikka, hiirenvirna, lampaannata ja keltakannusruoho. Lohkareikossa tavataan runsaasti punakoisoa. Polun reunoilla kasvaa lisäksi harvakseltaan tyrniä. Aallonmurtajan pohjoiskärjessä on vanhojen tyrnipensaiden muodostama tiheikkö, jossa on myös tuomea. Tyrneiltä löytyi tyrninkääpää ja niiltä on tavattu myös konttakääpää. Aallonmurtajan eteläpäässä kasvaa tyrnin ohella pajuja, tuomia, pihlajia ja nuoria koivuja.

Kuva 5. Aallonmurtaja Kallon pohjoiskärjessä.

KUVIO 2: RAKENNETTU ALUE

Merivartioston ja luotsiaseman rakennuksia sekä satama. Kuivilla pientareilla kasvaa mm. kissankelloa ja lampaannataa. Kuviolla olevat kurturuusupensaot tulisi poistaa.

KUVIO 3: KALLIO

Karu vähäpuustoinen kallio, jolla kasvaa koivua, hiukan männyn taimia ja melko paljon katajaa (kuva 6). Lisäksi kalliolla on syreenipensaita. Kasvistoon kuuluvat runsaiden metsälauhan ja lampaannadan lisäksi mm. keto-orvokki, ruoholaukka, isomaksaruoho, kallioimarre, variksenmarja, keltakannusruohoa ja melko puhtaalta vaikuttava uhanalainen (vaarantunut) keltamatarra (kartta 13). Lähellä on kuitenkin myös kelta- ja paimenmataran risteymää eli piennarmataraa, joten keltamataran tulevaisuus on hyvin epävarma. Kalliolla on polku ja se on muutenkin vilkkaassa virkistyskäytössä.

Kuva 6. Luontotyyppikuvio 3.

KUVIO 4: KETO

Katso kohde 3.1 Kallon sataman keto.

KUVIO 5: AVOIN MERENRANTAKALLIO

Avoin, tuulelle ja aallokelle hyvin altis karu merenrantakallio. Niukkaan kasvistoon kuuluvat mm. suolavihvilä, rönsyröllä ja rantakukka. Kalliolla on vaihtelevan kokoisia lammikoita (kuva 7), joista pysyvätisimmässä kasvaa järviruokoa ja sinikaislaa. Kuvion sisältyy pieni hiekkainen-sorainen poukama luotsiaseman vieressä.

Kuvio edustaa luontodirektiivin luontotyyppiä kasvipeitteiset merenrantakalliot. Se on edustavuudeltaan tavanomainen. Merenrantojen kalliolammikot on arvioitu silmälläpidettäväksi luontotyyppiä. Karu merenrantakallio on säilyvä luontotyyppi.

Kuva 7. Merenrannan kalliolammikko luontotyyppikuviolla 5.

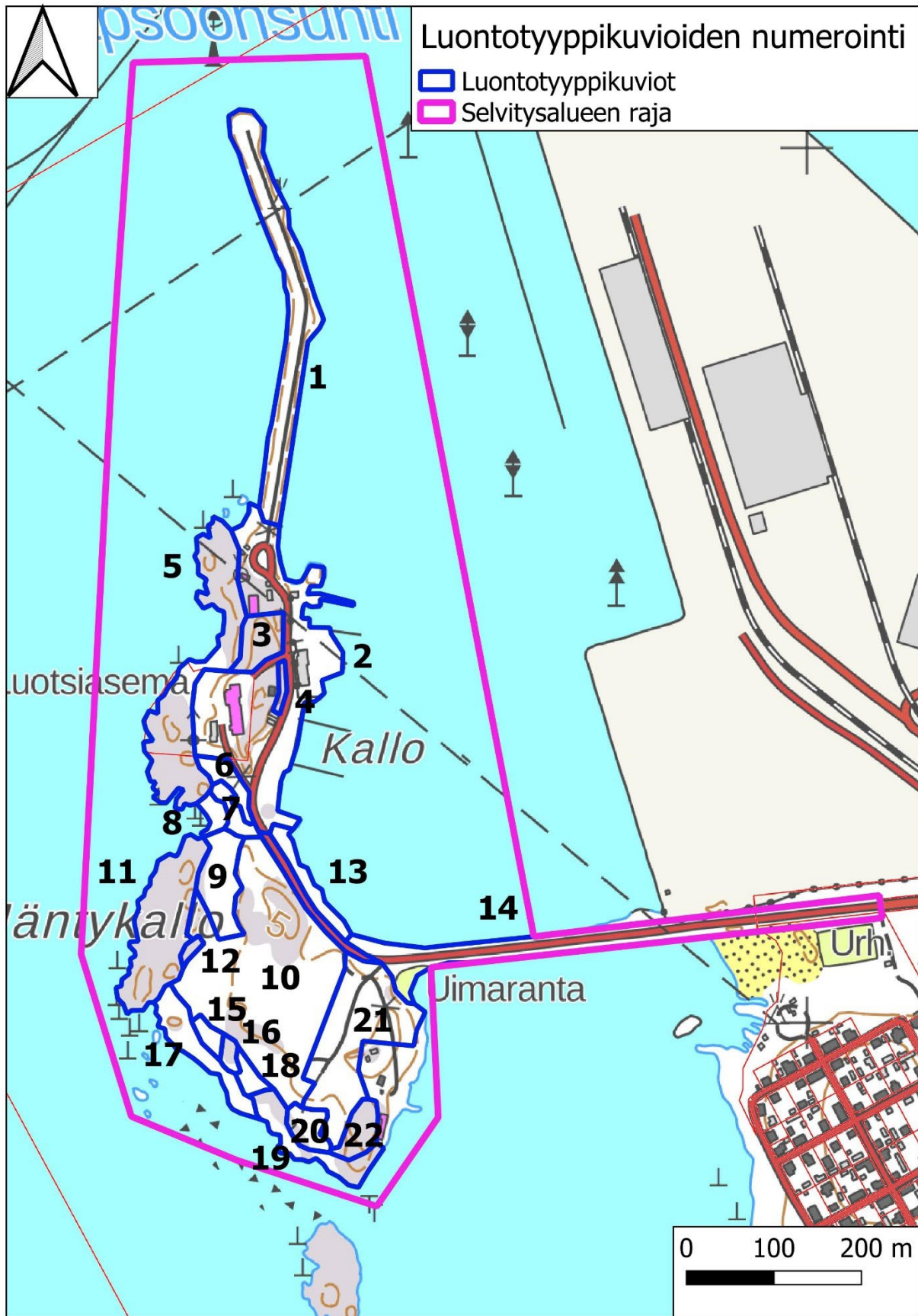
KUVIO 6: PENSAIKKOA JA NUORTA PUUSTOA

Kaksiosainen kuvio. Tien ja lännempänä kasvavan tyrnipensaikon välissä on tiheää nuorta puustoa (tervaleppää ja pihlajaa) ja pensaikkoa (tuomea, punaherukkaa, kiiltopajua, runsaasti kurturuusua ja vähän tyrniä) kasvava vyöhyke. Kenttäkerroksessa tavataan esim. ranta-alpea, mesiangervoa ja karhunputkea. Kuvion pohjoispäässä kasvaa tervaleppää ja mäntyä. Osa männyistä on vanhoja. Pensaskerroksessa esiintyy punaherukkaa, kurturuusua ja katajaa sekä vähän tyrniä. Kenttäkerroksessa tavataan runsaiden hietakastikan ja mesiangervon ohella mm. karhunputkea ja metsälauhaa.

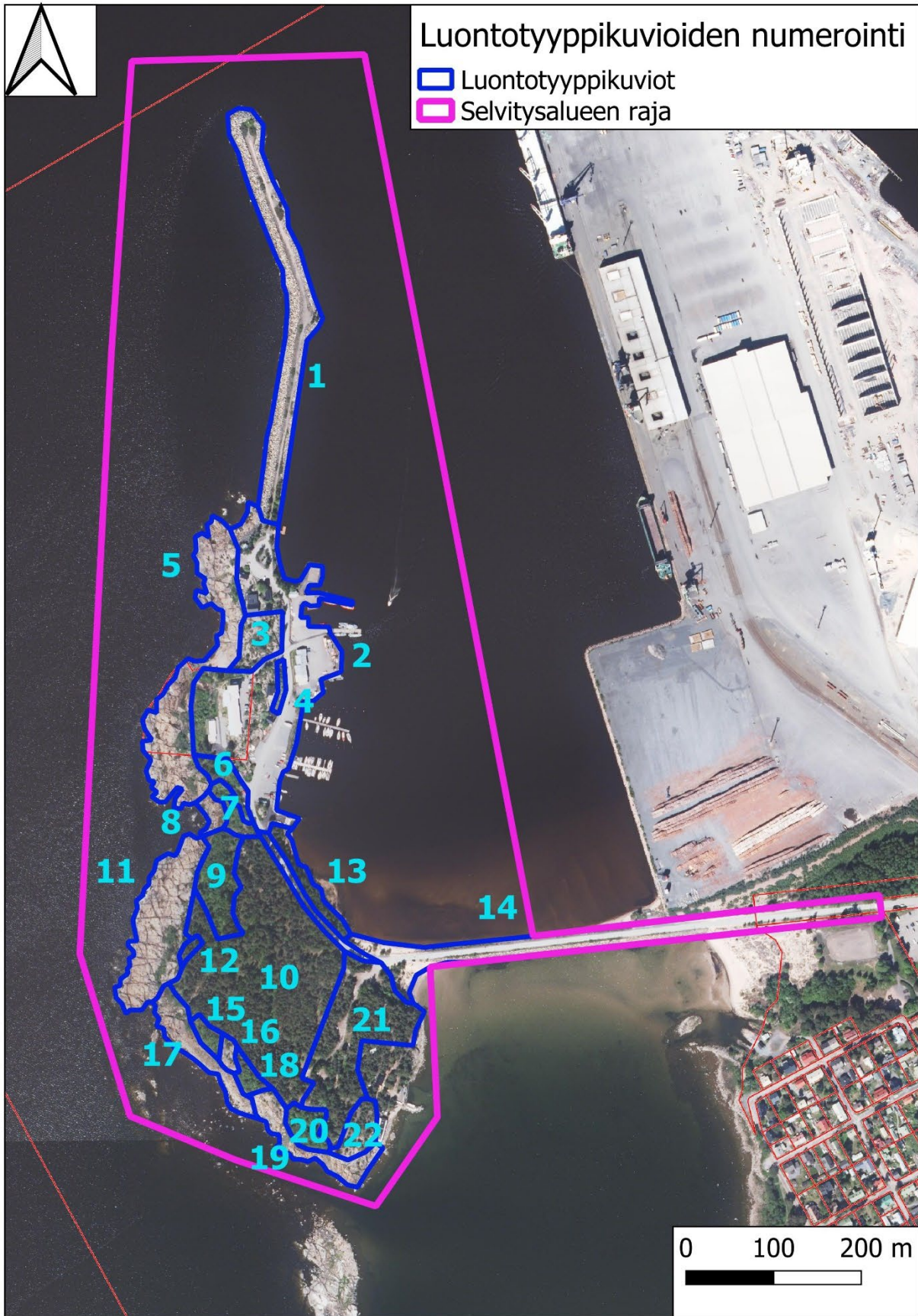
Kurturuusua on haitallinen vieraslaji. Se uhkaa levittäytyä mm. viereiseen tyrnipensaikkoon. Tämän vuoksi kurturuusut olisi hyvä poistaa.

KUVIO 7: VANHA TYRNIPENSAIKKO

Katso kohde 3.2 Kallon tyrnipensaikko.

Kartta 8. Luontotyyppikuvioiden numerointi maastokartalla.

Kartta 9. Luontotyyppikuvioiden numerointi ilmakuvalla.

KUVIO 8: KIVIKKOINEN NIITTYRANTA

Kivikon ja lohkareiden hallitsema ranta, jossa on melko laajalti hienojakoista maa-ainesta lohkareiden ja kivien välissä (kuva 8). Jokseenkin niukkalajiseen ja tavanomaiseen merenrantaniittykasvistoon kuuluvat mm. runsaat suolavihvilä ja merirannikki sekä merisuolake ja rönsyrölli. Niittyaikeilla kasvaa myös harvakseltaan matalaa järviruokoa.

Itämeren kivikkoiset niityrannat on silmälläpidettävä luontotyyppi. Se sisältyy Suomen kansainväliseen vastuuluontotyyppiin Itämeren kivikkorannat. Kuvio kuuluu myös luontodirektiivin luontotyyppiin kivikkorannat. Niityranta on pienialainen ja edustavuudeltaan melko heikko, minkä vuoksi erityisille maankäyttösuosituksille ei ole tarvetta.

Kuva 8. Kivikkoista niityranta luontotyyppikuviolla 8.

KUVIO 9: TERVALEPPÄLEHTO

Katso kohde 3.3 Kallon tervaleppälehto.

KUVIO 10: KUIVA – TUORE KANGASMETSÄ

Tiheää ja melko vanhaa, mutta monin paikoin suhteellisen pienikokoista männikköä kasvava kuiva - tuore kangasmetsä (kuvat 9-10). Puustoa ei ole viime vuosikymmeninä mainittavasti käsitelty ja joukossa on joitakin hyvin vanhoja mäntyjä. Metsässä on jonkin verran pystyyn

kuolleita puita ja maapuuta. Pensaskerroksessa kasvaa kohtuullisen paljon katajaa. Kenttäkerroksen kasvillisuus on tavanomaista. Siihen kuuluvat mm. metsälauha, puolukka, oravanmarja ja mustikka. Lehtomaisen kankaan laikuilla tavataan esim. lehtotesmaa, taikinamarjaa, tuomea, metsäalvejuurta, metsäimarretta ja nuokkuhelmikkää. Kuviolla on joitakin puustoisia kallioita, joita on kauan sitten osittain louhittu (kuva 11). Louhituissa kohdissa maasto on kostea ja niissä kasvaa mm. tervaleppiä sekä isoalvejuurta ja lahopuilla kantohohtosammalta. Metsässä on retkeilypolku.

Kuva 9. Kallioista mäntymetsää luontotyyppikuvio 10:n itäosassa.

Kuva 10. Luontotyyppikuvio 10:n länsiosaa.

Maankäyttösuositus: Metsän käsittelyssä olisi hyvä painottaa ensisijaisesti virkistyskäyttöä ja luontoarvoja.

Kuva 11. Louhittua kalliota luontotyyppikuviolla 10.

KUVIO 11: AVOIN MERENRANTAKALLIO

Karu, avoin ja tuulelle sekä aalloille altis merenrantakallio, jonka kasvillisuus on niukkaa (kannen kuva). Lähinnä kallionraoissa kasvaa mm. nyylähaarikkoa, rönsyrölliä, rantakukkaa ja suolavihvilää. Kallioilla on vaihtelevan kokoisia lammikoita.

Kuvio edustaa luontodirektiivin luontotyyppiä kasvipeitteiset merenrantakalliot. Se on edustavuudeltaan tavanomainen. Merenrantojen kalliolammikot on arvioitu silmälläpidettäväksi luontotyyppiä. Karu merenrantakallio on säilyvä luontotyyppi.

KUVIO 12: KOSTEIKKO

Pieni tervaleppää ja järviruokoa kasvava kosteikko kallion reunalla.

KUVIO 13: LEHTOMAINEN KANGASMETSÄ

Kapea, lähinnä lehtomaista kangasta oleva metsäkaistale tien ja meren välissä. Kuviolla kasvaa tervaleppää, mäntyä, koivua, tuomea ja nuorta pihlajaa. Kenttäkerroksessa tavataan mm. ranta-alpea, karhunputkea ja mesiangervoa. Rantavedessä on kapea ruovikko.

KUVIO 14: PENGERTIE JA UIMARANTA

Mäntyluodosta Kalloon rakennettu pengertie ja hiekkainen uimaranta sen länsipäässä. Hiekkaisella merenrannalla kasvaa suola-arhoa ja rantavehnlää. Uimarannalla on myös merisinappia. Pengertien reunassa tavataan esim. ahosuolaheinää, tyrniä, tahmavillakkoa, keltakannusruohoa, kissankelloa, pietaryrttiä ja kurturuusua. Kurturuusut olisi hyvä poistaa.

KUVIO 15: TERVALEPIKKO

Pieni tervalepikko, jossa tavataan runsaasti mesiangervoa ja hietakastikkaa (kuva 12). Muuta kasvistoa ovat mm. tuomi ja karhunputki.

Kuva 12. Tervalepikkoa luontotyyppikuviolla 15.

KUVIO 16: VÄHÄPUUSTOINEN KALLIO

Karu kallio, jolla kasvaa vähän lyhyitä mäntyjä. Kasvistoon kuuluvat mm. heinätähdimö, isomaksaruoho ja ahosuolaheinä.

Kuvio edustaa luontodirektiivin luontotyyppiä silikaattikalliot.

KUVIO 17: KIVIKKOINEN NIITYRANTA

Kivikkoinen ja lohkareinen, tuulelle ja aallokelle altis merenranta, jossa on kalliolaikkuja (kuva 13). Kivien välissä on hienojakoista maa-ainesta. Metsänreunassa kasvaa nuorta tervaleppää ja tyrnipensaita. Kivien välisillä niitylaikuilla kasvavat runsaina rönsyrölli, merirannikki ja suolavihvilä. Muuta lajistoa ovat mm. meriratamo, syysmaitiainen, ketohanhikki ja ruokohelpi.

Itämeren kivikkoiset niityrannat on silmälläpidettävä luontotyyppi. Se sisältyy Suomen kansainväliseen vastuuluontotyyppiin Itämeren kivikkorannat. Kuvio kuuluu myös luontodirektiivin luontotyyppiin kivikkorannat.

Kuva 13. Kivikkoista merenrantaa Kallon etelärannalla (luontotyyppikuvio 17).

KUVIO 18: TERVALEPIKKO

Pieni tervalepikko, jossa kasvaa runsaasti mesiangervoa ja hietakastikkaa. Muuta lajistoa ovat mm. ruokohelpi ja lehtonurmikka.

KUVIO 19: AVOIN MERENRANTAKALLIO

Avoin, tuulella ja aallokelle altis merenrantakallio, jolla on vaihtelevan kokoisia lammikoita. Niukkaan kasvillisuuteen kuuluvat mm. meriratamo, keltamaksaruoho, ruokohelpi, merivirmajuuri ja ylempänä rantaviivasta sarjakeltano, ahosuolaheinä sekä isomaksaruoho.

Kallioiden välissä on lyhyitä kivikkorantaosuuksia, jossa kivien välissä on hienojakoista maainesta. Kasvistoon lukeutuvat näillä kohdilla esim. merirannikki ja rönsyrölli.

Kalliot edustavat luontodirektiivin luontotyyppiä kasvipeitteiset merenrantakalliot. Karu merenrantakallio on säilyvä luontotyyppi. Merenrantojen kalliolammikot on arvioitu silmälläpidettäväksi luontotyyppiä. Kivikkorannat kuuluvat luontodirektiivin luontotyyppiin kivikkorannat sekä Suomen kansainväliseen vastuuluontotyyppiin Itämeren kivikkorannat.

KUVIO 20: TERVALEPIKKO

Tervalepikko, jonka puusto on melko pienikokoista mutta suhteellisen luonnontilaista (kuva 14). Pensaskerroksessa tavataan kiiltopajua, mustaherukkaa ja taikinamarjaa. Kenttäkerroksessa kasvaa runsaasti mesiangervoa ja ruokohelpeä. Muuta kasvistoa ovat mm. vadelma, letonurmikka, karhunputki, koiranvehnä, pujo ja kyläkellukka. Kuvion pohjoispäässä on vanhaa tyrnipensaikkoa ja pihlajaa, mutta ei juuri tervaleppää. Tyrnipensaiden tyvirungoilla kasvaa tyrninkääpää ja puutteellisesti tunnettua konttakääpää. Kuviolla on kaivo.

Maankäyttösuositus: Vanhat tyrnipensaat tulee säästää.

Kuva 14. Tervalepikkoa luontotyyppikuviolla 20.

KUVIO 21: KUIVA KANGASMETSÄ

Nuorehkoa ja tiheää männikköä kasvava kuiva kangasmetsä. Puustoa ei ole viime vuosikymmeninä mainittavasti käsitelty ja lahoppuuta on jo alkanut kertyä (kuva 15). Kenttäkerroksessa kasvaa runsaasti metsälauhaa. Kasvistoon kuuluu myös esim. lampaannata. Kuviolla on tieuria, aikoinaan räjäytettyjä kallioita ja varastopaikkana käytetty aukio. Pienillä niittymäisillä aukioilla kasvaa mm. vadelmaa, hiirenvirnaa, nokkosta ja siankärsämöä.

Kuva 15. Luontotyyppikuviolle 21 on alkanut kertyä lahoppuuta.

KUVIO 22: KALLIOMETSÄ

Katso kohde 3.4 Kallon kalliometsä.

5. LINNUSTO

5.1 Kevätmuutolla levähtävä linnusto

Kaltoa ympäröivät merialueet muodostavat osan laajemmista isokoskelon ja nokikanan tärkeistä kevätmuutonaikaisista kerääntymisalueista sekä merilokin pesimäajan ulkopuolisesta kerääntymisalueesta (Vilén ja muut 2015). Kaltoa ympäröivillä vesialueilla ja saaren rannoilla lepäileviä vesi-, lokki- ja rantalintuja havainnoitiin kolmena päivänä maal-

toukokuussa. Havainnointipäivät olivat 24.3., 27.4. ja 10.5.2022. Sää oli kaikkina päivinä poutainen ja näkyvyys hyvä. Lepäileviä lintuja havainnoitiin kävelemällä saaren rannat ympäri mukaan lukien aallonmurtaja ja laskemalla kaukoputken avulla vesialueella ja rannoilla oleskelevat linnut lajeittain. Lintujen paikat merkittiin lajeittain tulostetuille paperikartoille ja merkintöjen perusteella saatiin kuva lintujen sijoittumisesta Kalloa ympäröivälle merialueelle.

Pengertien viereiset merialueet olivat 24.3. vielä jäässä, mutta muuten meri oli sula. Kallon pohjoispuolen merialueella havaittiin tuolloin noin 50 paikallista merimetsoa ja noin 30 paikallista isokoskeloa. Pengertien eteläpuolella nähtiin noin 30 telkkää ja kymmenkunta isokoskeloa. Kallon eteläpuolisella kallioluodolla lepäili kaksi kyhmyjoutsenta, neljä isokoskeloa ja kymmenkunta harmaalokkia. Kallon länsipuolella havaittiin kymmenkunta telkkää sekä kaksi jäälautalla istuvaa merikotkaa. Suurimmat vesilintukeräntymät havaittiin aallonmurtajasta luoteeseen. Siellä lepäili noin 200 isokoskeloa, 35 merimetsoa ja kymmenkunta harmaalokkia.

Huhtikuun lopulla 27.4. nähtiin Kallon länsirannalla kolmisenkymmentä haahkaa ja yksi selkälokki. Aallonmurtajan länsipuolella havaittiin neljä haahkaa. Pengertien pohjoispuolisella merialueella lepäili neljä naurulokkia, 18 kalalokkia, kolme harmaalokkia, yksi isokoskelopari ja yksi meriharakka ja pengertien eteläpuolella kahdeksan naurulokkia, kolme meriharakkaa, kymmenen haahkaa ja yksi isokoskelo. Kallon eteläpuolella mukaan lukien saaren eteläpuolinen kallioluoto nähtiin kaksi kyhmyjoutsenta, 29 haahkaa, kolme naurulokkia, viisi kalalokkia, 22 harmaalokkia, yksi selkälokki, neljä valkoposkihanhea, viisi taviparia, kolme isokoskeloa (yksi pari ja yksi koiras) sekä viisi mustalintua.

Toukokuussa 10.5. vesi- ja lokkilintujen pesintä oli jo hyvässä vauhdissa. Kallon eteläpuolen luodolla nähtiin tuolloin ainakin kolme hautovaa kalalokkia sekä muutamia hautovia harmaalokkeja. Luodolla ja sen ympäristössä oleskeli lisäksi kyhmyjoutsenpari, noin 70 merimetsoa, kaksi selkälokkia, 16 valkoposkihanhea, joitakin isokoskeloita ja muutama kymmenen haahkaa. Pengertien vieressä lepäili tukkakoskelopari ja pengertien pohjoispuolella nähtiin laulujoutsenpari, kaksi isokoskelokoirasta, yksi kalatiira sekä muutamia kala- ja harmaalokkeja. Pengertien eteläpuolella lepäili joitakin haahkoja.

Yhteenvetona voi todeta, että Kalloa ympäröivillä vesialueille kerääntyy kevätmuutolla merkittäviä määriä vesilintuja. Varsinkin isokoskeloparvet voivat olla suuria. Useammalla havaintopäivällä kevään lintukeräntymistä olisi luonnollisesti saatu tarkempi käsitys, mutta jo muutamalla laskentakerralla alueen merkitys tuli selvästi esille.

5.2 Pesimälinnusto

Pesivää linnustoa selvitettiin 27.4., 10.5, 24.5. ja 16.6.2022. Pesivän maalinnuston kartoitus keskittyi touko- kesäkuun maastopäiviin (taulukko 1). Linnustoa havainnoitiin myös luontoselvityksen muiden osioiden maastotöiden yhteydessä. Sää oli kaikkina kartoituspäivinä linnustokartoitukseen sopiva. Selvitysalue käveltiin kaikkina kartoituskertoina niin tiheästi läpi, että kaikki siellä oleskelevat lintuyksilöt voitiin kohtuullisella varmuudella havaita. Luotsiaseman ja merivartioston alueella ei kuitenkaan liikuttu. Kallon eteläpuolisen luodon linnustoa tarkkailtaan kaukoputkella Kallon etelärannalta. Selvästi Kallon yli lentävät linnut jätettiin huomioimatta.

Päivä	Laskenta-aika (klo)	Sää
10.5.2022	9.40-11.10	Lämpötila +10 °C - +14 °C, kohtalaista tuulta, puolipilvistä
24.5.2022	12.50-14.15	Lämpötila +16 °C, lähes tyyntä, selkeää
16.6.2022	8.05-9.10	Lämpötila +15 °C, heikkoa tuulta, selkeää

Taulukko 1. Maalinnuston laskentapäivät, laskenta-ajat ja vallinnut säätila.

Tehdyt lintuhavainnot vietiin paperikartoilta paikkatieto-ohjelmistoon erotellen eri laskentakertojen havainnot toisistaan. Maalintujen reviiriksi tulkittiin kaikki havainnot laulavista koiraista, pesistä, ruokaa kuljettavista emoista, varoittlevista linnuista ja paikallisina sopivassa pesimäympäristössä pesimäaikaan oleskelevista linnuista. Jo yhdellä laskentakerralla saatu havainto tulkittiin reviiriksi. Lähellä toisistaan tehtyjen eri laskentakertojen havaintojen tulkittiin tarkoittavan samaa reviiriä. Samaksi reviiriksi tulkittujen havaintojen välinen maksimietäisyys vaihteli hieman lajeittain, mutta nyrkkisääntönä voidaan pitää noin paria sataa metriä, jota kauempana toisistaan eri laskentapäivinä tehdyt havainnot tulkittiin eri reviireiksi. Käytännössä tulkinta oli pääosin yksiselitteistä.

Kallossa tulkittiin pesivän kaikkiaan 45 lintuparia. Pesimälajeja oli 18 (taulukko 2). Lisäksi aallonmurtajalla ja satamassa lenteli muutamia haarapääskyjä (vaarantunut), mutta pesintää alueen rakennuksissa ei pystytty varmistamaan. Saaren etelärannalla havaittiin 24.5. haahkapoikue (erittäin uhanalainen). Haahka pesi todennäköisesti Kallon eteläpuolen luodolla, sillä huolellisesta etsinnästä huolimatta haahkan pesiä ei löytynyt 10.5. suoritettussa linnustokartoituksessa. Vilkas virkistyskäyttö saattaa estää lajin pesinnän Kallossa. Kallon etelärannalla havaittiin 24.5. neljä tukkasotkaparia (erittäin uhanalainen). Kallon eteläpuolen kallioluodolla pesi ainakin kala- ja harmaalokkeja, kyhmyjoutsen, meriharakka, valkoposkihanhi (kaksi paria, EU:n lintudirektiivin I-liitteen laji) ja västäräkki

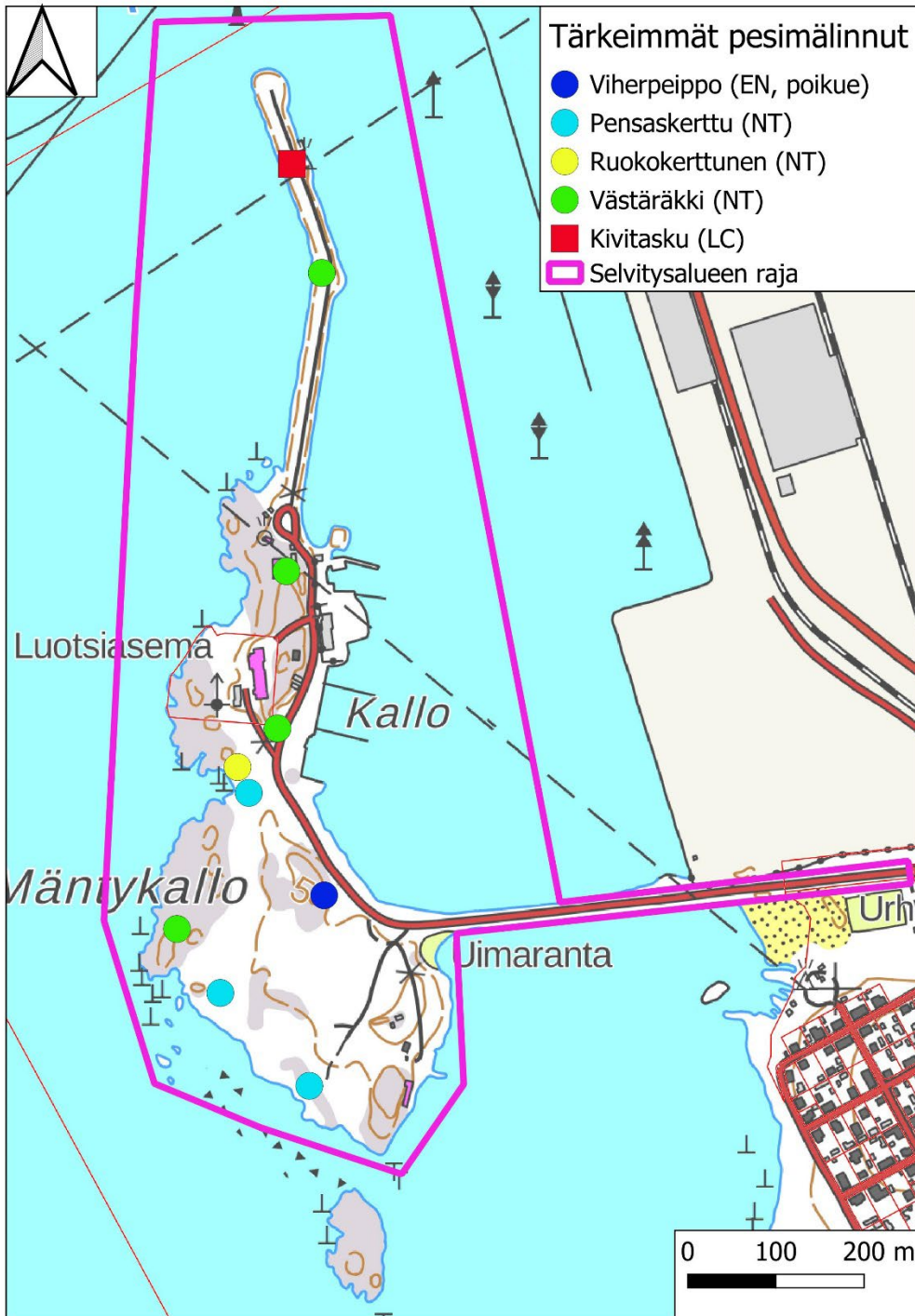
(silmälläpidettävä). Luodon pesimälajistoon kuuluivat todennäköisesti myös haahka sekä kenties tukkasotka ja rantasipi. Luodolla nähtiin 24.5. myös punasotkapari (äärimmäisen uhanalainen).

Tieteellinen nimi	Suomenkielinen nimi	Parimäärä	Status
<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	ruokokerttunen	1	NT
<i>Anas platyrhynchos</i>	sinisorsa	1	LC
<i>Chloris chloris</i>	viherpeippo	1	EN
<i>Corvus corone</i>	varis	1	LC
<i>Curruca communis</i>	pensaskerttu	3	NT
<i>Curruca curruca</i>	hernekerttu	3	LC
<i>Cyanistes caeruleus</i>	sinitiainen	3	LC
<i>Erithacus rubecula</i>	punarinta	1	LC
<i>Ficedula hypoleuca</i>	kirjosieppo	3	LC
<i>Fringilla coelebs</i>	peippo	5	LC
<i>Motacilla alba</i>	västäräkki	4	NT
<i>Oenanthe oenanthe</i>	kivitasku	1	LC
<i>Parus major</i>	talitiainen	5	LC
<i>Phylloscopus collybita</i>	tiltalti	1	LC
<i>Phylloscopus trochilus</i>	pajulintu	7	LC
<i>Sylvia atricapilla</i>	mustapääkerttu	2	LC
<i>Turdus merula</i>	mustarastas	2	LC
<i>Turdus philomelos</i>	laulurastas	1	LC

Taulukko 2. Kallon pesimälinnuston arvioidut parimäärät. (EN=erittäin uhanalainen, NT=silmälläpidettävä, LC=elinvoimainen)

Kallon saarella pesii tavanomaista metsien ja rakennettujen alueiden lajistoa. Huomattavimmat ovat edelleen yleiset, mutta voimakkaasti taantuneet viherpeippo (erittäin uhanalainen), pensaskerttu (silmälläpidettävä), ruokokerttunen (silmälläpidettävä) ja västäräkki (silmälläpidettävä) sekä aallonmurtajalla pesinyt kivitasku (elinvoimainen) (kartta 10).

Kallon saaren linnustoon pohjautuen ei ole tarpeen esittää maankäyttösuosituksia, mutta Kallon eteläpuolella sijaitsevan kallioluodon linnuston suojaamiseksi Kallon eteläranta olisi hyvä jättää rakentamattomaksi siten, ettei lähimmistä rakennuksista ole suoraa näköyhteyttä luodolle.

Kartta 10. Kallon tärkeimpien pesimälintujen reviirit. (EN=erittäin uhanalainen, NT=silmälläpidettävä, LC=elinvoinainen)

6. LEPAKOT

6.1 Menetelmät

Kaikki Suomessa esiintyvät lepakkolajit sisältyvät EU:n luontodirektiivin IV-liitteeseen, joten niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen ja hävittäminen on kielletty.

Lepakkoja havainnoitiin detektorilla kolmena yönä (taulukko 3) kulkien karttaan 11 merkitty reitti. Havainnointi aloitettiin aikaisintaan noin puoli tuntia auringonlaskun jälkeen. Sääolosuhteet olivat kaikkina öinä hyvät. Kaikkien havaittujen lepakkojen laji ja GPS-laitteella mitattu havaintopaikka merkittiin muistiin. Lisäksi kirjattiin tieto siitä, oliko kyseessä ohilentävä vai paikalla saalistava yksilö.

Lepakoille sopivia päiväpiiloja sekä talvehtimis- ja lisääntymispaikkoja (mm. linnunpönttöjä, kolopuita ja maakellareita) etsittiin muun maastotyön yhteydessä. Rakennuksia ei tutkittu.

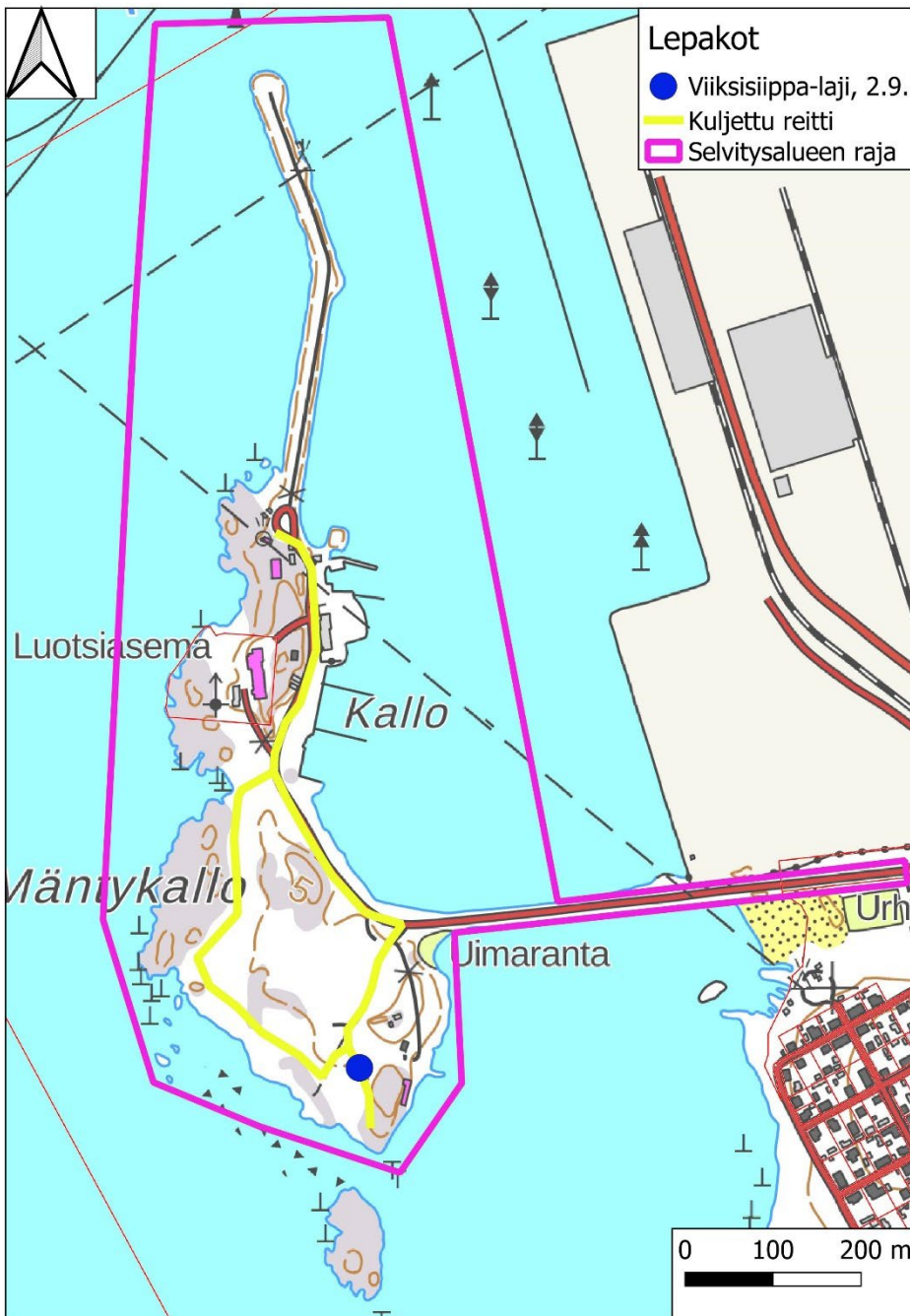
Päivä	Havainnointiaika	Sää
6.-7.7.2022	23.40-0.15	Lämpötila +16 °C, kohtalaista tuulta, puolipilvistä
26.7.2022	22.55-23.30	Lämpötila +19 °C, kohtalaista-navakkaa tuulta, pilvistä
2.9.2022	21.25-22.00	Lämpötila +11 °C, heikkoa-kohtalaista tuulta, lähes selkeää

Taulukko 3. Detektorihavainnointiajat ja vallinnut säätila.

6.2 Tulokset ja niiden tulkinta

Kuljettu detektorihavainnointireitti ja lepakkohavainto on merkitty karttaan 11. Kallossa havaittiin vain yksi viiksisiippa / isoviiksisiippa 2.9.2022. Mäntymetsäistä, osittain rakennettua, karua saarta erottaa mantereesta lähes 300 metrin levyinen salmi, jonka vastarannalla on taajama ja satama. Ympäristö ei siten ollut ennalta arvioidenkaan lepakoille erityisen suotuisaa, joten havaintojen niukkuus ei ollut suuri yllätys. Luontaisia lepakoille sopivia päiväpiiloja ei löytynyt, mutta saarella voi olla lepakoille soveltuvia kallionrakoja tai kolopuita. Rakennuksissa, sataman rakenteissa ja aallonmurtajalla lienee kuitenkin hyviä päiväpiiloja ja kenties sopivia lisääntymispaikkojakin.

Lepakoihin perustuvia maankäyttösuosituksia ei ole tarpeen esittää.

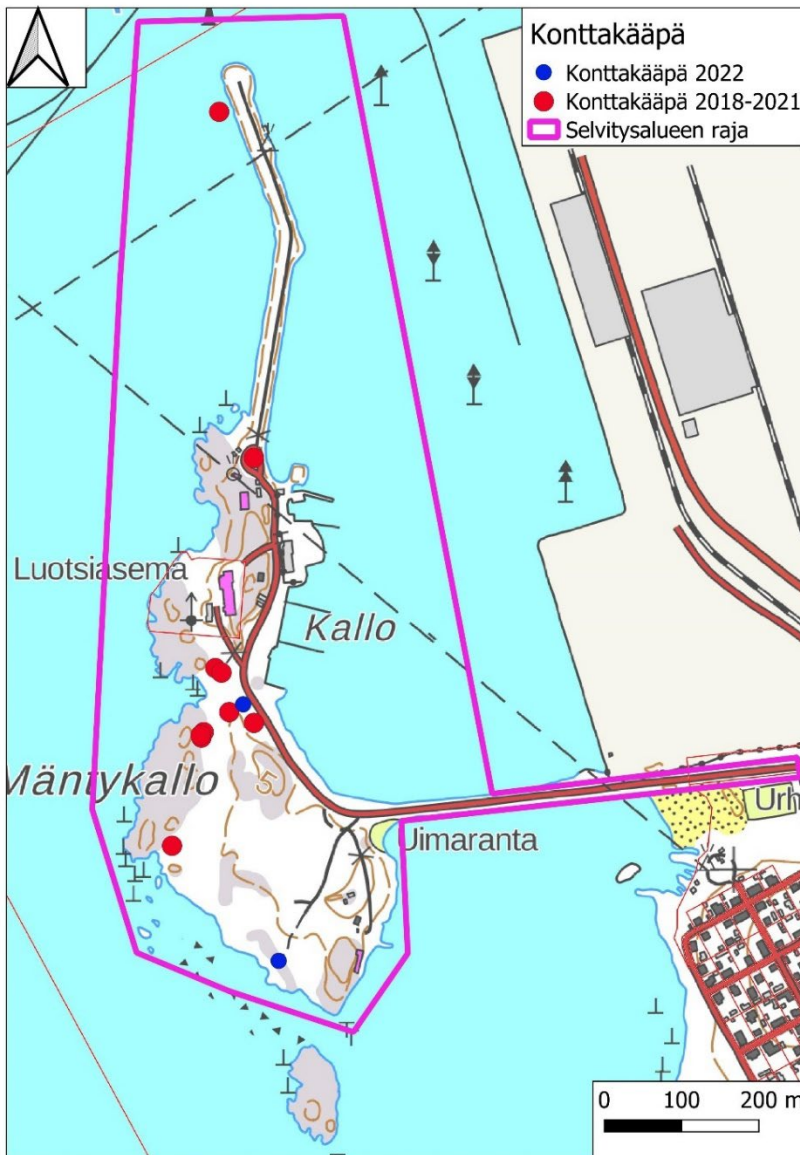
Kartta 11. Kuljettu detektorihavainnointireitti ja lepakkohavainto.

7. MUU LAJISTO

Lintuja ja lepakoita käsitellään aiemmissa kappaleissa.

Selvitysalueella ei ole viitasammakon (EU:n luontodirektiivin IV-liitteen laji, jonka lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty) kutupaikoiksi

sopivia kohteita. Ilmakuvatulkinnan perusteella ennakoituna mahdollinen kutupaikka (rannan ruovikko pengertiestä pohjoiseen Kallon itärannalla luontotyyppikuvion 13 edustalla) osoittautui maastotarkistuksessa melko harvaksi ruovikoksi, jonka sisässä ei ole avovesilampareita. Ruovikko ei siten ole viitasammakolle sopiva. Saaren keskiosan osittain luhtainen tervaleppälehto (kohde 3.3) on kutupaikaksi liian kuiva ja vain ajoittain luhtainen.

Kartta 12. Konttakääpähavainnot.

Liito-oravan papanoita ja muita merkkejä lajin esiintymisestä etsittiin 24.3. ja 10.5.2022. Maasto oli maaliskuussa vielä pääosin lumen peitossa, mutta puiden tyvet olivat jo sulia. Merkkejä liito-oravasta ei löytynyt. Kallon pääosin mäntyvaltaiset metsät soveltuvat huonosti liito-oravalle. Lisäksi liito-orava tuskin ylittää saarta mantereesta erottavaa salmea.

Saukon lumijalkia etsittiin 24.3. kiertämällä kävellen saaren rannat ympäri. Saukon jälkiä tai muita merkkejä lajista ei löytynyt.

Kallostä on useita havaintoja puutteellisesti tunnetusta konttakäävästä (kuva 16) vuosilta 2018-2021 (kartta 12). Laji kasvaa vanhojen tyrnien tyvirungoilla. Tässä kartoituksessa konttakääpä löytyi kahdesta paikasta, joista eteläisemmästä ei ollut aiempaa havaintoa. *Vanhat tyrnit tulee säästää konttakäävän suojelemiseksi.*

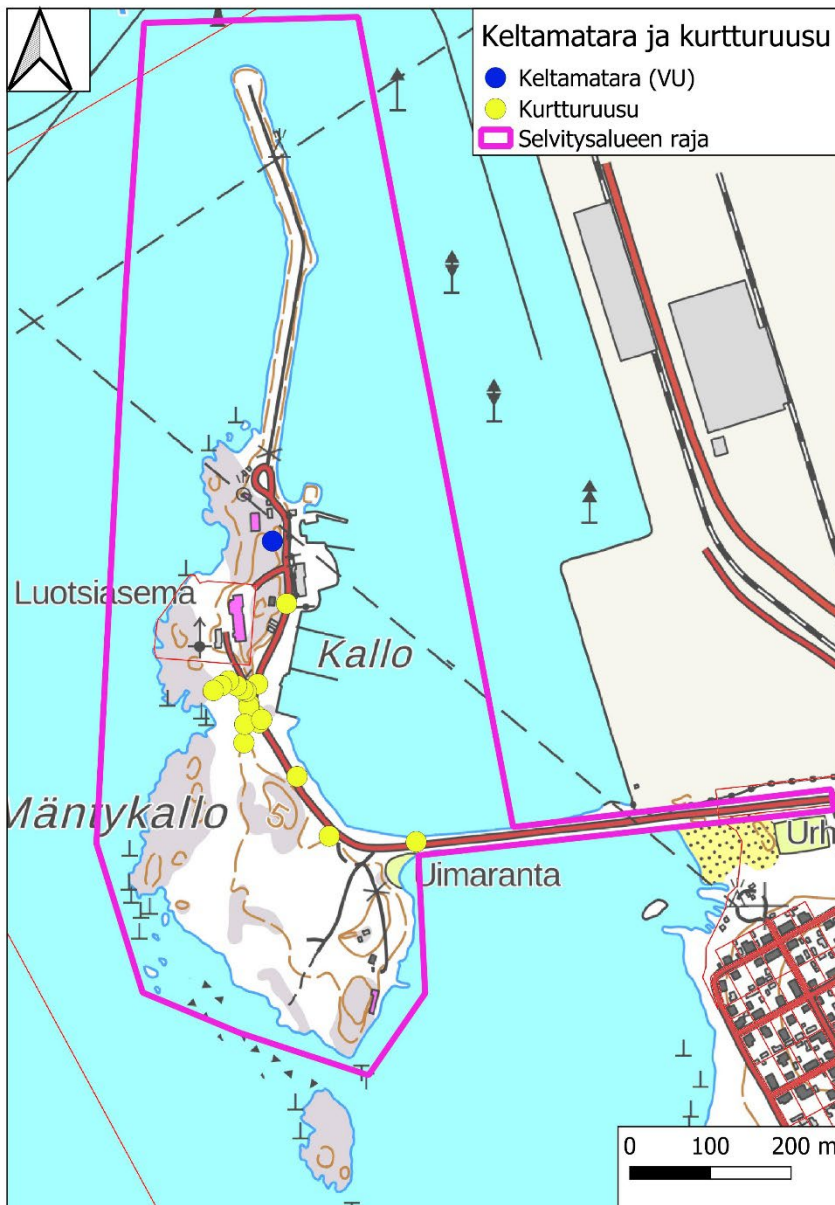

Kuva 16. Konttakääpä luontotyypikuviolla 20.

Melko puhtaalta vaikuttavaa vaarantunutta keltamataraa löytyi Kallon pohjoisosasta kalliolta (kartta 13). Saarella kasvaa myös kelta- ja paimenmataran risteymää (piennarmatara), joten keltamataran tulevaisuus on hyvin epävarma.

Silmälläpidettävä maltsajätäjäkoi on havaittu vuonna 2012 Mäntykallon eteläosasta.

Kurturuusua kasvaa monin paikoin Kallontien varrella (kartta 13). *Haitalliseksi vieraslajiksi luokiteltu kurturuusu tulisi nopeasti poistaa, sillä se on leviämässä tyrnipensaikoihin ja saaren rannoille laajemminkin.*

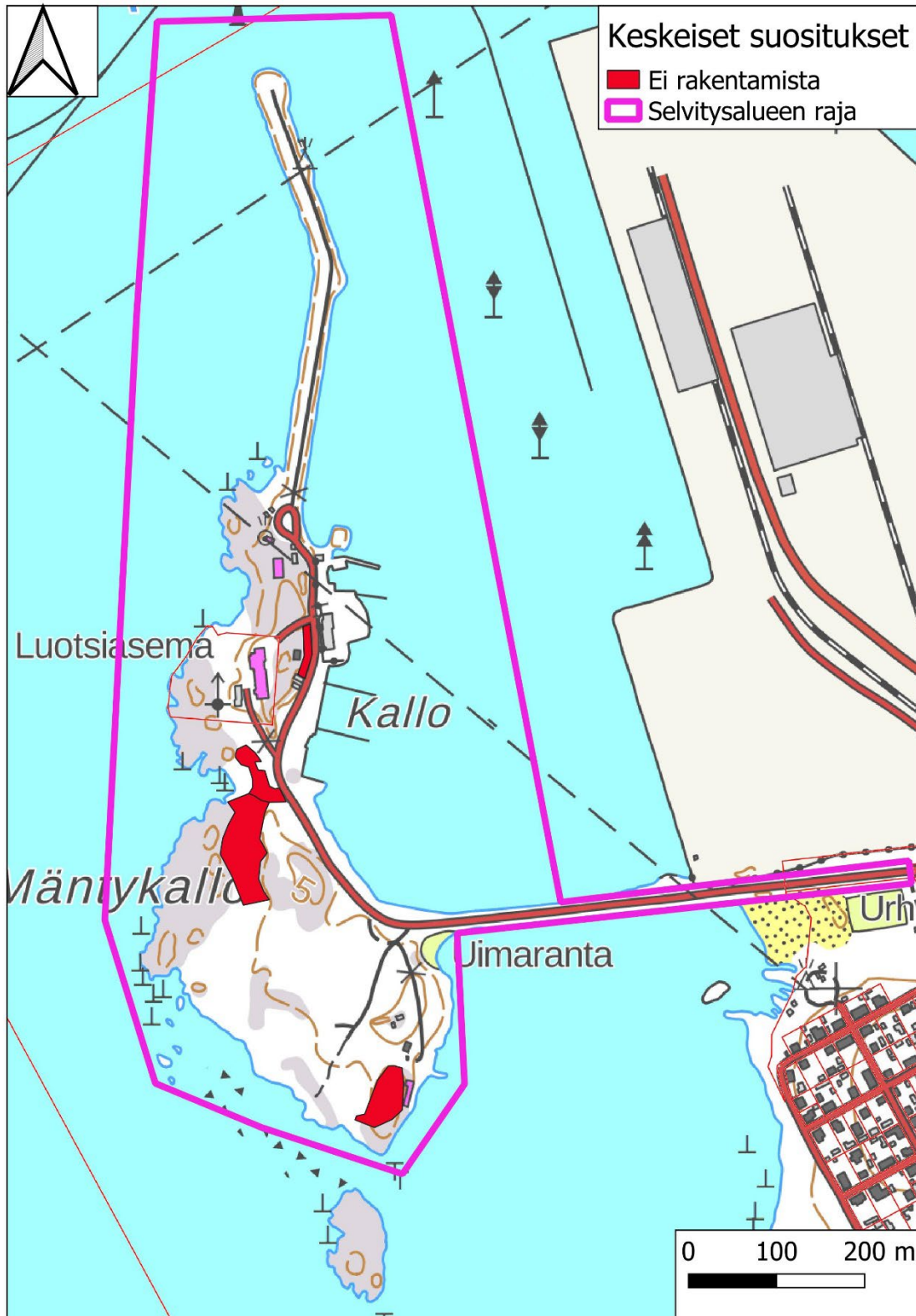

Kartta 13. Keltamatara ja kurtturuusut. (VU=vaarantunut)

8. SUOSITUSTEN YHTEENVETO

Tässä raportissa annetut keskeiset suositukset on esitetty kootusti kartassa 14. Tarkemmat suositukset esitetään kunkin kohteen kohdalla aiemmin. Lisäksi Kallon eteläpuolella sijaitsevan kallioluodon linnuston suojaamiseksi Kallon eteläranta olisi hyvä jättää rakentamattomaksi siten, ettei lähimmistä rakennuksista ole suoraa näköyhteyttä luodolle. Vanhoja tyrnipensaita olisi hyvä säästää kaikkialla, sillä niillä kasvaa puutteellisesti tunnettua konttakäppää. Kurtturuusut tulisi poistaa koko saarelta, koska ne ovat leviämässä

tyrnipensaikoihin ja rannoille laajemminkin. Saaren metsiä tulisi hoitaa ensisijaisesti virkistyskäyttöä ja luontoarvoja korostaen.

Kartta 14. Keskeiset suositukset.

9. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET

- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.
- Koskimies, P. & Väisänen, R. A. 1988. Linnustonseurannan havainnointiohjeet. 2.uusittu painos. Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki. 143 s.
- Lindholm, T. & Tuominen, S. 1993. Metsien puuston luonnontilaisuuden arviointi. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja A 3. 40 s.
- Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998. Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehti Kustannus & Tapio. 192 s.
- Mäkelä, K. & Salo, P. 2021. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 47/2021. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 350 s.
- Nieminen, M. 2017. Liito-orava (*Pteromys volans* Linnaeus, 1758). - Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.). Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 48-55. Suomen ympäristö 1/2017.
- Pääkkönen, P. & Alanen, A. 2000. Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohje. Suomen ympäristökeskuksen monisteita 188. Suomen ympäristökeskus. 128 s.
- Saarikivi, J. 2017. Viitasammakko (*Rana arvalis* Nilsson, 1842). - Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.). Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 90-96. Suomen ympäristö 1/2017.
- Suomen Lajitietokeskus. Aineistopyyntö (viimeisin pyyntö 22.11.2022).
- Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n suositus lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille. (www.lepakko.fi)
- Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016. Monimuotoisuudelle arvokkaiden

metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO -ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016-2025. Ympäristöministeriön raportteja 17/2016. 75 s.

Vilén, R., Vasko, V. & Nuotio, K 2015. Satakunnan maakunnallisesti arvokkaat lintualueet 2006-2014. Porin Lintutieteellinen Yhdistys ry & Rauman Seudun Lintuharrastajat. 303 s.

Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus (2021). Suomen lajien alueellinen uhanalaisuusarviointi 2020. <https://www.ymparisto.fi/punainenlista>

PORI

Kallo

Rakennetun

kulttuuriympäristön selvitys ja arkeologinen tarkastus

Tilaja:
Porin kaupunki ja Nosto Consulting Oy

Kristian Tuomainen
Heilu Oy
HEILU.FI

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo.....	2
1. Johdanto	4
1.1 Selvityksen sisältö ja käytetyt menetelmät.....	4
1.2 Arvotusperusteet ja kulttuuriympäristö kaavoituksessa.....	5
1.3 Kuvaus alueesta ja sijainnista	7
2. Kaavoitustilanne, aikaisemmat inventoinnit ja kulttuuriympäristöarvot	10
2.1 Satakunnan maakuntakaavat	10
2.2 Alue yleis- ja asemakaavoissa.....	11
2.3 Inventoinnit.....	12
3. Alueen kehitys ja kulttuurihistorialliset ominaispiirteet	13
3.1 Maisemamaakunta.....	13
3.2 Kallio osana Yyterinniemen maisemaa.....	13
3.3 Kallio: Ulkoluodoista osaksi Mäntyluodon satamaympäristöä.....	14
3.4 Alue vanhoilla kartoilla	16
4. Arkeologinen tarkastus	20
Mäntykallio (2528) muu kulttuuriperintökohde	22
Mäntyluodon Kallon tykit (1731) irtolöytöpaikat	23
Mäntykallio puolustusvarustus (uusi kohde) kiinteä muinaisjäännös.....	24
Mäntykallio kivilouhos (uusi kohde) muu kohde.....	26
5. Rakennettu kulttuuriympäristö.....	28
5.1 Kallon majakka	29
5.2 Pursiseura BSF:n rakennukset	32
5.2.1 Paviljonki ja pihapiiri	33
5.2.2 Entinen luotsivartiotupa ja venevajat	36
5.3 Merivartioasema.....	39
5.4 Entisen öljysataman rakennukset	42
5.5 Muita rakennuksia	45
5.5.1 Café Kallio	45

5.5.2 Meritaito Oy	46
6. Tulokset	47
Lähteet.....	48

Kansikuva: Kallon majakka, kuvannut Kristian Tuomainen.

Taustakarttoina Maanmittauslaitoksen Karttakuvapalvelun (WMTS) 08/2022 aineistoa, ellei toisin mainita. Koordinaatisto ETRS-TM35FIN, korkeus N2000.

Raportin kuvat: Kristian Tuomainen ja Kalle Luoto.

1. Johdanto

1.1 Selvityksen sisältö ja käytetyt menetelmät

Selvitys esittelee Porin kaupungin rannikolla Satakunnassa sijaitsevan Kallon saaren rakennetun kulttuuriympäristön ja arkeologiset kohteet. Selvitys on tehty Nosto Consulting Oy:n tilauksesta asemakaavan muutosta varten. Selvitystyötä on ohjannut Porin kaupungin kaavoitustoimi. Lähtökohtina selvitykselle olivat Kallon matkailupalveluiden kehittämisen ja liikennejärjestelyjen parantamisen tarve, rakennushistorian arvojen tarkastelu niiden taustailmiöitä vasten sekä aikaisemmin tehdyt inventoinnit ja selvitykset. Selvityksen tavoitteena on ollut tuottaa tietoa kaavoitukselle ja muodostaa ajantasainen kokonaiskuva selvitysalueen rakennuskulttuurista, lähimaisemasta ja historiallisista ominaispiirteistä. Selvitys kuvaa rakennettuun ympäristöön vaikuttaneita ilmiötä ja niitä edustavia rakennuksia ympäristöineen. Kulttuuriympäristön selvittämistä asemakaavoituksen yhteydessä edellyttää maankäyttö- ja rakennuslaki.

Tämä raportti esittelee kaavoituksessa huomioitavat kohteet ja aluekokonaisuuden asemakaavatason mukaisesti valokuvilla, paikkatiedoilla ja tekstikuvauksilla. Niillä kuvataan kohteen ominaispiirteet ja kulttuurihistorialliset arvot sekä paikallisen maiseman perusrakenne Selkämeren äärellä. Aineistoina olivat kirjallisuus, historialliset kartat ja Porin kaupungin rakennusvalvonnan lupa-aineistot. Rakennukset inventointiin ulkoa, sisätiloja ei selvityksessä tutkittu. Rakennuspiirustuksia ei selvitystä tehtäessä ollut käytettävissä.

Selvityksen ovat tuottaneet Heilu Oy:n rakennustutkija, FM Kristian Tuomainen, ja arkeologi, FM Kalle Luoto. Maastotyöt ja raportti on toteutettu kesällä 2022. Työ on tehty arkistolähteitä ja kirjallisuutta tutkien, rakennukset ja arkeologiset kohteet on inventoitu paikan päällä. Työmenetelmä perustuu rakennetun kulttuuriympäristön selvitysohjeisiin, yhteispohjoismaiseen kulttuuriympäristöjen selvittämisen DIVE-menetelmään, Museoviraston Talon tarinat -oppaaseen sekä Suomen ympäristökeskuksen oppaaseen Kulttuuriympäristö vaikutusten arvioinnissa 2013.

1.2 Arvotusperusteet ja kulttuuriympäristö kaavoituksessa

Arvotetut kohteet ovat osa alueellista kokonaisuutta. Arvottamista tehdään nykyhetkestä käsin, jonka vuoksi selvityksiä on syytä päivittää, vaikka ympäristö olisi muuttunut vain vähän. Rakennusten ja ympäristön kohteiden arvo liittyy paikkaan, johon rakennettu kulttuuriympäristö on syntynyt ja kehittynyt aikojen saatossa. Kulttuuriympäristö muuttuu, ihminen muokkaa ympäristöä edelleen ja tavat liikkua, viljellä maata, kasvattaa karjaa, hoitaa metsiä, asua ja tuottaa sekä käyttää palveluita muuttuvat. Kulttuuriympäristön kerroksellisuus muistuttaa siitä, ettei ympäristö kuulu vain nykyisille käyttäjille vaan myös tuleville kertoen edellisten polvien jäljistä, arvostuksista ja tavoista muokata ympäristöä ja sen rakenteita.

Työn lähtökohdat perustuvat maankäyttöä ja rakennusperinnön suojelua ohjaaviin kansainvälisiin ja kansallisiin tavoitteisiin ja viranomaisten tehtäviin maakunnassa ja kunnassa. UNESCO:n, ICOMOS:in ja Euroopan neuvoston kansainvälisissä sopimuksissa, peruskirjoissa ja julkilausumissa on aina 1970-luvulta lähtien edistetty kulttuuriperinnön parissa tehtävän työn integroimista osaksi maankäytön suunnittelua. Arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot, kohteiden alueellinen monimuotoisuus ja ajallinen kerroksisuus turvataan maakuntien suunnittelussa ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa. Kansallisesti kulttuuriympäristöjen vaalimista ohjaavat Museolaki (2019/314), laki rakennusperinnön suojelemisesta (2010/498) sekä Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/199 ja sen 2018 uudistetut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sekä Muinaismuistolaki 295/1963. Satakunnan alueella kulttuuriperinnöstä vastaavat Satakunnan ELY-keskus ja alueellisena vastuumuseona Satakunnan Museo.

Kulttuuriympäristöt ovat aluekehityksen voimavara ja tärkeä imago- ja identiteettitekijä alueille. Laadukas ja ajallisesti kerrostunut kulttuuriympäristö on tavoiteltu asuinympäristö. Kulttuuriympäristöt ovatkin nousseet merkittäväksi näkökulmaksi maankäyttöä ja yksittäisiä hankkeita koskevassa päätöksenteossa.

Kulttuuriympäristöllä tarkoitetaan ympäristöä, jonka ominaispiirteet ilmentävät kulttuurin vaiheita sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutusta. Kulttuuriympäristöön liittyy myös ihmisen suhde ympäristöönsä ennen ja nyt. Uudet rakennukset ja rakenteet, täydennysrakentaminen, purkaminen tai käytön muutokset muuttavat ja luovat kulttuuriympäristöä. Kun rakennetaan jotain uutta, on huomioitava jo olemassa oleva rakennuskanta ja ympäristö. Uutta rakennettaessa syntyy uusi kokonaisuus, jolla saattaa olla voimakkaastikin entisestä poikkeavat ominaispiirteet ja painopisteet. (YM 2013:3, 10.)

Työ seuraa Museoviraston arvotusperusteita ja rakennetun kulttuuriympäristön merkittävyyden arvioimisen mallia:

Rakennetun kulttuuriympäristön merkittävyyttä arvioidaan vakiintuneen mallin avulla, jossa tarkastellaan alueita, kohteita ja rakennuksia seuraavien arvojen kautta:

- rakennushistoriallinen:** Kohdetta leimaavat sen rakentamisajankohdalle ominaiset piirteet, jollekin muutosajankohdalle ominaiset piirteet tai jatkuvuudet. Kohde ilmentää esimerkiksi rakennusaikaansa, materiaali- tai rakennusteknisiä piirteitä.
- historiallinen:** Kohteeseen liittyy esimerkiksi merkittäviä henkilöhistorian, sosiaalishistorian, elinkeinohistorian, sotahistorian, liikennehistorian tai teollisuushistorian ilmiöitä.
- maisemallinen:** Kohteella on merkitystä ympäröivässä maisemassa tai kaupunkikuvassa tai kohteella on merkitystä ympäröivän maiseman muodostumiselle esimerkiksi elinkeinotoiminnan kautta.

Inventoitavien alueiden, kohteiden ja rakennuksien arvottamisessa käytetään seuraavia kriteereitä, jotka perustuvat lakiin rakennusperinnön suojelemisesta (498/2010):

harvinaisuus tai ainutlaatuisuus: Kohteen harvinaisuus voi liittyä esimerkiksi rakennustapaan tai arkkitehtuuriin.

historiallinen tyyppisyys alueelle: Kohde edustaa esimerkiksi alueen tyyppisiä piirteitä tietyllä ajanjaksolla.

edustavuus: Kohde ilmentää alueen tai ajanjakson tyyppisiä piirteitä, jotka ovat säilyneet hyvin.

alkuperäisyys: Kohde on alkuperäisessä käyttötarkoituksessa tai siinä on säilynyt alkuperäinen arkkitehtuuri ja/tai rakennustapa. Kohteen alkuperäisyys voi liittyä esimerkiksi käytön jatkuvuuteen.

historiallinen todistusvoimaisuus eli kohteen merkitys historiallisen tapahtuman tai ilmiön todisteena tai siitä kertovana ja tietoa lisäävänä esimerkkinä. Historiallinen merkitys voi liittyä esimerkiksi teollisuushistoriaan, tekniikan historiaan, kulttuurihistoriaan, henkilöhistoriaan tai yhteiskunnallisiin ilmiöihin.

historiallinen kerroksellisuus: Kohteessa on näkyvissä olevat eri aikakausien rakenteet, materiaalit ja tyylipiirteet, jotka ilmentävät rakentamisen, hoidon ja käytön historiaa ja jatkuvuutta.

1.3 Kuvaus alueesta ja sijainnista

Kuva 1. Ortoilmakuvassa näkyy Kallon sijainti rannikkoympäristössä Yyterinniemen kärjessä suhteessa Mäntyluodon satamaan ja pohjoispuolella sijaitsevaan Reposaareen. Karttamerkinnyt KT/ Heilu Oy, ortoilmakuva MML 2022.

Porin kaupunkiin kuuluva Kallio sijaitsee rannikolla Satakunnassa, Yyterinniemen kärjessä n. 21 kilometriä Porin keskustasta, rautatieasemalta luoteeseen. Kallon itäpuolella sijaitsevat Mäntyluodon satama ja Uniluodon asuinalue, joihin Kallio on liitetty n. 300 metrin mittaisella pengertiellä. Kallon Pohjoispuolella sijaitsee Reposaari, ja länsipuolella avautuu Selkämeri.

Kallio koostuu eteläisestä Mäntykallostä ja pohjoisesta Kallosta, jotka ovat aiemmin olleet erillisiä saaria ja yhdistyneet maankohoamisen myötä. Pohjois-eteläsuunnassa Kallolla on pituutta n. 750 metriä. Lisäksi Kallon pohjoispuolella on n. 500 metrin pituinen aallonmurtaja. Mäntykalloa peittää nimensä mukaisesti karuhko männikkö. Kallon pohjoisosa puolestaan on kallioista ja lähes puutonta, ja suurin osa Kallon rakennuskannasta on keskittynyt sinne. Pohjoisosan itäranta on satamatoimintojen ja venelaitureiden jäsentämää, Kallon länsiranta on avointa kalliota.

Kallon alueella toimii tällä hetkellä Rajavartiolaitoksen merivartioasema, luotsiasema, Meritaito Oy, pursiseura BSF ja Kallio Cafe. Pursiseuralla on käytössään klubi/tilausravintola sekä vanha majakka- ja saunarakennus. Pengertietä pitkin Mäntyluodosta tuleva Kallontie johtaa Kallon pohjoisosaan. Mäntykallossa olevalla asuinrakennukselle erkanevat pengertien tyvestä oma ajoväylä.

Kuva 4. Kallon länsiranta on avointa kalliota Selkämeren äärellä. Kuva otettu pohjoisen suuntaan heinäkuussa 2022. Taustalla näkyy Reposaaren satama. Kuvannut KT.

Kuva 5. Kallon aallonmurtaja on rakennettu 1978, ja kuuluu maakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön rajaukseen. Kuva otettu aallonmurtajalta etelään heinäkuussa 2022. Kuvannut KT.

Kuva 2. Pengertie kuvattuna Kallosta mantereelle päin. Oikealla näkyy Uniluodon asuinalue, Mäntyluodon satama-alue jää vasemmalle. Kuvannut KT.

Kuva 3. Kallon pengertie kuvattuna Uniluodon puolelta maaliskuussa 2022. Kuvannut KT.

Kuva 6. Mäntykallon saaresta on louhittu kiviaineksia 1800- ja 1900-lukujen taitteesta alkaen, ja vielä ainakin 1970-luvun alussa. Kuvannut KT.

Kuva 7. Mäntykalloa peittää suurimmaksi osaksi mäntyvaltainen metsä. Kuvannut KT.

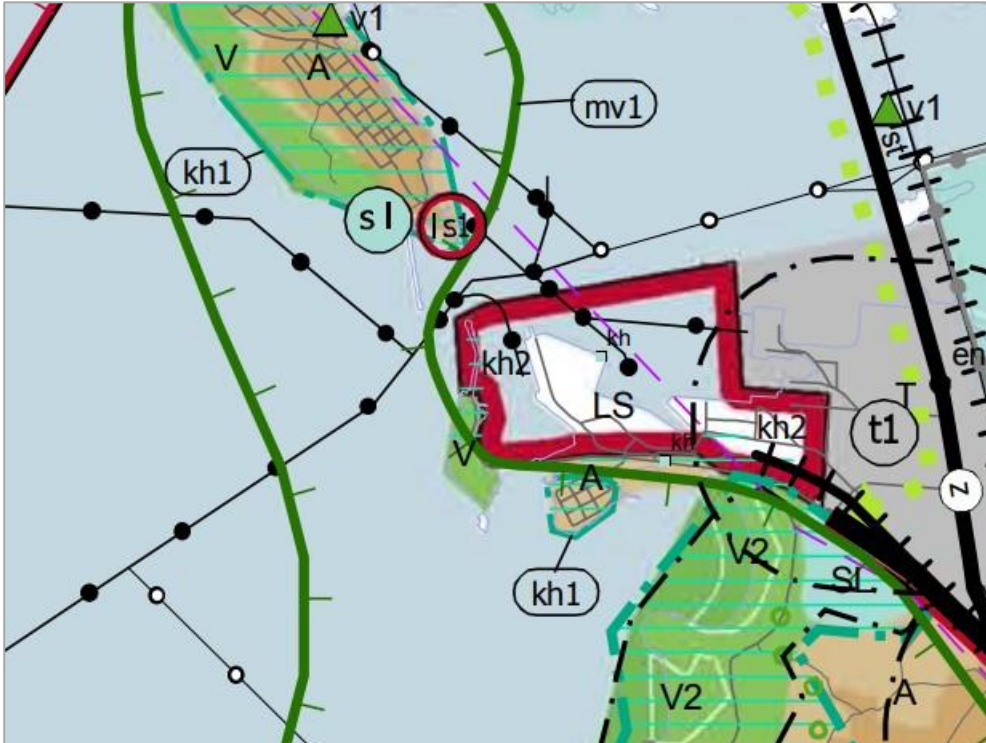
2. Kaavoitustilanne, aikaisemmat inventoinnit ja kulttuuriympäristöarvot

2.1 Satakunnan maakuntakaavat

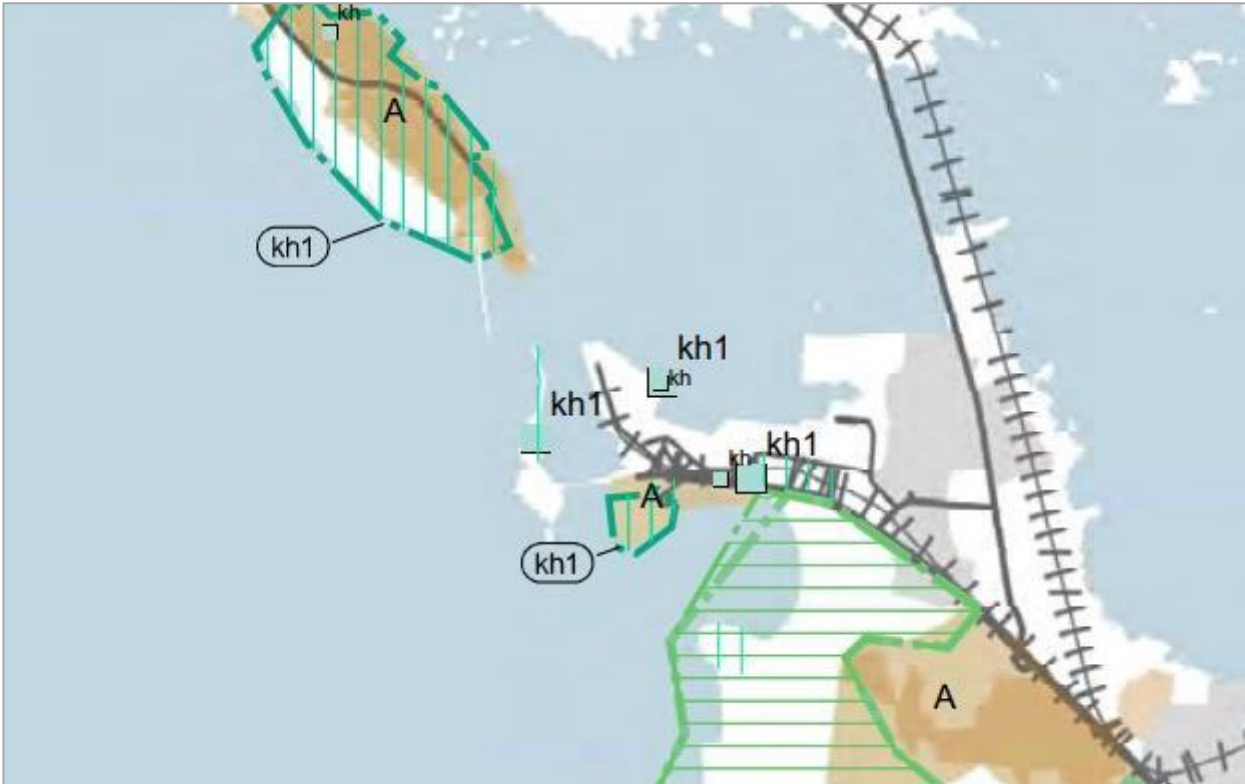
Satakunnassa on voimassa Satakunnan maakuntakaava, jonka Ympäristöministeriö vahvisti 30.11.2011 ja joka sai lainvoiman korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä 13.3.2013. Suuri osa Kallosta on osoitettu maakuntakaavassa virkistysalueeksi, ja Kallon eteläosa kuuluu matkailun ja virkistyskäytön kehittämisen kohdevyöhykkeeseen. Kallon itäreuna kuuluu LS-merkinnällä osoitettuun satama-alueeseen. Kallon aallonmurtajan pohjoispuolelta on kaavassa osoitettu laivaväylä.

Rakennetun kulttuuriympäristön ja maisema-alueiden osalta Satakunnassa on voimassa Satakunnan vaihemaakuntakaava 2, joka sai lainvoiman 1.7.2019. Selvitysalueen pohjoisosa kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaseen Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristöön. Lisäksi Kallon pohjoiskärjen aallonmurtaja kuuluu maakunnallisesti arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön rajaukseen.

Kallo ei sijaitse arvokkaalla maisema-alueella. Valtakunnallisesti arvokas Yyterin maisemien maisema-alue rajautuu noin kilometrin päähän Kallosta.

Kuva 8. Ote Satakunnan maakuntakaavakartasta. Kallo on osoitettu virkistys- ja satamatoimintojen alueeksi.

Kuva 9. Ote Satakunnan vaihemaakuntakaava 2:n kaavakartasta. Kallon pohjoispuoli on osa Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöstä.

2.2 Alue yleis- ja asemakaavoissa

Kallon alueella on voimassa Meri-Porin osayleiskaava, joka sai kaupunginvaltuuston hyväksynnän 6.3.2000. Kallon pohjoisosa on huomioitu Meri-Porin osayleiskaavassa merkinnällä S-3 alueena, jonka ympäristö säilytetään. Yyterinniemelle on valmistumassa uusi oikeusvaikutteinen osayleiskaava, jonka luonnos oli nähtävillä 1.7.—3.9.2021. Säilytettävät rakennuskohteet ovat arvoluokkia A ja B vastaavasti esitetty osayleiskaavaluonnoksessa joko punaisella neliöllä (A-kohde, suojeltu rakennus ja pihapiiri) tai sinisellä neliöllä (B-kohde, taajama- tai kyläkuvan kannalta arvokas rakennus ja pihapiiri). Kallon alueelta luokan A rakennukseksi on kaavaluonnoksessa osoitettu Kallon majakka ja Mäntyluodon puolelta pengertien vieressä sijaitseva Ryssäntorni. Luokan B rakennuksina on merkitty purjehdusseura BSF:n rakennukset ja luotsiasema.

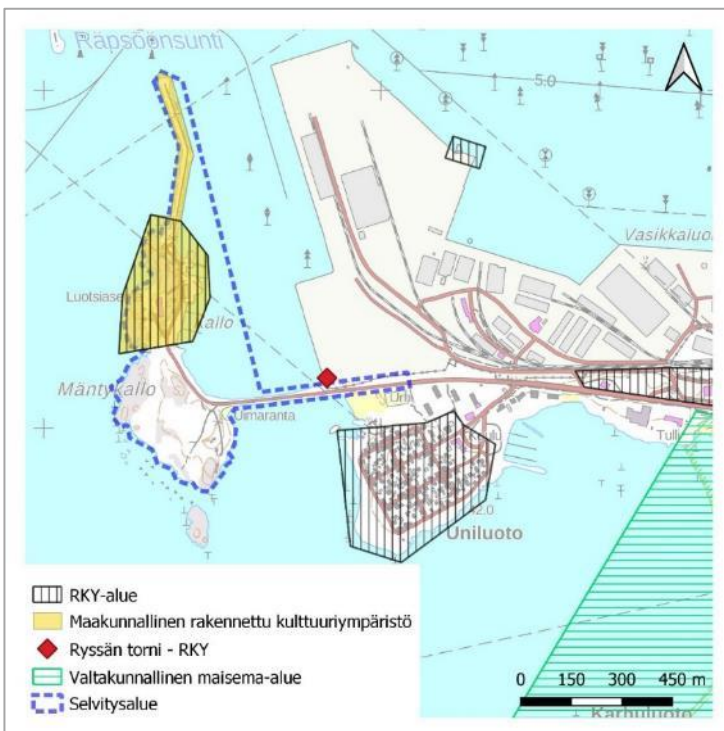
Kallon alueella on voimassa asemakaava 609 779, joka sai lainvoiman 2.12.1982. Samaan asemakaavaan kuuluu koko Mäntyluodon satama ja osa Uniluodosta. Suurin osa Kallosta on kaavassa osoitettu lähivirkistysalueeksi, pohjoisosan itäranta on satama-alue. Saaren eteläosaan on osoitettu yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten alue. Luotsiaseman ympäristö (kortteli 6) on kaavassa yleisten rakennusten korttelialuetta (merkintä Y), jonka tehokkuusluku on $e = 0.10$ ja suurin sallittu kerrosluku kolme. Saaren pohjoisosaan majakan kaakkoispuolelle on osoitettu matkailua palvelevien rakennusten korttelialue, jolla

sijaitsee pääosa pursiseura BSF:n rakennuksista. Asemakaavalla suojeltuja rakennuksia ovat Kallon majakka ja pursiseuran paviljonki.

2.3 Inventoinnit

Aluetta koskevat Satakunnan maakuntakaavan selvitykset. Kallon majakka ja luotsiasema on luetteloitu osana maakunnallista Satakunnan rakennusperintö 2005 -inventointia. Kallon majakka, luotsivartiotupa ja luotsiasema sekä välittömästi Kallon selvitysalueen rajalla sijaitseva Ryssäntorni on huomioitu myös Museoviraston vuonna 2009 julkaisemassa *Meriväyliä rakennusperintö* -julkaisussa, jossa esitellään vuosina 1996—2000 tehtyjen inventointien perusteella Suomen merialueiden valtakunnallisesti merkittäviä meriväyliin liittyviä rakennusperintökohteita.

Porin kaupunki toteutti Yyterinniemen uutta osayleiskaavaa varten Yyterinniemen kulttuuriympäristöselvityksen vuosina 2020—2021. Selvityksen mukaisesti Kallon rakennetun kulttuuriympäristön arvoalue sijoittuu Kallon pohjoisosaan, ja kattaa majakan, purjehdusseuran rakennukset ja luotsiaseman.

Kuva 11. Kartalla on esitetty selvitysalueen rajaus suhteessa valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaisiin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin ja valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen (Yyterin maisemat). Kartta: KT/ Heilu Oy, pohjakartta MML. Sisältää Museoviraston suunnitteluaineistoa.

Kuva 10. Alun perin Mäntyluodon satamaloistoksi 1900-luvun alussa rakennettu Ryssäntorni siirrettiin Kallon pengertien viereen 2020 Mäntyluodon sataman laajentumisen vuoksi. Torni on osa Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön RKY-kokonaisuutta. Tornin viereen sijoitettiin kunnostettu Luveeni-satamanosturi vuonna 2021. Kuvannut KT.

3. Alueen kehitys ja kulttuurihistorialliset ominaispiirteet

3.1 Maisemamaakunta

Selvitysalue sijoittuu valtakunnallisessa maisemamaakuntajaossa Lounaismaan maisemamaakuntaan, ja maakunnallisessa jaossa Satakunnan rannikkoseutuun. Satakunnassa rannikkoseutu eroaa muusta rannikosta siinä määrin, että se on erotettu omaksi maisemalliseksi alueeksi. Satakunnassa Selkämeren rannikkoalueelle ovat tyypillisiä luoteis-kaakko-suuntaiset niemet ja matalat lahdet, joista monet ovat täynnä pieniä saaria ja luotoja. Maisema on alavaa, ja rannikolla on pitkiä suojaisia ja ruovikkoisia lahtia, jotka maatuvat vähitellen maankohoamisen myötä. Kalastus on ollut alueella pääelinkeino, maanviljelyä on harjoitettu sivuelinkeinona. Saariston asutus on niukkaa eikä kyliä juuri ole.

3.2 Kallo osana Yyterinniemen maisemaa

Kallo sijaitsee Yyterinniemen kärjessä, Mäntyluodon sataman välittömässä läheisyydessä. Yyterinniemen maankohoamisesta ja ihmistoiminnasta johtuneet muutokset ovat määrittäneet myös Kallon ympäristön muovautumista nykyisen laiseksi. Poriin kuuluva Yyterinniemen alue sijaitsee kaupungin keskustan luoteispuolella. Noin kymmenen kilometrin pituista niemeä rajaavat lännessä Preiviikinlahti ja Selkämeri, ja idässä laaja Kokemäenjoen suisto.

Yyterinniemi kuuluu Satakunnan rannikolle tyypillisiin pitkiin, kaakosta luoteeseen suuntautuviin niemiin. Se on muodostunut maankohoamisen myötä Yyterin ja Kokemäensaaren entisistä saarista. Yyterinniemen varhaisimmat maa-alueet ovat paljastuneet rautakauden (noin 500 eaa-1300 jaa) lopulla. Yyteri ja Kokemäensaari asutettiin keskiajalla. Vielä 1600-luvulla niitä erotti Mooskerinsalmi nykyisen Enäjärven kohdalla. Alueen varhaisemmat asukkaat saivat elantonsa kalastuksesta ja pienimuotoisesta maanviljelystä, osittain myös laivanrakennuksesta. 1550-luvulla Yyterissä oli kuusi itsenäistä tilaa, jotka liitettiin vähitellen Yyterin kartanoon.

Porin kaupungin siirtämistä Yyterinniemelle harkittiin laivaliikenteen turvaamiseksi ainakin vuosien 1640 ja 1801 kaupunkipalojen jälkeen. Kaupungin sijaan päädyttiin kuitenkin siirtämään satamaa. Kokemäenjoen madaltuvat jokisatamat siirtyivät vuosisatojen aikana vaihteittain kohti merta. Tämä vaikutti myös asutuksen sijoittumiseen alueella.

Teollistumisen tuottama rakenteellinen muutos alkoi alueella 1800-luvun jälkipuolella, kun Pihlavan höyrystys perustettiin vuonna 1875 Yyterinniemen koillisrannalle. Myös 1900-luvun vaiheessa rakennetut rautatie ja ulkosatama vaikuttivat olennaisesti Yyterinniemen rakentumiseen nykyisenlaiseksi. Pori—Mäntyluoto-maantie rakennettiin 1930-luvulla yhdistämään satama ja kaupunki.

Yyterin alueen perinteistä maatalousmaisemaa ovat luonnehtineet etenkin niityt, joita oli vielä 1900-luvun alussa enemmän kuin peltoja. Laidunalueet sijaitsivat pääosin alavilla rantaniityillä.

Alueen maankäyttö muuttui nopeasti toisen maailmansodan jälkeen. Yyterin peltoala kasvoi aina 1960-luvulle saakka, mutta tämän jälkeen Porin yhdyskuntarakenne on laajentunut kiinni Yyteriin.

Yyterin virkistyskäyttöhistoria ulottuu 1900-luvun alkuun. Ennen 1930-lukua alue oli lähinnä porilaisten tuntema virkistyspaikka, jonne tultiin viikonloppuisin kaupungista retkelle. 1930-luvulla Satakunnan suojeluskuntapiirin perustama merikylpylä teki Yyteristä maanlaajuisesti tunnetun. Pääosa Yyterinniemestä kuului Porin maalaiskuntaan vuoteen 1967 saakka, jolloin kunta liitettiin Porin kaupunkiin. Teollisuusyhdyskunta Pihlava ja maaseutumainen Kyläsaari muodostavat edelleen Yyterinniemen huomattavimmat taajamat. Kerrostaloja on rakennettu teollisuuden laajentumisen myötä 1960–1970-luvuilla Kaanaaseen, Pihlavaan ja Uniluotoon.

3.3 Kallo: Ulkoluodoista osaksi Mäntyluodon satamaympäristöä

Yyterin kartanon alueeseen kuulunut Kallo kuvataan vielä 1800-luvun alun kartoilla kahtena erillisenä, kallioisena saarena. 1800-luvun loppupuolelle tultaessa saarten väliin on maankohoamisen myötä muodostunut maayhteys.

Kallon kehitys liittyy kiinteästi Mäntyluodon satamaympäristöön. Sataman vanhin osa rakennettiin vuosina 1898–1901 Yyterinniemen luoteiskärkeen Mäntyluodon ja Vasikkaluodon saarille. Mäntykallon saaresta räjäytettiin tuolloin kalliota Mäntyluodon sataman rakennustarpeiksi. Rautatie Porista Mäntyluotoon valmistui vuonna 1899 täyttämään maaliikenneyhteystarpeen kaupungin ja uuden sataman välillä sekä luomaan yhteyden Tampereen kautta Helsinkiin. Pori—Mäntyluoto-maantie rakennettiin 1930-luvulla yhdistämään satama ja kaupunki. Samalla vuosikymmenellä myös Kallo yhdistettiin pengertiellä Mäntyluotoon.

Kuva 12. Mäntyluodon satama kuvattuna Kallon suunnalta 1910–1920-luvulla. Satama-alueen aallonmurtajan kärjessä näkyy satamamajakaksi alun perin rakennettu Ryssäntorni. Kuva: Satakunnan Museon kokoelma.

Toisen maailmansodan aikana Mäntyluodon alueella toimi saksalaisten ilmavoimien meripelustusasema, jonka kaksi kellukekonetta oli sijoitettuna Mäntyluotoon. Uniluodossa oli siviili-ilmailijoilla vesilentosatama laskusiltoineen ja halleineen jo ennen sotaa. Sinne olivat saksalaiset vesikoneet voineet tukeutua sodan alusta alkaen. Saksalaiset rakensivat oman

lentosatamansa lähelle Kallon majakkaa sataman suojaiselle puolelle. Satamatoimintojen päämajaa saksalaiset pitivät vuosina 1941–1944 pursiseura BSF:n tuolloin Karhuluodonlahdella sijainneessa paviljongissa.

Kallon vanhin säilynyt rakennus on luotsivartiotupa vuodelta 1859, joka rakennettiin korvaamaan Krimin sodassa tuhoutunut luotsirakennus 1850-luvun alusta. 1880-luvulla Kallon pohjoisosaan pystytettiin puinen loistokoju ohjaamaan laivat turvallisesti Kolmikulman matalikon ohi. Loistokoju korvattiin nykyisellä, rautaisella majakkatornilla 1903. Muutoin Kallon kerroksellinen, kokonaan merenkulkuun liittyvä rakennuskanta on rakentunut 1900-luvun aikana. Rakennukset ovat keskittyneet Kallon pohjoisosaan, Mäntykallon eteläosassa on säilynyt rakennuksia paikalla 1920–30-luvulta 1950-luvun lopulle toimineesta öljysatamasta. Rakennetun ympäristön lisäksi myös maisemakuva on muuttunut vuosisadan kuluessa, sekä maankohoamisen että ihmistoiminnan seurauksena. Porin kaupunki myönsi keväällä 1973 purjehdusseura BSF:lle oikeuden ottaa Mäntykallosta 100 kuutiometriä kiviainesta syysmyrskyn vahingoittaman laiturin ja nostoluiskan korjaamiseksi.

Maisemallisesti suuri muutos alueella tapahtui, kun Kallon ja sen pohjoispuolella sijaitsevan Reposaaressa aallonmurtajat rakennettiin 1978 osana Mäntyluodon sataman kehittämistä. Luotsiaseman satama rakennettiin Kalloon 1987, ja purjehdusseuran pienvenesatamaa laajennettiin 1990-luvun alkuvuosina Kallonlahden sataman ruoppaus- ja täyttötöiden yhteydessä. Kallon uusinta rakennuskantaa edustavat 1980- ja 1990-lukujen taitteen rakennukset sekä 2017 pystytetyt maisemakahvilan koju ja paviljonki.

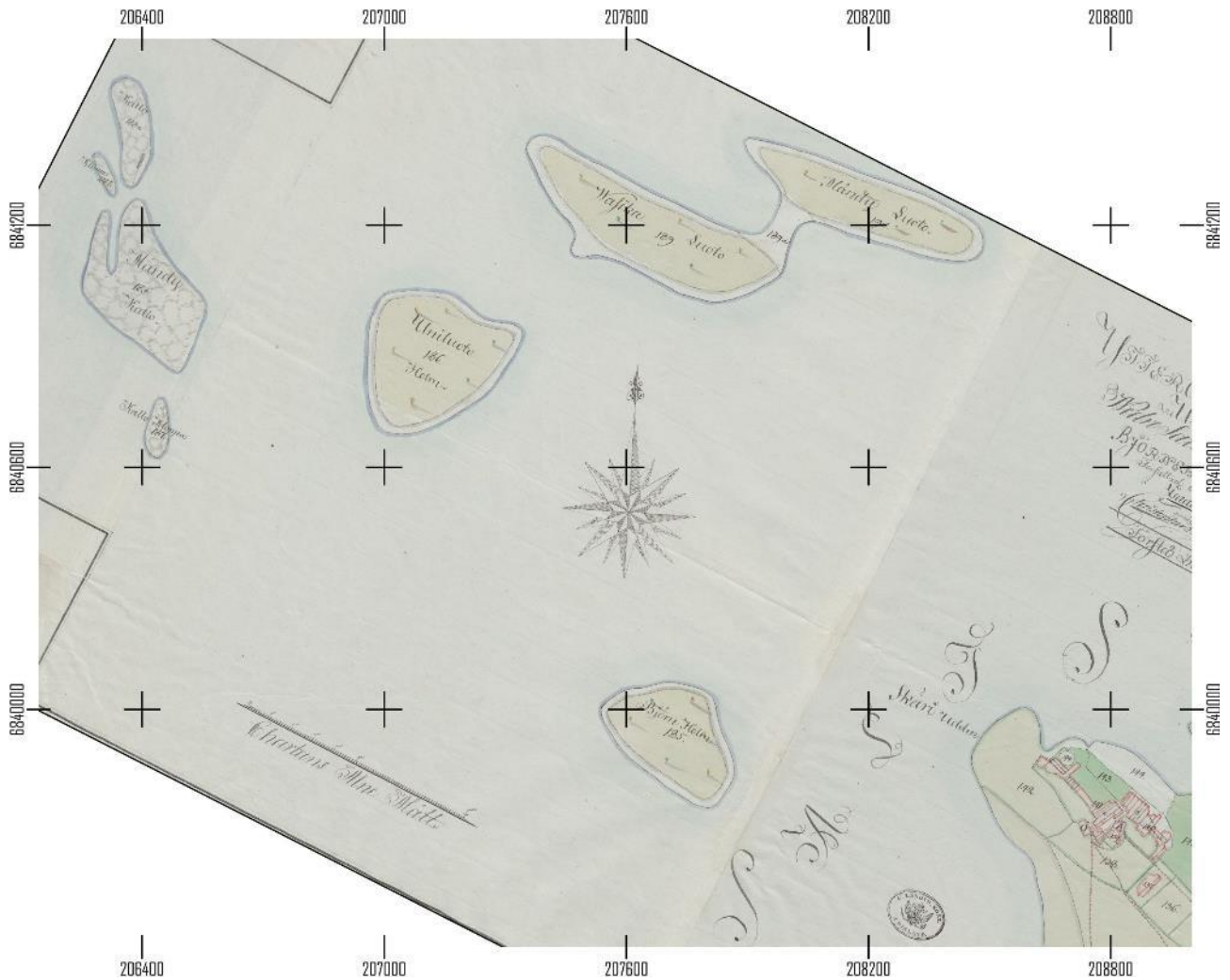

Kuva 14. Ajoittamaton kuva Kallon satamasta, mahdollisesti 1970-luvulta. Satamaranta on vielä pääosin luonnontilaista, pursiseuran puiset laituirakenteet on tehty rantakallioille. Kuva: Volker von Bonin, Museovirasto, Historian kuvakokoelma.

Kuva 13. Kallon satama-alue kuvattuna heinäkuussa 2022. Kuvannut KT.

3.4 Alue vanhoilla kartoilla

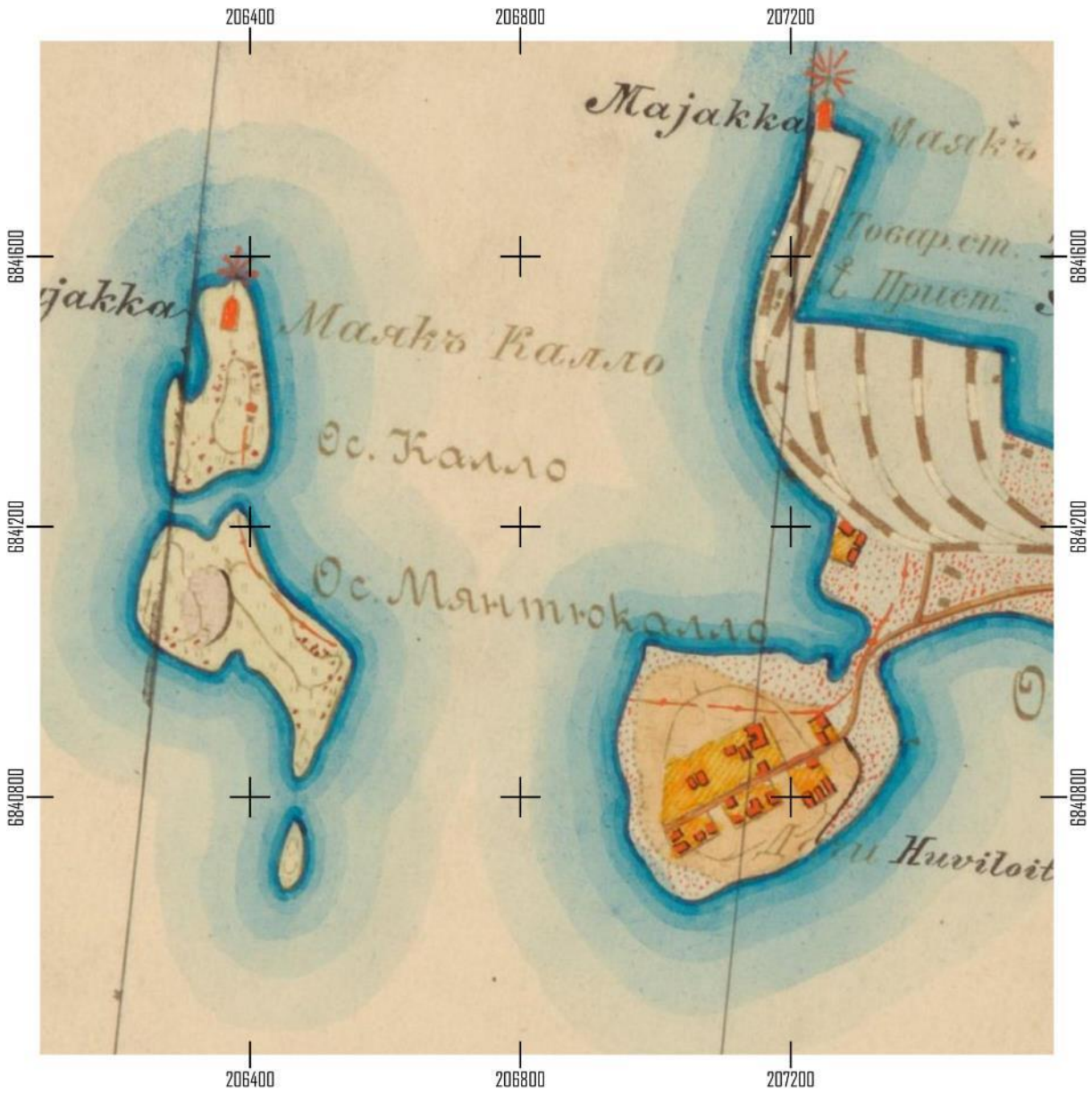

Kartta 1. Ote Yterin rusthollin maita kuvaavasta tiluskartasta vuodelta 1805, KA. Kallio ja Mäntykallo näkyvät kartalla toisistaan erillisinä, kalliisina saarina. Myös Kallon itäpuolinen Uniluoto on vielä erillinen saarensa.

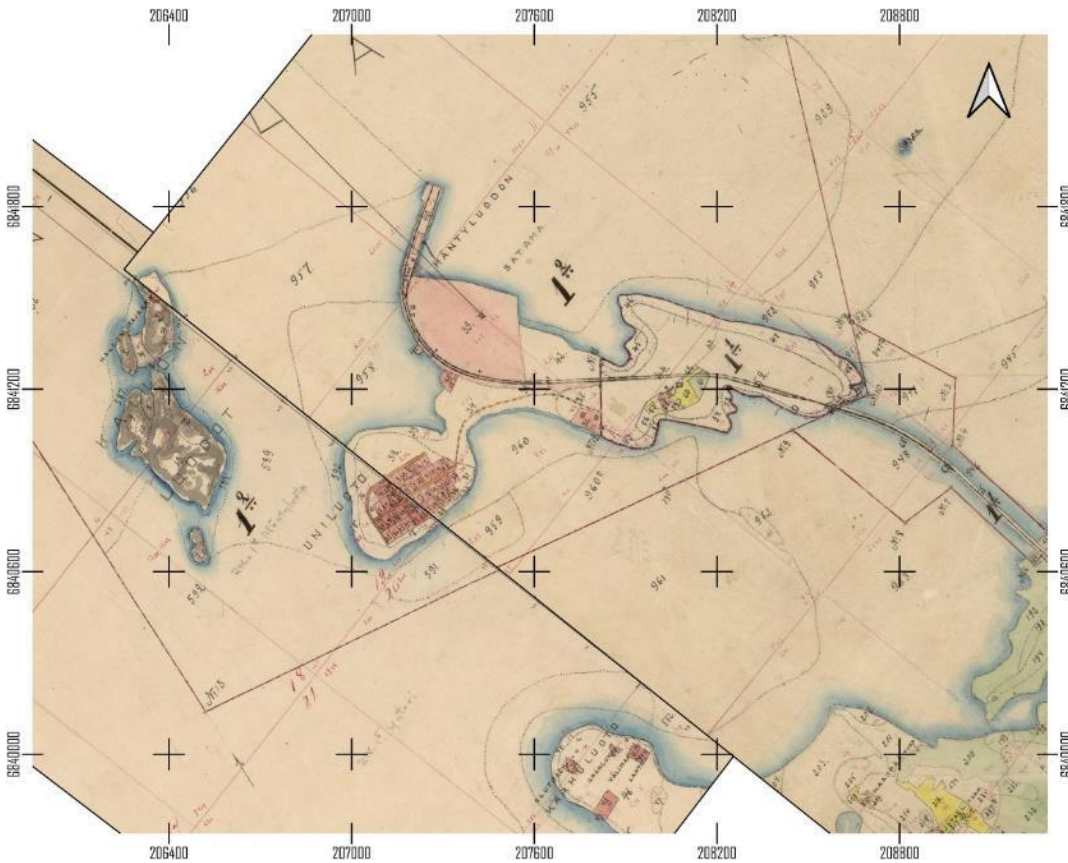

Kartta 2 Ote Mäntyluodon satama-alueen kartasta vuodelta 1898, KA. Pohjoisempaa Kivikallioa ja eteläisempää Mäntykallioa yhdistää vesijättömaa. Samoin Uniluoto on yhdistynyt Mäntyluotoon vesijättömaa-alueella. Kallon alue on merkitty kartalle kallio- ja metsämaana. Mäntyluodon itäosa on osoitettu valtion rautatiealueeksi.

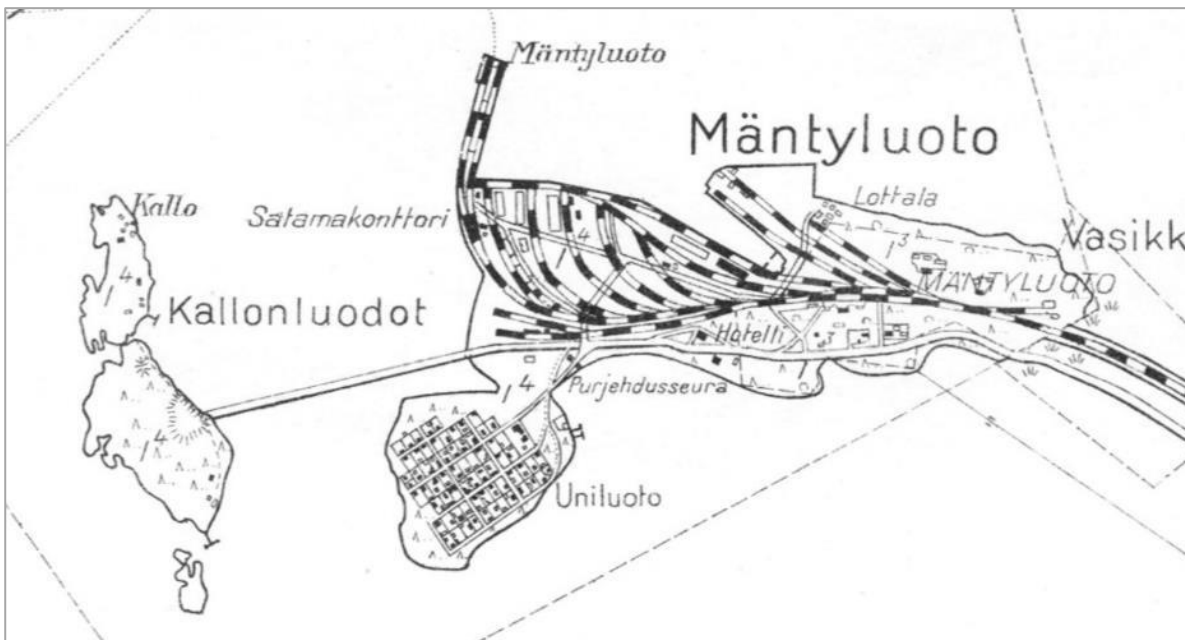

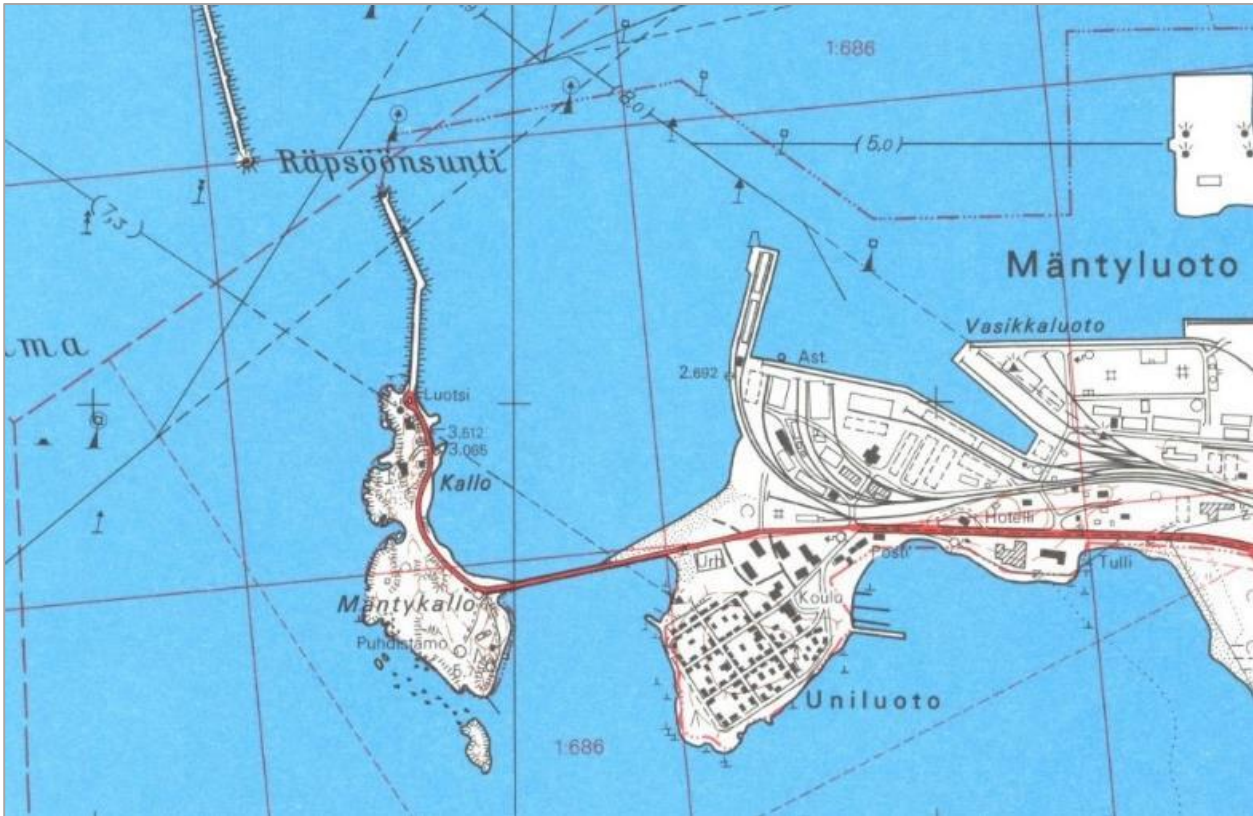
Kartta 3. Ote Senaatinkartasta vuodelta 1907, KA. Kallon majakka on rakennettu saaren pohjoiskärkeen. Mäntyluodon satamaraiteet on rakennettu, ja Uniluodon rakentaminen on alkanut.

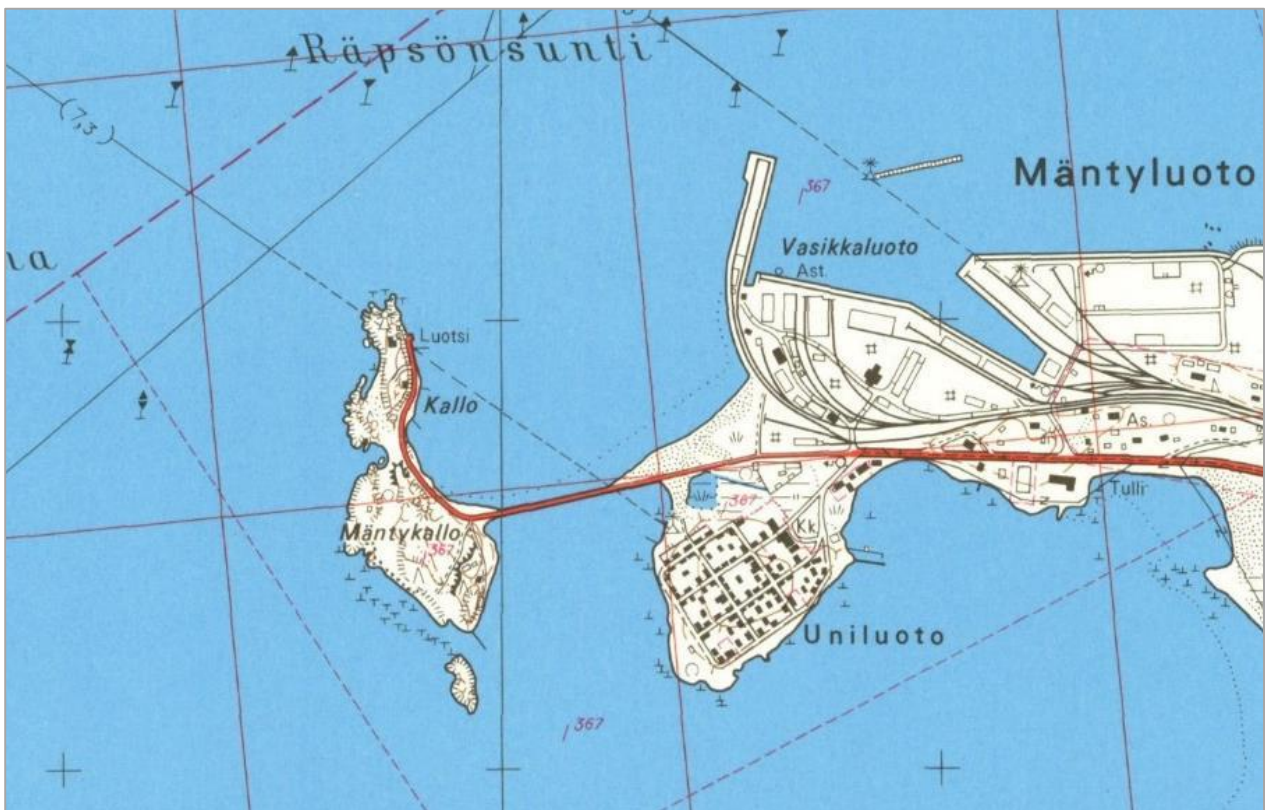
Kartta 4. Ote Yyterin säteriratsutilan tiluslohkomiskartasta vuodelta 1908, KTJ. Kallon pohjoisosaan (Kivikalloon) on majakan lisäksi merkitty 1859 rakennettu luotsivartiotupa.

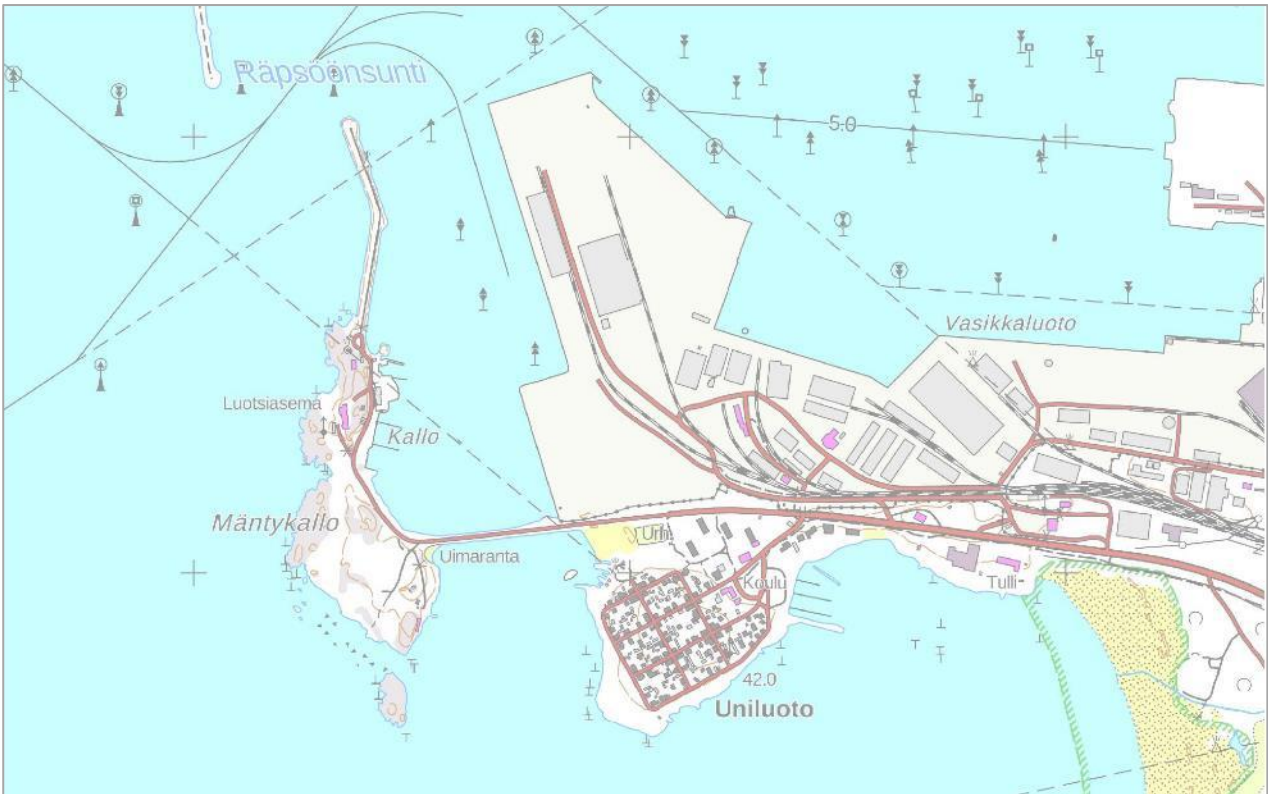
Kartta 5. Ote pitäjänkartasta vuodelta 1943. Kallo yhdistettiin Mäntyluotoon pengertiellä 1930-luvun alkupuolella. Kartta: Timo Meriluodon vanhat kartat.

Kartta 6. Ote peruskartasta vuodelta 1970, MML. Kallio ja Mäntykallio ovat yhdistyneet yhdeksi saareksi. Kallioon johtava pengertie on lyhentynyt maa-alueen lisääntyessä Uniluodon puolelta.

Kartta 7 Ote peruskartasta vuodelta 1987, MML. Kallon aallonmurtaja on rakennettu, samoin Kallon pohjoispuolinen Reposaaren aallonmurtaja. Uniluodon kerrostalot ja urheilukenttä on rakennettu Kallontien eteläpuolelle.

Kartta 8. Alue nykykartalla, MML 2022. Mäntyluodon satama-alue on laajennettu voimakkaasti Kallioon päin.

4. Arkeologinen tarkastus

Selvityksen lisätyönä tehtiin 12.7.2022 arkeologinen tarkastus, joka koski Kallon saaren arkeologisia kohteita. Arkeologinen tarkastus perustuu 12.5.2022 käytyyn viranomaisneuvotteluun (Porin kaupunki, Kallon asemakaavan muutos), jossa todetaan, että voimassa olevaan yleiskaavaan merkitty ja kaava-alueella sijaitseva muinaisjäännöskohde (I Maailmansodan aikaisten linnoitusrakennelmien jäännökset) ei ole muinaisjäännösrekisterissä ja sen tarkastaminen ja dokumentointi on tarpeen.

Entuudestaan Museoviraston ylläpitämään muinaisjäännösrekisteriin on merkitty Kallon saaren läheisyyteen kaksi arkeologista kohdetta, muu kulttuuriperintökohde Mäntykallio (muinaisjäännösrekisterin tunnus 2528) ja löytöpaikka Mäntyluodon Kallon tykit (1731). Näitä kohteita ei erityisesti inventoinnin yhteydessä tarkastettu, koska kyseessä ovat vedenalaiset kohteet.

Yleiskaavaan merkityn muinaisjäännöskohteen selvitys aloitettiin arkistotyöllä, jossa selvitettiin mahdollisen kohteen sijaintia ja luonnetta historiallisten karttojen ja arkistolähteiden perusteella. Saarella on ollut mm. toisen maailmansodan aikana meripelastustukikohta, mutta varsinaista mainintaa tai karttamerkintää I maailmansodan aikaisista rakenteista ei löydetty. Maastotarkastuksen yhteydessä alueella liikuttiin jalan ja pyrittiin paikantamaan kohde. Sen yhteydessä havaittiin, että maastossa on jäänteitä kivilouhoksesta, mutta myös osittain säilynyt linnoituslaite, jonka rakenteet muistuttavat ensimmäisen maailmansodan aikaisia linnoitusrakenteita. Alueella havaittiin kahden suojahuoneen jäännökset sekä osia juoksuhaudasta.

Kuva 15. Mäntykallon saari on kallioinen. Kuvannut KT.

Tunnetut kohteet

Mäntykallo (2528) muu kulttuuriperintökohde

Muinaisjäännöstyyppi: muu kulttuuriperintökohde

Ajoitus: historiallinen aika

Laji: kulkuväylät, laiturit

Lukumäärä:

Sijainti: ETRS-TM35FIN

N: 6840838

E: 206520

Z: 0

Koordinaattiselite: Arvioitu kartalta

Aikaisemmat tutkimukset: Salonen Seppo ilmoitus 1984, Pekka Paanasalo, Museovirasto tarkastus 2001

Löydöt: Ei löytöjä

Sijaintipaikka on Mäntyluodon alueella Mäntykallo-saaren eteläosan itärannalla.

Muinaisjäännösrekisterin mukaan paikalla on kolme hirsistä rakennettua arkkua, jotka sijaitsevat jonossa saaren rannasta ulospäin. Yksi arkuista on säilynyt ehjänä. Sen korkeus on 3 metriä ja se koostuu 11 hirsikerrasta.

Kohde on löydetty jo 1990-luvulla ja siellä on sukeltettu aika ajoin. Sukeltajien mukaan arkkuja saattaa olla enemmänkin kuin kolme kappaletta. Hirsiarkut liittyvät todennäköisesti entisen öljysataman laituriin. Öljysatama perustettiin Mäntykalloon todennäköisesti 1920-30-luvulla ja sen toiminta lopetettiin vuonna 1959, kun Tahkoluodon uusi öljysatama valmistui.

Sataman kulkuväylän syvyys (lastaussyvyys) on ollut 3,6 metriä. Laituriarkkujen päällä olleen puulaiturin pituus on ollut 50 metriä.

Inventointihavainnot 2022:

Ei uusia havaintoja hirsiarakuista, koska havainnot tehtiin rannalta. Rantakalliolla on betonirakenteita ja metallisia kiinnityslenkkejä, jotka todennäköisesti liittyvät satamatoimintaan.

Kuva 16. Näkymä Mäntykallon saarelta etelään. Kuvannut KT.

Mäntyluodon Kallon tykit (1731) irtolöytöpaikat

Muinaisjäännöstyyppi: löytöpaikat, irtolöytöpaikat

Ajoitus: historiallinen aika

Laji: löytöpaikka

Lukumäärä:

Sijainti: ETRS-TM35FIN

N: 6841560

E: 206299

Z: 0

Koordinaattiselite: Arvioitu kartalta

Aikaisemmat tutkimukset: Salonen ilmoitus 2007

Löydöt: Ei löytöjä

Kallon saaren pohjoispuolella, lähellä rantaa, on havaittu merenpohjalla mm. kaksi rautaista tykkiä, peräsin, posliiniesineiden kappaleita ja puunpaloja (Paanasalo 2001).

Muinaisjäännösrekisterin mukaan paikalla on ollut myös jauhinkiven päällyskivi. Muinaisjäännösrekisterissä on arvio, että Kallon tykit olisivat 1800-luvun puolivälistä tai sitä nuorempia.

Inventointihavainnot 2022:

Ei uusia havaintoja. Kohdetta havainnoitiin rannalta.

Uudet kohteet

Mäntykallo puolustusvarustus (uusi kohde)

kiinteä muinaisjäännös

Muinaisjäännöstyyppi: kiinteä muinaisjäännös

Ajoitus: historiallinen aika, 1900-luku

Laji: Puolustusvarustukset, taistelukaivannot

Lukumäärä: 1

Sijainti: ETRS-TM35FIN

N: 6841065

E: 206354

Z: 2 – 5 m mpy

Koordinaattiselite: GPS mittaus

Aikaisemmat tutkimukset:

Löydöt: Ei löytöjä

Lähtötietona oli, että kaava-alueella voimassa olevassa yleiskaavassa osoitettu muinaismuistokohde (I ms:n aikaisten linnoitusrakennelmien jäännökset) ei ole muinaisjäännösrekisterin tuntema kohde. Maastotarkastuksen tavoitteena oli tarkemmin paikantaa kohde ja tehdä havainnot sen luonteesta ja sijainnista.

Inventointihavainnot 2022:

Mäntykallon saari on melko kivinen. Saaren länsiosassa on osittain kallioon louhittuja ja/tai louhituista irtokivistä kasatuista valleista koostettuja pesäkkeitä ja juoksuhautaa.

Todennäköisesti osa rakenteista on tuhoutunut saaren keskiosissa sijainneen kivilouhoksen toiminnan tuloksena. Nykyisin rakenteita peittää sammat ja muut kasvit. Kohde sijaitsee sekametsässä sekä osin avokalliolla. Selkeimmät rakenteet ovat eteläosassa, pohjoisemmat rakenteet ovat osin kivenlouhinnan vaurioittamia.

Selkein jäännös on kohteen eteläosassa sijaitseva osuus, jossa on kaksi suojahuoneen jäännöstä (kohteet 3 ja 4) ja niitä yhdistävä juoksuhauta. Pohjoisosa jäännöksestä (1 & 2) on osin louhoksen vaurioittama, mutta siihen kuuluu kallioon louhittua juoksuhautaa ja ladottua kivivallia.

Alakohde 1

Kallioon louhittua juoksuhautaa, jonka eteläpäässä on ladottu valli. Vallin leveys noin 1,5 m ja korkeus 1 m. Rakenteen pituus on noin 20 m.

Alakohde 2

Ladottua kivivallia, jonka korkeus on noin 1 m ja leveys noin 1,5 m. Rakenteen pituus on noin 5 m.

Alakohde 3

Suojahuone, jonka koko on noin 5,5 m x 5,5 m. Rakenteen syvyys noin 1 m. Alakohdetta 3 ja 4 yhdistää lohkokivistä tehty juoksuhauta.

Alakohde 4

Suojahuoneen jäännös, koko noin 5,5 m x 5,5 m.

Kuva 17. Lohkokivistä rakennettua juoksuhautaa. Kuvannut KL.

Kuva 18. Alakohde 4, suojahuoneen jäännös. 12.7.2022. Kuvattu etelästä. Kuvannut KL.

Mäntykallo kivilouhos (uusi kohde)   muu kohde

Muinaisjäännöstyyppi: muu kohde

Ajoitus: historiallinen aika

Laji: raaka-aineen hankintapaikat, louhokset

Lukumäärä: 1

Sijainti: ETRS-TM35FIN

N: 6841040

E: 206450

Z: 2 – 5 m mpy

Koordinaattiselite: Arvioitu kartalta

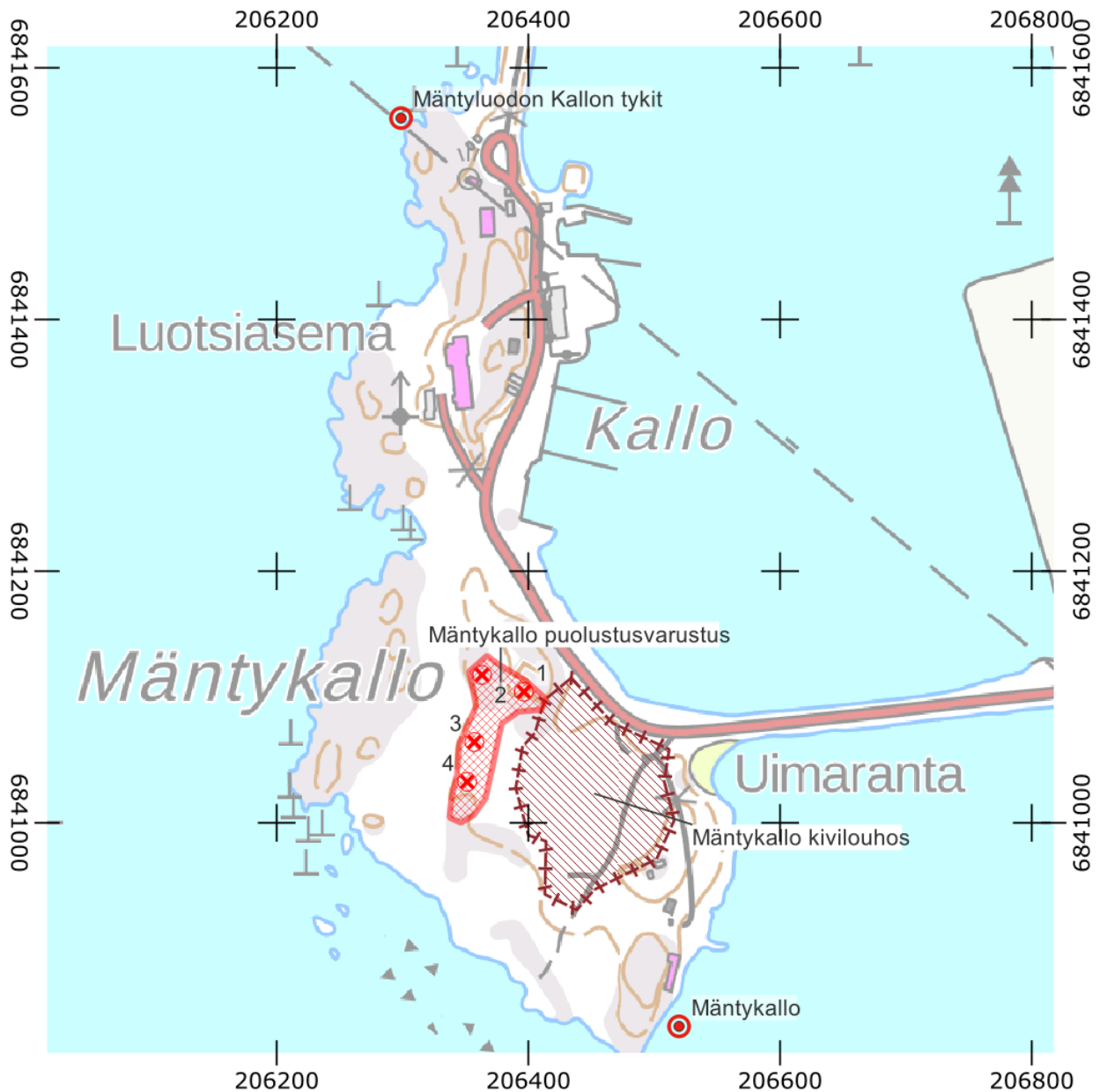
Aikaisemmat tutkimukset:

Löydöt: Ei löytöjä

Mäntykallon Mäntykallostä on louhittu kiviaineksia satama-alueiden rakentamiseen 1800- ja 1900-lukujen taitteesta alkaen, ja louhosalue erottuu Mäntykallon keskiosassa yhä. Louhoksen pituus pohjois-etelä-suunnassa on noin 150 metriä ja it-länsi -suunnassa noin 100 metriä. Louhoksen reunoilla on noin 1 – 2 metriä korkeita louhinnan tuloksena syntyneitä pystykallioita sekä jonkin verran louhinnan tuloksena syntyneitä irtokiveä. Alueen eteläosan läpi kulkee tie.

Kuva 19. Louhokseen kuuluu pystysuoria kiviseinämiä, josta on lohkottu kiveä sataman tarpeisiin. Kuvannut KL.

Kartta 9. Arkeologisen kulttuuriperinnön kohteet Kallon ja Mäntykallon alueella. MK 1 : 5000.

5. Rakennettu kulttuuriympäristö

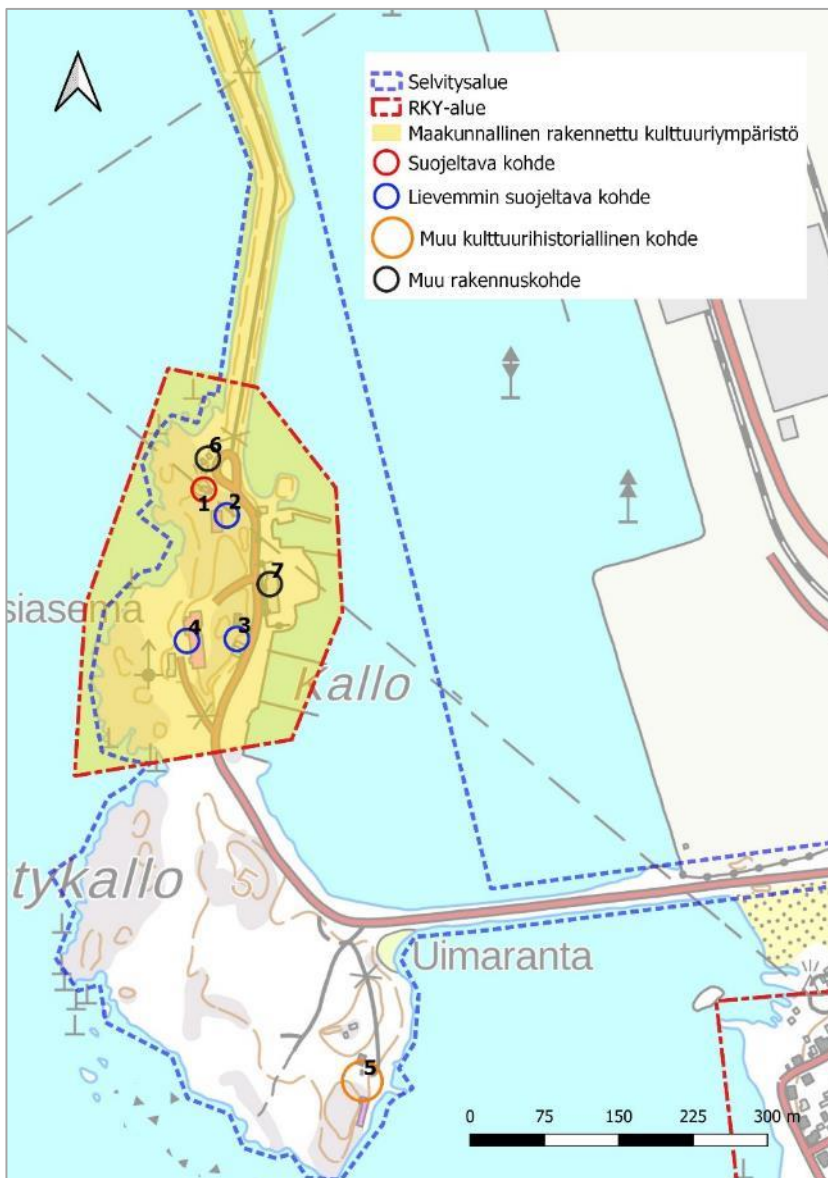
Selvitysalueen rakennetun kulttuuriympäristön arvottamisessa on käytetty kriteereitä, jotka perustuvat lakiin rakennusperinnön suojelusta. Rakennukset on luokiteltu neljään luokkaan käytettyjen arvotuskriteereiden sekä keskinäisen merkittävyyden mukaan:

Suojeltava kohde. Kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemallisesti merkittävä rakennus. Suositeltava kaavamerkintä sr-1.

Lievemmin suojeltava kohde. Rakennuskohde, jolla on merkittäviä ympäristöarvoja ja lisäksi kulttuurihistoriallisia ja/tai rakennushistoriallisia arvoja. Suositeltava kaavamerkintä sr-2 tai /s, alue, jolla ympäristö säilytetään.

Muu kulttuurihistoriallinen kohde. Kohteella on kulttuurihistoriallisia ja/tai maisemallisia arvoja osana kokonaisuutta, mutta rakennukset eivät täytä rakennussuojelun kriteereitä. Ei suositusta kaavaan.

Muu rakennuskohde. Kohteeseen ei liity merkittäviä kulttuuriympäristöarvoja. Ei suositusta kaavaan.

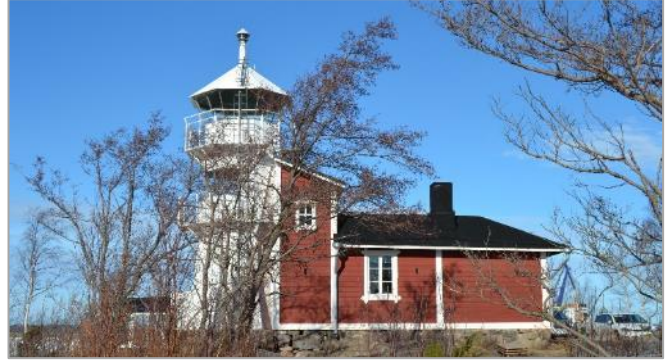
Selvityksessä inventoidut kohteet kartan numeroinnin mukaan:

- 1) Kallon majakka
- 2) Purjehdusseuran paviljonki pihapiireineen
- 3) Entinen luotsivartiotupa ja BSF:n venevajat
- 4) Merivartiolaitos
- 5) Entisen öljysataman rakennukset
- 6) Café Kallio
- 7) Meritaito Oy

Kartta 10. Kartassa on esitetty inventoitujen rakennuskohteiden sijoittuminen Kallossa. Kartta KT/ Heilu Oy, pohjakartta MML 2022.

5.1 Kallon majakka

Kohde	Kallon majakka
Kiinteistötunnus	609-454-1-686
Rakennustunnus	103898630P
Rakennusvuosi	1903
Arvo tai suojelu	RKY, suojeltu asemakaavalla

Kuva 20. Kallon majakka kuvattuna etelästä maaliskuussa 2022.

Kuvaus: Kallon valkoinen majakka on rautarakenteinen. Kahdeksankulmaiseen, lähes kymmenmetriseen majakkatorniin liittyy puurakenteinen asuinosa, joka on muutettu saunatiloiksi. Majakan perustus on järeää lohkokiveä, puisen rakennusosan pienempää luonnonkiveä. Puisen rakennusosan majakan puoleisessa päädyssä on muuta rakennusta korkeampi, majakkaan johtava torniosa. Rakennuksessa on musta saumapeltikatto ja punainen vaakavuoraus, puitteet ja listat ovat valkoiset. Rakennuksen pohjoissivulla on sisäänvedetty avokuisti, jonka kautta on kaksi sisäänkäyntiä rakennukseen.

Historia: Kesällä 1874 luotsitirehtööri Justus Erikson ehdotti Kalloon sektoriloistoa, joka ohjaisi laivat turvallisesti sataman suulla olevan Kolmikulman matalikon ohi. Hanke toteutui kymmenen vuotta myöhemmin, kun Kallon nykyisen majakan paikalle rakennettiin vuonna 1884 puinen loistokoju, jonka merenpuoleiseen pätyyn sijoitettiin pieni diopterinen valolaite. Vuonna 1903 loistokoju korvattiin rautaelementeistä kootulla majakkatornilla, jonka yhteyteen tuli loistonhoitajan asunto. Majakan rautaelementit valmistettiin Porin Konepajalla.

Kuva 21. Kallon majakan paikalla aiemmin sijainnut loistokoju kuvattuna meren puolelta vuonna 1890. Taustalla näkyvä rakennus on luotsivartiotupa vuodelta 1859. Kuva: Luotsi- ja majakkalaitoksen arkisto.

Majakka siirtyi purjehdusseura BSF:n omistukseen vuonna 2016, mitä ennen se oli vuokrattuna BSF:lle vuosikymmeniä. Seura kunnosti rakennuksen vuonna 2019.

Arvo: Kallon majakka edustaa Mäntyluodon sataman alkuvaiheisiin liittyvää merenkulun historiaa. Alkuperäisen ilmeensä säilyttäneen majakan lähiympäristö on tunnettu näköalapaikka. Kallon majakka kuuluu

nimettynä kohteena Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Majakka on suojeltu asemakaavalla vuonna 1982.

Kuva 22. Majakan sisäänkäynnit ovat katetun avokuistin suojissa. Kuvannut KT.

Suositus: Suojeltava kohde. Historiallisesti, rakennushistoriallisesti, maisemallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas.

Kuva 24. Majakkatornin perustus on jyhkeää lohkokiveä, asuinosan pienempää luonnonkiveä. Kuvannut KT.

Kuva 23. Majakkarakennuksen pohjoissivu maaliskuussa 2022. Kuvannut KT.

Kuva 25. Majakan itäpäätty maaliskuussa 2022. Kuvannut KT.

Kuva 26. Majakkatorni on kahdeksankulmainen. Kuvannut KT.

5.2 Pursiseura BSF:n rakennukset

Maan vanhin purjehdusseura Segelföreningen i Björneborg, BSF, perustettiin vuonna 1856. Purjehdusseura suunnitteli paviljonkirakennusta Mäntykallon koillisosaan jo 1899, mutta paikkaa pidettiin hankalana sekä merenkulullisesti että Mäntyluodon sataman laajentumisen vuoksi. BSF muutti Karhuluodonlahden rannalla sijainneesta, vuonna 1905 valmistuneesta paviljongista Kalloon lopulta vuonna 1946. Puurakenteista, 1900-luvun alussa valmistunutta sumumerkinantoasemaa laajennettiin purjehdusseuran paviljongiksi arkkitehti Olav Hammarströmin suunnitelmien mukaan. Purjehdusseuran rakennuskokonaisuuteen kuuluu myös useita paviljonkia pienempiä rakennuksia, kuten venevajoja. BSF:n omistamat rakennukset on kunnostettu vuosien 2018–2020 aikana. Myös Kallon majakka on nykyisin pursiseuran omistuksessa, mutta on rakennuksen merkittävyyden vuoksi käsitelty selvityksessä omana kohteenaan.

Kuva 27. Pursiseuran paviljonki kuvattuna itäsivulta. Kuvannut KT.

5.2.1 Paviljonki ja pihapiiri

Kohde	Purjehdusseuran paviljonki
Kiinteistötunnus	609-454-1-686
Rakennustunnus	101682152D
Rakennusvuosi	1901, laajennus paviljongiksi 1946 jälkeen
Arvo tai suojelu	RKY, suojeltu asemakaavalla
Rakennus	Vaja
Rakennustunnus	103898634U
Rakennus	Piharakennus
Rakennustunnus	103898637X

Kuvaus: Purjehdusseura BSF:n paviljonki, entinen sumumerkinantoasema, sijaitsee Kallon majakan välittömässä läheisyydessä, majakan eteläpuolella. Kookas puurakennus koostuu kahdesta osasta: eteläpään kaksikerroksisesta, harjakattoisesta osasta, johon liittyy poikittain matala laajennusosa. Rakennuksessa on punainen, pysty-/vaaka-/pystysuuntainen lautaverhous, listat ja puitteet ovat valkoiset. Alkuperäisessä rakennusosassa on lohkokiviperustus, laajennusosa on perustettu betonipaalujen varaan. Katemateriaali on musta saumapelti. Paviljonkirakennuksen itäpuolella sijaitsevat vaja ja piharakennus 1900-luvun alkupuolelta. Molemmissa on lohkokiviperustus ja saumapeltikatto.

Historia: Luotsihallitus täydensi Kallon asemaa rakentamalla 1901 suurella messinkitorvella varustetun käsikäyttöisen sumumerkinantoaseman. Käsineivattava sumumylly vaihdettiin koneelliseen vuonna 1906. Samalla myös rakennettiin uusi puinen konesuoja, jonka toisessa päässä oli koneenkäyttäjän asunto. Katolla sijaitsi kaksi isoa peltitorvea, joista suuremman pituus oli seitsemän metriä ja suuaukon halkaisija kolme metriä. Järjestelmä korvattiin 1930-luvun lopulla sähkökäyttöisellä nautofonilla. Torvensa menettäneestä sumumerkinantoasemasta tuli purjehdusseura BSF:n klubirakennus, kun seura muutti matalan Karhuluodonlahden rannalla sijainneesta, vuonna 1905 valmistuneesta paviljongista Kalloon vuonna 1946. Kerhotilana oli entinen konehuone, ja keittiönä koneenkäyttäjän entinen asunto. Rakennus laajennettiin paviljongiksi arkkitehti Olav Hammarströmin suunnitelmien mukaan. Paviljongin vinttihuone toimi kesäkausina klubiravintolan emännän asuntona. Paviljonkia laajennettiin 1968–1970 rakentamalla eteis- ja wc-tilat sekä kabinetti. Suunnitelmat laati Arkkitehtitoimisto Olef Kùttner.

Arvo: Purjehdusseuran paviljonki piharakennuksineen muodostaa eheän, 1900-luvun alkupuolella rakennetun kokonaisuuden Kallon majakan kupeessa. Paviljonki, entinen sumumerkinantoasema, kuuluu nimettynä kohteena Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Paviljonki on suojeltu asemakaavalla vuonna 1982.

Suositus: Lievemmin suojeltava kohde. Rakennushistoriallisesti, maisemallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas. Rakennukset on suositeltavaa suojella kokonaisuutena.

Kuva 29. Paviljongin ja ulkorakennusten muodostama kokonaisuus majakan nurkalta kuvattuna. Vasemmalla vaja, keskellä piharakennus ja oikealla paviljongin pääty. Kuvannut KT.

Kuva 28. Paviljongirakennus kuvattuna meren puolelta. Laajennusosan edustalla on betonipaalujaan varaan perustettu terassi. Kuvannut KT.

Kuva 31. Vajarakennuksessa on punainen pystyrimavuoraus. Kuvannut KT.

Kuva 30. Piharakennus kuvattuna pihan puolelta. Rakennuksessa on kolme sisäänkäyntiä, yläkerrassa on vuosien saatossa majoitettu mm. vierailuvia kilpapurjehtijoita. Kuvannut KT.

Kuva 32. Paviljonkirakennus kuvattuna pihan puolelta. Pihan keskellä on säilynyt vanha kaivo. Kuvannut KT.

Kuva 33. Paviljonkirakennuksen vanhan osan sisäänkäynti. Taustalla näkyy merivartiolaitoksen rakennus, entinen luotsiasema. Kuvannut KT.

5.2.2 Entinen luotsivartiotupa ja venevajat

Kohde	Entinen luotsivartiotupa
Kiinteistötunnus	609-454-1-686
Rakennustunnus	1037682939
Rakennusvuosi	1859, kunnostettu 1990-luvulla
Arvo tai suojelu	RKY
	Venevajat
Rakennustunnus	ei rakennustunnusta

Kuvaus: Entinen luotsivartiotupa sijaitsee Kallon pohjoisosan, Kivikallon, korkeimmalla kohdalla nykyisen merivartioaseman ja Kallontien välissä. Puurakenteisessa, harjakattoisessa rakennuksessa on punainen vaakalautavuoraus, nurkat ja puitteet ovat valkoiset. Perustuksena on luonnonkivimuuri, katemateriaalina musta saumapelti. Sisäänkäynti rakennukseen on itäisivulta lasikuistin kautta. Ikkunat ovat kahdeksanruutuiset, kuistissa kuusiruutuiset. Rakennukselle johtaa portaat ja esteetön kulkuluiska Kallontieltä. Portaiden juurella Kallontien varressa sijaitsee rinnakkain kaksi BSF:lle kuuluvaa venevajaa, jollasuulia. Rakennuksissa on punainen pystylautaverhous ja musta saumapeltikatto.

Historia: Nykyisen luotsilaitoksen perustamisasiakirjana pidetään kuningas Kaarle XI:n vuonna 1696 antamaa luotsilaitosasetusta. Luotsin ammatti on tätä paljon vanhempi: laivoja luotsattiin Ruotsi-Suomen valtakunnassa jo keskiajalla ja luotsitoimintaan liittyviä säädöksiä löytyy jo 1200-luvulta. Vanhin tunnettu luotsiasema rakennettiin Kalloon vuonna 1851. Se tuhoutui Krimin sodassa 1854. Nykypäivään säilynyt luotsivartiotupa rakennettiin Krimin sodan jälkeen vuonna 1859. Rakennus kuuluu nykyisin purjehdusseura BSF:lle, joka kunnosti sen 1990-luvun alkupuolella. Rakennus oli tuolloin toiminut BSF:n vahtimestarin asuntona parin vuosikymmenen ajan. Kunnostus- ja sisustustyöt suunnittelivat Arkkitehtitoimisto Küttner Ky/ Markku Haaslahti ja Pori Arker Oy/ Eeva Ruissalo. Lattiat uusittiin, lahovauriot korjattiin ja rakennukseen tehtiin wc- ja suihkutilat. Toinen venevajoista on sijainnut paikalla ainakin 1962. Toinen on rakennettu vuosien 2004–2006 välillä.

Arvo: Entinen luotsivartiotupa kuuluu nimettynä kohteena Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Se on Kallon vanhin säilynyt rakennus, ja muodostaa viereisen modernin luotsiaseman, nykyisen merivartiolaitoksen, kanssa ajallisesti ja rakennushistoriallisesti kerroksellisen, merenkulun historiasta kertovan kokonaisuuden. BSF:n makasiinit sijaitsevat näkyvällä paikalla Kallontien vieressä ja lisäävät ympäristön kertovuutta merenkulun ja purjehduksen ympäristönä.

Suositus: Lievemmin suojeltava kohde. Rakennushistoriallisesti, maisemallisesti ja osittain säilyneisyydeltään arvokas. Venevajat suositeltavaa säilyttää osana kokonaisuutta.

Kuva 35. Ajoittamaton kuva vanhasta luotsivartiotuvasta kirjasta 150 vuotta myöhemmin, Segelföreningen i Björneborg BSF r.f. 1856–2006.

Kuva 34. Entinen luotsivartiotupa kuvattuna Kallontieltä maaliskuussa 2022. Kuisti muutettiin 1990-luvun korjaustöiden yhteydessä. Kuvannut KT.

Kuva 37. Luotsivartiotuvan eteläinen pääty. Kuvannut KT.

Kuva 36. Luotsivartiotupa kuvattuna länsisivulta. Kuvannut KT.

Kuva 38. Luotsivartiotuvan itäsivulla sijaitsee kuisti. Kuvannut KT.

Kuva 40. BSF:n venevajat kuvattuna luotsivartiotuvalta. Kuvannut KT.

Kuva 39. Jollasuulit kuvattuna Kallontieltä. Pohjoisempi rakennus (kuvassa oikealla) on perustettu luonnonkivien, eteläisempi betonisten nurkkakivien varaan. Pohjoisempi suuli on sijainnut paikalla ainakin 1960-luvun alusta, toinen on rakennettu paikalle vuosien 2004 ja 2006 välillä rakennusarkkitehti Eeva Ruissalon piirustusten mukaan. Kuvannut KT.

5.3 Merivartioasema

Kohde	Merivartioasema
Kiinteistötunnus	609-65-6-1
Rakennustunnus	101988192N
Rakennusvuosi	1967, 1980-90-lukujen taite
Arvo tai suojelu	RKY
	Autokatos
Rakennustunnus	101988193P

Kuvaus: Entinen luotsi-, nykyinen merivartioasema sijaitsee pohjois-eteläsuuntaisesti keskellä Kallon pohjoissaarta. Kolmikerroksiseen, tornimaiseen rakennukseen liittyy pitkä, matala laajennusosa. Torniosassa on aumakatto, vaalea tiilijulkisivu, neliskanttinen vaalea tiilipiippu ja ylimmän kerroksen valvomoa kiertävä parveke. Harjakattoisessa laajennusosassa on 1980- ja 1990-lukujen taitteen postmoderneja piirteitä: eri kokoiset, neliön muotoiset ikkunat ja länsipuolen sisäänkäynnin pylväikkö. Julkisivuissa on vaalea pystylautaverhous. Rakennuksen katemateriaalina on vaalea saumapelti. Merivartioaseman pihalla on pitkänmallinen, vaalea autokatos.

Historia: Luotsit palasivat Reposaaresta Kalloon, kun moderni luotsiasema valmistui vuonna 1967 avomeren ääreen. Rakennuksen laajennuksen on suunnitellut Arkkitehtitoimisto Raila ja Tapio Rönköharju vuonna 1989. Autokatos on rakennettu 1990-luvun lopussa saman suunnittelutoimiston piirustuksin. Entinen luotsiasema on nykyisin merivartiolaitoksen käytössä.

Arvo: Alkuperäiseltä osaltaan 1960-luvun selkeälinjainen laitosrakennus edustaa Kallon nuorempaa rakennuskantaa. Nykyisin merivartioasemana toimiva luotsiasema on osa Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Rakennus muodostaa yhdessä viereisen luotsivartiotuvan kanssa ajallisesti kerroksellisen, merenkulun historiasta kertovan ympäristön.

Suositus: Alkuperäinen rakennusosa: lievemmin suojeltava kohde. Rakennushistoriallisesti, maisemallisesti ja osittain säilyneisyydeltään arvokas. Laajennusosan mahdolliset muutokset tulisi sopeuttaa alkuperäiseen rakennusosaan.

Kuva 42. Merivartioasema kuvattuna meren puolelta maaliskuussa 2022.

Kuva 41. Merivartioaseman pohjoispääty. Ylimmän kerroksen valvomon ikkunat ovat ulospäin kaltevat. Valvomoa kiertää profiilipeltiparveke. Kuvannut KT.

Kuva 43. Merivartioaseman alkuperäinen rakennusosa idästä. Matalamman rakennusosan katon harjalla on kattolyhty. Kuvannut KT.

Kuva 44. Merivartioasema kuvattuna sataman puolelta Kallontien yli. Kuvannut KT.

Kuva 45. Merivartioaseman alue kuvattuna etelästä. Kuvassa oikealla merivartioaseman laajennusosan pääty, vasemmalla autokatos. Kuvannut KT.

5.4 Entisen öljysataman rakennukset

Kohde	Entiset öljysataman rakennukset
Kiinteistötunnus	609-454-1-686
Rakennustunnus	Asuinrakennus 101682153E
Rakennusvuosi	1939
Rakennustunnus	101682154F
Rakennusvuosi	1940
Arvo tai suojelu	ei määritetty

Kuvaus: Mäntykallon eteläosassa on säilynyt kaksi entiseen öljysatamaan liittyvää rakennusta. Kaksikerroksinen asuinrakennus on rapattu, ja sen eteläpäädyssä on leveällä vaakalaudalla verhoiltu laajennusosa. Rakennuksessa on korkea betonisokkeli ja musta saumapeltikate. Rannassa sijaitsee pitkä, öljysataman ajoilta säilynyt rakennus. Rakennus on perustettu korkean betonimuurin varaan ja sitä kiittää betonipilareiden kannattama terassi. Rakennuksessa on tasakatto, terassia kattava osa on kulmista aumattu. Vuorauksena on leveä vaakalautoitus. Asuinrakennuksen takana on vanha varastorakennus ja katos.

Rannan rakennuksen eteläpuolelta on 1990-luvulla paikannettu kolme vedenalaista, hirsistä rakennettua arkkua, jotka sijaitsevat jonossa saaren rannasta ulospäin. Hirsiarkut liittyvät todennäköisesti entisen öljysataman laituriin. Myös rannalla on säilynyt satamalaiturin rakenteita.

Historia: Öljysatama perustettiin Mäntykalloon todennäköisesti 1920–30-luvulla ja sen toiminta lopetettiin vuonna 1959, kun Tahkoluodon uusi öljysatama valmistui. Sataman puulaiturin pituus on ollut 50 metriä. Asuinrakennus on entinen öljysataman hoitajan asunto, joka rakennuslupatietojen mukaan on valmistunut 1939. Rannassa oleva rakennus on tietojen mukaan vuodelta 1940. Rakennukset on suunnitellut rakennusmestari K. A. Myntti. Asuinrakennuksen laajennuksen on suunnitellut Insinööritoimisto Kaappo Oy (rakennuslupa 2018). Rakennukset ovat nykyisin yksityisomistuksessa, ja ne on kunnostettu viime vuosina asuinkäyttöön.

Arvo: Rakennukset edustavat aikakautensa ja käyttötarkoituksensa mukaista tavanomaista rakentamista, eivätkä ne täytä rakennussuojelun kriteereitä. Rakennukset kertovat kuitenkin entisen satamatoiminnan historiasta kyseisellä paikalla ja niillä on kulttuurihistoriallista arvoa osana Kallon rakennetun ympäristön kokonaisuutta.

Suositus: Rakennukset on hiljattain kunnostettu asuinkäyttöön ja niiden säilymisedellytykset ovat hyvät. Ei suosituksia kaavaan.

Kuva 47. Entinen öljysatamanhoitajan asuinrakennus maaliskuussa 2022. Kuvannut KT.

Kuva 46. Entisen öljysataman rakennus Mäntykallon etelärannalla. Kuvannut KT.

Kuva 48. Entisen öljysataman rakennus kuvattuna etelästä heinäkuussa 2022. Taustalla näkyy Kallon pengertie ja Mäntyluodon satama. Kuvannut KT.

Kuva 49. Asuinrakennuksen takana sijaitsevat varastorakennus ja katos. Kuvannut KT.

Kuva 50. Rakennusten eteläpuolella rannassa on säilynyt rakenteita entisen öljysataman toiminnasta. Kuvannut KT.

5.5 Muita rakennuksia

5.5.1 Café Kallio

Kuvaus: Maisemakahvila Café Kallio on toiminut Kallon majakan kupeessa, aallonmurtajan juurella vuodesta 2017

alkaen, ensin nimellä Kallon loisto. Kahvila koostuu parakkijaloilla seisovasta harjakattoisesta, pystyrimavuoratusta kahvilakojusta ja lasiseinäisestä, aumakattoisesta paviljongista. Kahvilakojua ja lasista paviljonkia ympäröi terassialue.

Arvo ja suositus: Kahvilan rakennukset sopeutuvat Kallon maisemaan ja tuovat ympäristöön elävyyttä. Terassi on toteutettu kauniisti: paikalla kasvaville koivuille on tehty aukot terassilaudoitukseen. Ei suositusta kaavaan.

Kohde	Café Kallio
Kiinteistötunnus	609-454-1-686
Rakennustunnus	Ei rakennustunnusta
Rakennusvuosi	2017

Kuva 51. Café Kallio maaliskuussa 2022. Kuvannut KT.

5.5.2 Meritaito Oy

Kuvaus: Vanhojen karttojen ja ilmakuvien perusteella Meritaito Oy:n käytössä oleva rakennus on rakennettu vuosien 1987 ja 1995

Kohde	Meritaito Oy
Kiinteistötunnus	609-454-1-686
Rakennustunnus	1016821711
Rakennusvuosi	1980- ja 1990-lukujen taite

välillä. Rakennus sijaitsee Kallon pohjoisosassa Kallontien ja satama-altaan välissä.

Haitarimainen, pitkä rakennus koostuu useista harjakattoisista osista. Rakennuksessa on betonisokkeli, punainen pystylautavuoraus ja neliönmuotoisten ikkunoiden muodostamien rivien yllä lippakatokset.

Arvo ja suositus: Rakennuksessa on 1980- ja 1990-lukujen taitteen postmoderneja piirteitä. Rakennus edustaa oman aikansa tyypillistä ja tarkoituksenmukaista, satamamiljööseen hyvin sopeutuvaa rakentamista. Ei suositusta kaavaan.

Kuva 54. Meritaito Oy:n rakennus kuvattuna Kallontieltä. Kuvannut KT.

Kuva 53. Satama-alueella sijaitsee myös ulkoasultaan Meritaito Oy:n rakennuksen kanssa yhteneväinen varistorakennus. Kuvannut KT.

Kuva 52. Meritaito Oy:n pohjoispääty. Kuvannut KT.

6. Tulokset

Yyterinniemen kärjessä Porin rannikolla sijaitseva Kallo on muodostunut maankohoamisen ja ihmistoiminnan seurauksena. 1800-luvun alussa Kallo on kuvattu kartalla kahtena toisistaan erillisenä, kallioisena luotona. 1900-luvun alkupuolelle tultaessa luodot ovat yhdistyneet yhdeksi saareksi. Alkujaan Yyterin kartanolle kuuluneesta alueesta erotettiin alue Mäntyluodon sataman toimintoja varten 1890-luvulla, ja sataman ja rautatien rakentaminen Mäntyluotoon muokkasi merkittävästi myös Kallon maisemaa. Mäntykallosta on louhittu kiviaineksia satama-alueiden rakentamiseen 1800- ja 1900-lukujen taitteesta alkaen, ja louhosalue erottuu Mäntykallon keskiosassa yhä. Maisemallisesti Kalloa määrittävät sijainti Selkämeren ja Mäntyluodon sataman välissä. Kallon mantereeseen yhdistävä pengertie 1930-luvulta ja 1978 rakennettu aallonmurtaja ovat merkittäviä maisemallisia elementtejä alueella.

Kallon kerroksellinen, pääosin 1900-luvun aikana muodostunut rakennuskanta liittyy kokonaisuudessaan merenkulkuun. Vanhin säilynyt rakennus Kallossa on 1859 rakennettu luotsivartiotupa. 1900-luvun alun kerrostumaa edustavat majakka ja nykyinen pursiseura BSF:n paviljonki piharakennuksineen. 1930- ja 1940-lukujen taitteesta on säilynyt rakennuksia entisen öljysataman ajoilta. 1960-luvulla Kalloon rakennettiin uusi, moderni luotsiasema, jota laajennettiin 1980- ja 1990-lukujen taitteessa. Samaan aikaan rakennettiin nykyinen Meritaito Oy:n rakennus.

Arkeologisen tarkastuksen yhteydessä paikannettiin kaksi käytöstä jäänyttä arkeologiseen kulttuuriperintöön kuuluvaa kohdetta, Mäntykallo puolustusvarustus, joka luokiteltiin kiinteäksi muinaisjäännökseksi, sekä Mäntykallo kivilouhos, joka luokiteltiin muuksi kohteeksi (ei muinaisjäännös). Tarkastuksessa saatiin siis selville muinaisjäännösrekisteristä puuttuneen, mutta yleiskaavaan merkityn kohteen luonne, sijainti ja laajuus.

Rakennetun ympäristön arvoalue sijoittuu Kallon pohjoisosaan, ja alue on arvotettu sekä valtakunnallisesti että maakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi. Maakunnallisen kulttuuriympäristön rajaukseen kuuluu lisäksi Kallon aallonmurtaja. Rakennussuojelullisesti arvokkain rakennus on Kallon majakka, joka on sekä historiallisesti, rakennushistoriallisesti, maisemallisesti että säilyneisyydeltään arvokas. Lievemmin suojeltavia kohteita ovat pursiseura BSF:n paviljonki piharakennuksineen, entinen luotsivartiotupa ja Merivartioaseman 1960-luvun rakennusosa.

Lähteet

Kirjallisuus

Ennekari, R. (2006). *150 vuotta myötätuulessa. Segelföreningen i Björneborg r.f. 1856–2006.*

Museovirasto, rakennushistorian osasto (2002). *Ehdotus valtakunnallisesti merkittävinä kohteina suojeltavasta merenkulun rakennusperinnöstä.*

Nyman, H. (2009) *Meriväylien rakennusperintö.* Museovirasto.

<https://www.museovirasto.fi/uploads/Arkisto-ja-kokoelmapalvelut/Julkaisut/merivaylien-rakennusperinto.pdf>

Uhari, J. (2009). *Porin lentokentän historia 1. Varhaislmailusta Porin Pamaukseen.* Satakunnan lennoston kilta.

Sähköiset lähteet

Asemakaava 609 779, Kirrinsanta 66. Porin kaupungin karttapalvelu

<https://kartta.pori.fi/IMS/?layers=Asemakaava&cp=6820027,22489043&z=1#>

Kallon majakka ja luotsiasema. Satakunnan rakennusperintö 2005 -inventoinnin tiedot: <https://www.y-pakki.fi/to.aspx?id=2.100422>

Kallon tykit: Kulttuuriympäristön palveluikkuna kyppi.fi

https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1731

Meri-Porin osayleiskaava, kaavakartta. Porin kaupungin karttapalvelu.

<https://kartta.pori.fi/IMS/fi?layers=Yleiskaava&cp=6819712%2C22488240&z=16&language=fin>

Mäntykallon hirsiaikut: Kulttuuriympäristön palveluikkuna kyppi.fi

https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2528

Porin kaupunkisuunnittelu (2021). *Yyterinniemen kulttuuriympäristöselvitys.*

<https://drive.google.com/drive/folders/1CLGmlqPEljzWN9To50s2HqiUovgBSkrs>

Satakunnan maakuntakaava. Maakuntakaavakartta. https://satakunta.fi/wp-content/uploads/2020/12/MK_13_3_2013_Lehti_B.pdf

Satakunnan maakuntakaava. Kaavamerkinnät ja -määräykset. <https://satakunta.fi/wp-content/uploads/2020/12/Merkinnat-ja-maaraykset.pdf>

Satakunnan vaihemaakuntakaava 2. Kaavamerkinnät ja -määräykset. https://satakunta.fi/wp-content/uploads/2021/09/VMK2_kaavamerkinnat-ja-maaraykset.pdf

Satakunnan vaihemaakuntakaava 2. Maakuntakaavakartta (2019). https://satakunta.fi/wp-content/uploads/2021/09/Vaihemaakuntakaava2_20_9_2019_lehtiB_nimiosivu_pienennos.pdf

Satakunta. *Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet VAMA 2021.* Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus. https://www.ymparisto.fi/fi-fi/luonto/maisemat/arvokkaat_maisemaalueet

Satakuntaliitto (2014). Satakunnan maisemaselvitys. Selvitys Satakunnan maisemamaakunta- ja maisemaseutujaon tarkistamiseksi. <https://satakunta.fi/wp-content/uploads/2020/12/maisemaselvitys.pdf>

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY: Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristö. http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2928

Kartat

Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma) > Ib.* Senaatin kartasto > XX 12 [Pori] (--): Tiedosto 1

Maanmittaushallituksen uudistusarkisto > MHA U Uudistuskartat ja -asiakirjat > A TURUN JA PORIN LÄÄNI > Pori > A84:8/46–47 Porin kaupunki; Kartta ja selitys Mäntyluodon satamasta (1898-1898): Tiedosto 1-2

Maanmittaushallituksen uudistusarkisto > MHA U Uudistuskartat ja -asiakirjat > A TURUN JA PORIN LÄÄNI > Porin maalaiskunta > A85:14/1–9 Yyteri; Tiluskartta ja asiakirjat (1805-1811): Tiedosto 1

Peruskartat 1970 ja 1987: <http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Yyterin tiluslohkomiskartat 1908: Kiinteistötietojärjestelmä [13:11-\(PORIN MLK\)](#)

Pitäjänpitäjänkartta 1943: timomeriluoto.kapsi.fi/Sivut/Paasivu/KARTAT/Pitajankartat/Pitajankartat.html

PORIN KAUPUNKI

MÄNTYLUOTO (65.) KAUPUNGINOSAN KAL-
LON ALUEEN ASEMAKAAVAN MUUTOS JA LAA-
JENNUS 609 1758

VUOROVAIKUTUSRAPORTTI

31.1.2023

Nosto Consulting Oy

Sisällysluettelo

1. Tiivistelmä	3
2. Suunnittelun vaiheet	3
3. Viranomaisyhteistyö	3
4. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saatu palaute ja vastineet.....	4
Varsinais-Suomen ELY-keskus 23.6.2022	4
Satakunnan museo 22.6.2022	5
Pori Energia 28.6.2022.....	5
Porin Vesi 22.6.2022.....	6
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) 2.6.2022	6
Porin kaupungin elinvoima- ja ympäristötoimiala 20.6.2022	6
Suomen Luonnonsuojeluliitto Pori ry 20.6.2022.....	7
Mielipide A 20.6.2022	7
Mielipide B 29.5.2022	8
Mielipide C 13.6.2022	8
Mielipide D 23.6.2022	9
Mielipide E 19.6.2022.....	10
Mielipide F 21.6.2022.....	13
5. Liitteet.....	14

1. Tiivistelmä

Kallo on vanha majakkasaari Porin kaupungin ja sataman edustalla ja pääosin saari on virkistyskäytössä. Saarella toimii Suomen vanhin urheiluseura, vuonna 1856 perustettu Segelföreningen i Björneborg (BSF), sittemmin alueelle on sijoittunut myös Länsi-Suomen merivartiosto (Porin merivartio-asema) ja luotsiasema.

Kaavamutoksen laatimista varten on laadittu viitteellinen taustaselvitys ("Kallo-Reposaari Kehittämishanke"), jossa asetettujen tavoitteiden mukaisesti kaupunginhallitus on päättänyt käynnistää alueen asemakaavamuutoksen, lukuun ottamatta selvityksessä Kallon saaren metsäisille alueille osoitettuja majoituspalveluja tai -rakenteita. Kallon alueen suosio sekä porilaisten että matkailijoiden keskuudessa on jatkuvasti kasvanut, jolloin myös alueen liikennemäärät ja pysäköintitarpeet ovat voimakkaasti lisääntyneet. Kallon alueen kehittämistarpeiden osalta kaava ei vastaa nykypäivän maankäytön ja toimintojen sijoittelua ja tulevia tarpeita.

Asemakaavamuutoksen tavoitteena on vastata kaava-alueella nykyisten toimintojen laajenemistarpeisiin, parantaa alueen liikenneturvallisuutta sekä erityisesti kehittää jalankulun ja pyöräilyn olosuhteita.

2. Suunnittelun vaiheet

Vireilletulo	25.5.2022
OAS nähtäville	26.5.2022 – 27.6.2022
Kaavaluonnos nähtävillä	
Kaupunginhallituksen käsittely	
Kaavaehdotus nähtävillä	
Kaupunginhallituksen käsittely	
Kaupunginvaltuusto hyväksynyt	
Tullut voimaan	

3. Viranomaisyhteistyö

Asemakaavatyön aikana on järjestetty projektikouksia Porin kaupunkisuunnittelun ja kaavan suunnittelusta vastaavan konsultin kesken.

Asemakaavatyön aikana on järjestetty aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu ennen osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtävilläoloa 12.5.2022. Kokouksen muistio on tämän asiakirjan liitteenä 1.

4. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saatu palaute ja vastineet

Asemakaavan vireilletulosta sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtävillä asettamisesta on kuulutettu 25.5.2022 Satakunnan Kansa sekä Satakunnan Viikko -nimisissä lehdissä, kaupungin verkkosivuilla sekä kirjeillä osallisille. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on ollut nähtävillä 26.5. – 27.6.2022 palvelupiste porinan sähköisellä ilmoitustaululla /Yrjönkatu 13) sekä internetsivuilla www.pori.fi/kaupunkisuunnittelu.

Osallisilta saatiin nähtävilläolon aikana yhteensä kuusi mielipidettä osallisilta sekä yhteensä seitsemän lausuntoa.

Saadut lausunnot ja mielipiteet sekä kaavan laatijan vastineet tiivistetysti:

[Varsinais-Suomen ELY-keskus 23.6.2022](#)

Varsinais-Suomen ELY-keskus toteaa, että kaavahankkeesta on pidetty viranomaisneuvottelu 12.5.2022 ja että ELY-keskus on siinä kommentoinut osallistumis- ja arviointisuunnitelman luonnosta. Neuvottelussa annettujen kommenttien lisäksi ELY-keskus pyytää kaavan jatkovalmistelussa ottamaan huomioon seuraavat seikat:

- Kaavoituksen yhteydessä on syytä selvittää meritulvariskien vaikutus alimpiin rakentamiskorkeuksiin. Alin suositeltava rakentamiskorkeus Porissa meren rannikolla on N2000+ 2,0 m, minkä lisäksi on huomioitava rakennuspaikkakohtainen aaltoiluvara. Tulvariski on huomioitava myös alueen tieyhteyksien korkeustasossa.
- Kallon saaren eteläpuolinen luoto on syytä ottaa huomioon maisemaja luontoselvityksessä ja vaikutusten arvioinnissa. (Tämä on todettu myös neuvottelumuistiossa.)

ELY-keskus antaa varsinaisen lausuntonsa kaavasta sen luonnosvaiheessa.

Vastine:

Kaavatyössä huomioidaan turvallinen alin rakentamiskorkeus. Katualueilla turvallinen alin rakentamiskorkeus ratkaistaan katusuunnittelun yhteydessä.

Kallon eteläpuolella sijaitseva luoto ei kuulu asemakaavan muutosalueeseen, mutta luotoa ja luodon linnustoa on havainnoitu alueelta 24.11.2022 laaditussa luontoselvityksessä ja luoto on huomioitu myös vaikutusten arvioinnissa. Luoto huomioidaan myös kaava-alueelta 2023 laadittavassa maisemaselvityksessä.

Satakunnan museo 22.6.2022

Kallon alue on merellisen historian ja kulttuuriperinnön kannalta kiinnostavaa aluetta, jota voidaan pitää potentiaalina alueena uusien ennestään tuntemattomien vedenalaiskohteiden löytymiseen. Kallon vedenalaisen kulttuuriperinnön tilanteesta ei ole käytettävissä kattavaa tietoa. Vedenalaisia muinaisjäännöksiä ovat sellaiset hylät ja hylän osat, joiden voidaan olettaa olleen uponneena yli sadan vuoden ajan. Muinaisjäännöksiä voivat olla myös muut Suomen aiemmasta asutuksesta ja historiasta kertovat vedenalaiset alkuperäisestä käytöstään jääneet rakenteet.

Lähellä kaava-aluetta tutkittiin 1800-luvulta peräisin oleva laivanhyllyn osa, ns. Kallonlahden hylky vuonna 2011, koska hylky oli sataman parantamishankkeen alueella (<https://www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.2622>). Mäntykallon eteläosasta tunnetaan hirsiarkkurakenteita (<https://www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.2528>) ja Mäntykallon pohjoisosassa on irtolöytökohde Kallon tykit <https://www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.1731>).

Nämä erityyppiset kohteet viittaavat siihen, että myös muut vedenalaisen kulttuuriperinnön kohteet ovat alueella mahdollisia. Mikäli Kallon asemakaavamuutos mahdollistaa vesialueen muuttuvaa käyttöä, kuten ruoppausta ja uusien laitureiden rakentamista, on Museoviraston näkemyksen mukaan tärkeää liittää kaavavalmistelun aikana laadittaviin selvityksiin vedenalaisen kulttuuriperinnön inventointi muutosalueilla. Inventointi tuottaa tiedon siitä, vaikuttaako kaavan toteuttaminen haitallisesti vedenalaisiin muinaisjäännöksiin ja onko syytä ottaa vedenalaiskohteita huomioon suunnittelutyössä. Museoviraston yhteyshenkilö vedenalaisen kulttuuriperinnön asioissa on Maija Matikka (maija.matikka@museovirasto.fi, puh. 0295 33 6284). Häneltä saa tarvittaessa ohjeita vedenalaisen kulttuuriperinnön inventoinnin järjestämiseen.

Vastine:

Entuudestaan Museoviraston ylläpitämään muinaisjäännösrekisteriin on merkitty Kallon saaren läheisyyteen kaksi arkeologista kohdetta, muu kulttuuriperintökohde Mäntykallo (muinaisjäännösrekisterin tunnus 2528) ja löytöpaikka Mäntyluodon Kallon tykit (1731). Näitä kohteita ei erityisesti kaava-alueelta 14.9.2022 laaditun inventoinnin yhteydessä tarkastettu, koska kyseessä ovat vedenalaiset kohteet. Merenalaisen kulttuuriperinnön inventointitarve huomioidaan kaavaluonnoksessa siltä osin, kun kaavaluonnoksessa osoitetaan mahdollista vesialueen muuttuvaa käyttöä, kuten ruoppausta tai uusien laitureiden rakentamista.

Pori Energia 28.6.2022

Kaavamuutosalueella ei kulje kaukolämpöjohtoa.

Pori Energian energiapalvelut -yksiköllä ei ole muuta huomauttamista otsikossa mainittuun asemakaavan muutosehdotukseen.

Vastine:

Merkitään tiedoksi.

[Porin Vesi 22.6.2022](#)

Asemakaavamuutoksen kohteena oleva alue ei kuulu Porin Veden vesijohdon-, jätevesiviemärin- tai hulevesiviemärin toiminta-alueeseen. Aluetta ei tule jatkossakaan liittää toiminta-alueisiin.

Pengertien ja nykyisen kaavan ET-alueen kautta mereen johtava paineviemärin ylivuotolinjan olemassaolo tulee kaavamuutoksessa huomioida. Ylivuotolinja on edelleen käytössä. Paineviemärin ylivuotolinjaan ei voida kuitenkaan liittyä uusilla viemäriliittymillä. Puhdistamo varten nykyisessä asemakaavassa oleva ET-merkintä on tarpeeton.

Pengertien alueella on myös Porin Veden runkovesijohtolinja, jonka olemassaolo tulee huomioida kaavamuutoksen yhteydessä. Runkovesijohto on käytössä ja sen jatkeena on yksityisiä tonttivesijohtoja.

Vastine:

Merkitään tiedoksi. Lausunnon mukaiset runkovesijohdon ja paineviemärin ylivuotolinjojen sijainnit tullaan huomioimaan kaavatyössä.

[Turvallisuus- ja kemikaalivirasto \(Tukes\) 2.6.2022](#)

Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla ei ole oheiseen asemakaavan muutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan (OAS) lausuttavaa.

Vastine:

Merkitään tiedoksi.

[Porin kaupungin elinvoima- ja ympäristötoimiala 20.6.2022](#)

Asemakaavan muutos on tarpeen jo pelkästään alueen nykyisellään epämääräisten liikenne- ja pysäköintijärjestelyjen selkiyttämiseksi.

Kuten osallistumis- ja arviointisuunnitelmassakin todetaan, joukkoliikennelinja sekä jalankulku- ja pyöräilyväylä Porin keskustan suunnasta päättyvät Mäntyluotoon, eivätkä ne ulotu Kallon saarelle asti. Saarella ei ole jalankulkuja pyöräilyväyliä ja nämä kevyenliikenteen olosuhteet, autoton liikkuminen, mukaan lukien riittävä varaus pyöräpysäköintiin tulee erityisesti kaavamuutoksessa turvata.

Kaavamerkinnöissä tulisi pohtia esimerkiksi alueen väylien osoittamista hidaskaduiksi tai vastaaviksi, joilla osoitettaisiin eri kulkumuotojen yhteensovittamisen tarve.

Alueen luonnon, viihtyisyyden ja virkistystyksen huomiointi kaavamuutoksessa on tärkeää. Virkistyskäytön osalta myös Kalloon johtavat tien virkistyskäyttö tulee tunnistaa. Alueen oikeusvaikutuksettomassa Meri-Porin osayleiskaavassa vuodelta 2002 osoitettu uimaranta on epävirallinen eikä sisälly ympäristöterveydenhuollon valvomiin uimarantoihin.

Vastine:

Merkitään tiedoksi. Kaavatyössä pyritään mahdollisuuksien mukaan huomioidaan lausunnossa esitetyn mukaisesti mm. Kallon alueen merkitys virkistysalueena, kevyen liikenteen olosuhteiden ja liikenneturvallisuuden parantaminen liikennejärjestelyin, mahdolliset katualueet, eri kulkumuotojen yhteensovittamisen tarve, autoton liikkuminen sekä mahdollinen pyöräpysäköinnin tarve. Kaavatyön tavoitteet tarkentuvat kaavaluonnosvaiheessa.

[Suomen Luonnonsuojeluliitto Pori ry 20.6.2022](#)

- Kallon alueen luonne ensisijaisesti virkistys- ja luontoretkeilykohteena tulee säilyttää.
- Liikennemäärien kasvuun ja retkeilyn ohjaukseen tulee varautua osoittamalla selvästi parkkipaikka käymälöineen ja merkitsemällä polut maastoon.
- Saarella asuu paljon rantakäärmeitä ja kyytiä. Luontopolun alkuun esitämme opastaulua, josta käy ilmi, että käärmeet tulee jättää rauhaan, jolloin ne ovat ihmisille vaarattomia.

Vastine:

Merkitään tiedoksi. Kaavatyössä pyritään mahdollisuuksien mukaan huomioidaan Luonnonsuojeluliiton lausunnossaan esittämät kohdat, kuten Kallon saaren merkitys virkistys- ja luontoretkeilykohteena sekä liikennemäärien kasvuun varautuminen riittävä yleinen pysäköintimahdollisuus huomioiden.

[Mielipide A 20.6.2022](#)

Asunto Oy Kallontie 6-8:n hallitus käsitteli kokouksessaan 6.6.2022 osalliskirjettä kaavamuutoksesta ja toivoi kaavan laatijoiden kiinnittävän huomiota seuraaviin kohtiin:

- Kallon saaren johtavan pengertien kaavoitus katualueeksi on ajoyhteyksien kunnossapidon parantamiseksi tarpeen. Kallontien varressa on koko ajan lukuisia pysäköityjä autoja. Varsinkin talvella tien lumenpoisto on ollut heikkoa, jolloin käytettävissä oleva ajoradan leveys on kaventunut kohtuuttomasti. Liikenne Kalloon on koko ajan lisääntynyt, varsinkin myrskyisällä ilmalla, mikä lisää turvattuutta. Tiellä ei ole pyörätietä ja jalkakäytäväkin loppuu Kallontie 8 kohdalle. Tiellä liikkuu kuitenkin paljon kevyttä liikennettä ja jalkakulkijoita.

- Pysäköinti- ja kääntöalueet on suunniteltava siten, etteivät ne vahingoita luontoa eivätkä häiritse läheisen asuinalueen asukkaita.
- Roskien keräys on myös saatava kuntoon, etteivät ne pääse leviämään luontoon.
- Olemme myös tyytyväisiä, että kaupunginhallitus poisti suunnitelmasta majoitusvaihtoehdon. Siitä olisi todennäköisesti aiheutunut häiriöitä lähialueelle.

Vastine:

Merkitään tiedoksi. Kaavatyössä pyritään mahdollisuuksien mukaan huomiomaan esitetyn mielipiteen mukaisesti yleinen liikenneturvallisuus kaikkien kulkumuotojen osalta, liikennejärjestelyjen sujuvuus sekä pysäköinti- ja kääntöalueiden sijoittaminen luontoa vahingoittamatta ja naapureita häiritsemättä.

[Mielipide B 29.5.2022](#)

Sekavesijohto lienee tarkoitus olla sekaviemäri tai muuten.

Vastine:

Juuri näin. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan korjataan sekavesijohto sekaviemäriksi mielipiteessä esitetyn mukaisesti.

[Mielipide C 13.6.2022](#)

Cafe Kallo/Kuuminaisten Kauppahuone Oy toimii Kallossa hallinnoiden kahvilaa terasseineen, ns. liikenneympyrää sekä laituria kahvilan vieressä. Liittymisen Kallon asemakaavan valmisteluun haluamme tulla kuulluksi ja ehdottamme, että voisimme tavata Kallossa.

Meillä on kokemukseen perustuva näkemys alueen nykytilasta sekä vahva halu kehittää ja säilyttää Kallo yleisessä virkistyskäytössä. Henkilöautoliikenteen rajoittamaton salliminen on alueen toiminnan elinehto. Uusilla pysäköintijärjestelyillä, ajoväylää sekä kääntöpaikkaa leventämällä ja hidastetyöyryillä parannetaan edellytyksiä investoida parempiin palveluihin alueella jatkossakin.

Vastine:

Merkitään tiedoksi. Kallon alueen suosio sekä porilaisten että matkailijoiden keskuudessa on jatkuvasti kasvanut, jolloin myös alueen liikennemäärät ovat voimakkaasti lisääntyneet. Kallon saaren kehittämiseksi on alueelta laaditussa esiselvityksessä listattu asemakaavamuutoksen tavoitteiksi mm. toimivat liikenneyhteydet, liikenne- ja pysäköintijärjestelyiden uudelleen-tarkastelu sekä kevyen liikenteen turvallinen ja tarkoituksenmukainen järjestäminen. Lisäksi huomiota kiinnitetään muun muassa kaava-alueen nykyisten toimintojen laajenemistarpeisiin. Tavoitteissa korostuu vahvasti Kallon saaren merkitys virkistys- ja luontoretikkohteena.

Kaavatyössä on paljon yhteensovitettavia intressejä, joiden pohjalta varsinainen kaavaluonnos tulee valmisteluun. Kaavatyössä pyritään kaikin tavoin mahdollisuuksien mukaan ottamaan edellä mainittujen tavoitteiden lisäksi huomioon alueen toimijat ja laajemmin Kallon saari myös työpaikka-alueena, jotta alueen toimijoilla olisi jatkossakin edellytykset investoida parempiin palveluihin.

Mielipide D 23.6.2022

Mielipiteitä (lue vaatimuksia) Kallon aluetta koskevaan asemakaavaan:

Nyt kun kaupungin parhaat luontopaikat on tuhottu (Yyteri metsäalueineen, ranta rakennuksilla, nudistiranta lopetettu (siellä oli ollut alastomia ihmisiä!!!), paraikaa Herrainpäivät aivan käsittämättömillä suunnitelmilla ja holtittomalla "kirveen" kaadolla ja tulevilla autopaikoilla ja sinisillä metsätolppauudistuksilla), niin nyt on ilmeisesti vuorossa viimeinen luonnon luoma Kallo ohjelmassa.

Uskon tietäväni suhtautumisenne kyselyihin olevan hyvinkin lepsu (kiitos! kuitenkin, että olette ensimmäisen kerran kyselleet paikkakunnan asukkaiden mielipidettä, vaikkei sillä ehkä vaikutusta olekaan.)

Tässä vaatimuksia/ehdotuksia:

- Jos myönnätte autoliikenteen jatkuvan kaikilta sinne pyrkiviltä, niin silloin on tehtävä erillinen jalankulku/pyöräilytie erotettuna esim. reunakivetykselle nykyisestä tiestä.
- Sähköinen ohjaus puomille, joka estäisi turhan liikenteen saareen.
- Satamalta niistettävä pala, johon autoliikenne ohjataan. Mahdollinen ruoppaus vain tähän tilaan. Älkää siis haaveilko kaatavanne vähäiset puut Kalloon menevän tien oikealta puolelta!
- Kallon pohjoispää pidettävä sellaisenaan kuin on. Älkää menkö koskemaan saaren sisäpolkuihin omilla muoviteillänne, jotka jo ovat Yyterin metsien häpeänä!!!
- Älkää ohjata liikennettä Uniluodon ahtaille kaduille älkääkö koskeko nykyiseen uimarantaan eikä sen dyynialueeseen.
- Hoitakaa (tiedän, ei ole teidän asianne, mutta kertokaa muille) kurturuusujen hävittämisen Mäntyluodosta. Sama kuolemantuomio jättipalsamille sekä lupineille.

Vastine:

Kallon saaren kehittämiseksi on alueelta laaditussa esiselvityksessä listattu asemakaavamuutoksen tavoitteiksi mm. toimivat liikenneyhteydet, liikenne- ja pysäköintijärjestelyiden uudelleentarkastelu sekä kevyen liikenteen turvallinen ja tarkoituksenmukainen järjestäminen. Lisäksi huomiota kiinnitetään muun muassa kaava-alueen nykyisten toimintojen laajenemistarpeisiin. Tavoitteissa korostuu vahvasti Kallon saaren merkitys virkistys- ja luontoretikohteena. Edellä mainittujen lisäksi, kaavatyössä pyritään

mahdollisuuksien mukaan huomioimaan mielipiteessä esiin tuodut seikat liittyen mm. alueen toimiviin liikennejärjestelyihin (eri kulkumuotojen yhteensovittaminen), puuston ja luontoarvojen säilyttäminen sekä haitallisen vieraslajin poistaminen. Kaava-alueelta on laadittu mm. kattava luontoselvitys 24.11.2022, jonka tulokset huomioidaan kaavaluonnosvaiheessa.

Mielipide E 19.6.2022

Hallitaanko turismia vai annetaanko sen hallita!

Jos puhutaan virkistäytymisestä, sen pitää ensisijaisesti koskea myös paikallisia ihmisiä. Jos virkistäytyminen on tätä nykyä sitä, että voit lenkkeillä Kalloon vain aikaisin aamulla, kun liikenne on vielä kohtuullista, vaikka paikallisasukkaana olet lenkkeillyt muutamia vuosikymmeniä rauhassa pelkäämättä sitä, että joudut kaaharin yliajamaksi tai joudut pujottelemaan moottoriajoneuvojen välissä. Lenkkeily yleensä laskee verenpainetta, nyt lenkkeily Kallontielle nostaa sitä ja samoin se, kuinka kaltoin herkkää luontoa on kohdeltu.

Kallontie on kapea ja paikallisia käyttäjiä ovat lenkkeilijät. Osalla on lapsia ja lastenvaunut mukana tai vanhuksilla on rollaattori, osa ulkoiluttaa koiriaan. Toinen kapeista kaistoista on siis koko leveydeltään heidän käytössään. Koska tiepäällysteen kunto on huono ja murentunut reunoiltaan. Tien sataman puoleiseen reunaan tehty levennys oli susi jo syntyessään, ja sitä ei käytä pyöräilijät eikä kävelijät. Terävä sora puhkoo pyörän kumit ja rikkoo koiran tassut ja lenkkiosut. Nyt se sora onkin kadonnut hiekan sekaan osittain ja vino huonokuntainen kaistale ei houkuttele lenkkeilijöitä ja on turvallisempaa kulkea vasemmalla puolella, kun autot kiitävät ohi, voi ehtiä hyppäämään alta pois. Olisi kannattanut kysyä paikallisilta asukkailta, pysykö sora hiekalla, ei tarvitsisi konsulttia siihenkään asiaan.

Nyt Kallontie on siis puistoaluetta ja siksi ihmetyttää, että Visit Pori on ohjannut liikenteen ensin Uniluodon asuinalueen ympäri ja jopa Topin rannan dyynien yli. Krista Mikkosen ympäristöministeriöiden aikana laaditussa Ympäristönsuojeluohjelmassa mainitaan dyynien suojelu. Läskipyörillä ajetaan dyyneillä ja kovaa vauhtia kylällä ja Kallontielle kilpaa autojen kanssa.

Kallontie on vaarallinen ja sille pitäisi osoittaa vain huolto- ja virka-ajo, ei ollenkaan tieliikennelaissakin kiellettyä turhaa ja häiritsevää ajoa. Uimarien vessa on Kallontien toisella puolella ja urheilukentän laidasta puuttuu aita, jolloin pallon perässä juoksevat lapset ovat vaarassa.

Kun kerran puhutaan virkistäytymisestä, miksi se ei voisi olla myös paikallisille tarkoitettua. Emme virkisty todellakaan liikennemelusta ja siitä, että ainoa lenkkeilyreittimme on vaarallinen. Tielle tulee asentaa pikimmiten vaikka vain tilapäiset liikuteltavat asvalttiin pulteilla kiinnitettävät "töyssyt" ja kolmenkympin rajoitusmerkki pitää asentaa jo Ryssäntornin viereen.

Joku voi jopa noudattaa sitä siihen asti, kun tien järkevää käyttöä suunnitellaan. Toivottavasti se olisi em. huolto- ja virka-ajo ja turistien kuljettamisen voisi hoitaa yrittäjä, joka hoitaisi samalla liikuntarajoitteisten kulun.

Kallon luonnon biodiversiteetti on tuhoutunut jo suurelta osin. Lintubongarit tamppaavat koko metsän alueella eikä vain polulla. Tutkimuksissa on osoitettu, että polun molemmin puolin n. 20m:n alalta biodiversiteetti muuttuu ja osa lajeista tuhoutuu kokonaan. Nyt on jo käynyt niin ja puusto kärsii selkeästi siitä, suurinta osaa männyistä vaivaa tuholaiset ja kunnan myrskyllä puita kaatuu aina useita. Lisäksi Kallon eläimistöön kuuluu tai on kuulunut vielä viime vuosina manteri eli vesilisko, kärppä, rantakäärme ja useita hyönteisiä, jotka kaikki ovat uhanalaisia tai rauhoitettuja. Nyt levinnyt polkuverkosto tuhoaa runsaine kävijöineen loput.

Nuotiopaikkoja ei valvota mitenkään, yöpyjiä on jopa leiriytyminen kielletty merkin vieressä. Vessapaperit leijuvat poluilla vastaan tuulisina päivinä. Visit Pori Kallonreitin varrella ei ole kuin yksi vessa ja vain muutaman kesäkuukauden ajan, tosin sekin on uimarannalla. Uimarantaa ei ole koskaan siivottu. Paikallisasukkaat hoitavat siivouksen, kun eivät kestä katsella roskia, siksi voisi joskus antaa luonnon edes olla eikä ottaa vain pois kaikkea tältä seudulta.

Luulisi Porillakin olevan ilmansuojeluohjelma, jolloin liikennettä tulisi vähentää. Kyllä juuri palava Tahkoluodon jätekasa ja taannoin palanut Stenan varasto satamassa hoitavat saastumisen ihan tarpeeksi. Ja jätevedet menevät teollisuuslaitoksista putkia pitkin mereen ja pohjasedimentteihin ja nyt niitä sitten ruoppauksella tongitaan ylös.

Pori voisi olla edistyksellinen ja huolehtia akustisesta ekologiasta eli kannattaa tutustua Hilja Pisa tutkimukseen. Tutkija Heikki Uimonen teki yhteistyössä Porin taidemuseon kanssa 2011 tutkimusta hiljaisista paikoista, jossa Kallo oli monen porilaisen hiljaisuuden ja rauhan tyyssija. Samaa voisi edustaa Uniluotokin Kallon lisäksi. Kunhan kaavan tarkastelu tulee Uniluodon kohdalle

Porin kaupunki voisi edistyksellisesti ja ilmastosyistä rajoittaa turhan ja häiritsevän liikenteen alueilta. Jonain päivänä luonnontilassa oleva tuotteistamaton alue onkin varmasti haluttu ja kaivattu paikka. Yyteri voi kernaasti hoitaa tuotteistetun luonnon lankonkeineen ja muine luontoon kuulumattomien härpäkkeineen. Ottakaa paikallisasukkaat mukaan suunnitteluun ja asiantuntijoiksi mieluummin kuin esim. erityisasiatuntija, joka ei ymmärtänyt meren voimasta yhtään mitään. Konsultti ja luontokartoituksen tekijä hyötyisivät paikallisten asiantuntemuksesta ja täysin lain puitteissa tapahtuva turismin vastustaminen voisi vähentyä.

- 30km/h merkki uimarannan kohdalle, koska vessa on tien toisella puolen

- Kallontien päällyste on murentunut kovasta kulutuksesta ja kunnossapito ei toimi ja turismi vain lisää huollon tarvetta, siivousta ei alueella hoideta ollenkaan
- tyrnit toimivat lenkkeilijöiden tuulensuojana, nyt ne on revitty irti osittain
- tulevaa kesää varten hidastetöyssyt tulee asentaa Kallontielle edes tilapäisesti
- rikaste lentää satamasta tuulella edelleen kylälle asti ja Kalloon ja Kallontielle, asia on satamajohtajan tiedossa ja asiasta on puhuttu jopa vuosikymmeniä, mitään ei tehdä ongelman ratkaisemiseksi kuitenkaan. Lisäksi pohjasedimentin tutkiminen täytyy tehdä ennen ruoppauksen aloittamista ja mieluummin ei parkkipaikkaa luonnon aluetta pilaamaan vaan Ryssäntornin kohdalle parkkipaikka
- rikaste vaikuttaa myös epäedullisesti maaperään
- Kallon saaren kalliot tuhottiin murskeeksi jo kuutisenkymmentä vuotta sitten, loput jäljellä olevasta tulee säilyttää ilman siirreltäviä mökkejä tai parkkipaikkoja
- Kallossa on kulttuurihistoriallisesti arvokkaita sodanaikaisia kivirakennelmia
- Kallossa on myös asunut Lauri Rimpiranta eli Kallon mykkä ja hänen asumuksensa olisi ollut säilytettävä, Porissa päädyttiin sen purkamiseen
- Kallon metsäalue voi erittäin huonosti, koska se on kulutettu lähes loppuun, biodiversiteetti on muuttunut radikaalisti leiriytyjien, lintubongarien ym kulutuksen takia lenkkipolkuverkosto tuhoaa biodiversiteetin n. 20m:n alalta polun molemmin puolin ja sen huomaa puuston huononemisena ja aluskasvillisuuden katoamisena, josta puuston ongelmat johtuvat osittain
- rauhoitetut ja uhanalaiset kasvit ja eläimet ovat miltei kadonneet mm kärppä, manteri eli vesilisko, rantakäärme, kyy, useat hyönteiset ja suurin osa kasveista. Eläinten raatoja löytyy usein aamuisin tieltä, niitä ei pitäisi tulla, jos nopeusrajoituksia noudatettaisiin.
- Kallorrannan asfaltointi parkkipaikkaa varten sotii todella alueen luonnonarvoja vastaan, parkkipaikan voisi tehdä sataman aidan viereen ennen kerrostaloja ja Kallontien liikenne olisi turvattu, kun turistit kävelevät tai kyyditään joukkokuljetuksella
- Kallontien jalkakäytävälle (urheilukentältä muuntajalle asti) ahdeetaan läskipyöräilijät, rollaattorilla kulkevat ja kaikki muut paitsi autot, joiden nopeuksia ei valvota ollenkaan
- asukasyhdistys ja paikallisasiantuntemus mukaan suunnitteluun niin, että ne oikeasti otetaan huomioon kehittäminen ei voi olla vain tuoteistamista

Vastine:

Merkitään tiedoksi. Yksi asemakaavamutoksen tärkeimmistä tavoitteista on alueen liikennejärjestelyjen järkevöittäminen koko kaava-alueelle mukaan lukien tarvittava yleinen pysäköinti sekä liikenneturvallisuuden parantaminen etenkin kevyen liikenteen osalta. Tavoitteissa mainitaan myös mahdollisen pyöräpysäköinnin sekä yhdyslaiturin osoittaminen saaren pohjoisosaan. Toinen tärkeä tavoite on vahvistaa Kallon saaren merkitystä kaupunkilaisten ja myös matkailijoiden virkistysalueena, jossa huomioidaan alueen luonto- ja kulttuuriperintöarvot. Asemakaavatyön tueksi on laadittu kattava luontoselvitys sekä rakennetun kulttuuriympäristön inventointi ja arkeologinen tarkastus, joiden tulokset tullaan huomioimaan kaavaluonnosvaiheessa. Kaavamutoksen tavoitteena on myös pyrkiä vastaamaan alueen nykyisten toimijoiden laajentamistarpeisiin.

Osallisten palaute ja asukkaiden osallistaminen on suunnittelutyön kannalta erittäin tärkeää varsinkin, kun kyseessä on kaupunkilaisten yhteinen virkistysalue, johon monella on erityinen suhde vaikkapa rauhoittumispaikkana. Alueelle kohdistuu monenlaisia intressejä, jotka on kaavatyössä sovitettava yhteen. Kaavatyössä pyritään mahdollisuuksien mukaan huomioimaan osallisilta saatu palaute sekä kehittämis- ja muutosehdotukset, joiden pohjalta valmistellaan varsinainen kaavaluonnos nähtäville.

Mielipide F 21.6.2022

Uniluodon/Mäntyluodon asukkaat esitämme seuraavat asemakaavamutoksen toteuttamista koskevat näkemyksemme ja toiveemme:

- On hyvä, että Kallon saareen johtavaa pengertietä parannetaan turvallisemmaksi niin jalankulkijoille kuin pyöräilijöillekin. Tien parannuksen eli asfaltoinnin yhteydessä olisi tärkeää asettaa riittävän turvalliset ja alhaiset nopeusrajoitteet moottoriajoneuvoille. Nopeusrajoitteiden noudattamisen varmistamiseksi ehdotamme, että yhdystien molempiin päihin asetettaisiin myös riittävä määrä hidasteita eli nk. asfalttityssyjä.
- Sekä pengertien Uniluodon että Kallon puolella sijaitsee pienehköt uimapaidat. Koska Kallon alueen asemakaavamutoksilta tähdätään alueen virkistyskäytön parantamiseen, olisi tärkeää, että molemmat uima- ja pulahduspaikat säilytettäisiin entisellään. Molemmat ovat hiekkapohjaisia. Lisäksi niiden välinen ranta on hiekkapohjaista. Nämä kaksi rantaa muodostavat kokonaisuuden, joka sopii erityisen hyvin lapsille, koska ranta näiden kahden välillä on matalaa.
- Uniluodon puoleinen ranta sopii myös erinomaisesti uimareille, sillä tämä ranta syvenee sopivasti ja huomattavasti nopeammin kuin Yyterin tosi matalat hiekkarannat.
- Pengertien parantamisen yhteydessä tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, ettei kummallekaan näistä kahdesta uimapaidasta aiheudu mitään korvaamatonta vahinkoa.

Vastine:

Merkitään tiedoksi. Kallon saaren virkistyskäytön parantaminen vaatii muutoksia etenkin alueen liikennejärjestelyihin, jossa saareen johtava pengertie on melko keskeisessä asemassa. Kaavatyössä ei ole kuitenkaan tarkoitus vähentää Kallon merkitystä virkistysalueena, vaan helpottaa ja järkevöittää alueella liikennöintiä kaikilla kulkuneuvoilla. Pengertie tullaan kaavaluonnoksessa osoittamaan katualueena, jonka rakentamiseksi laaditaan erillinen katusuunnitelma.

5. Liitteet

Liite 1: Muistio viranomaisneuvottelusta 12.5.2022

PORIN KAUPUNKI
Kallon asemakaavan muutos (609 1758)

VIRANOMAISNEUVOTTELU

Aika	12.5.2022, klo 8.30 – 9:39
Paikka	Teams
Osallistujat	Heli Nukki, Porin kaupunki Tea Bogdanoff, Porin kaupunki Harri Kahelin, Porin kaupunki Juha Rontti, Länsi-Suomen merivartiosto Mari Sinn, Suunnittelutoimisto Sinn Pasi Lappalainen, Nosto Consulting Oy (kaavan laatija) Päivi Leppänen, Nosto Consulting Oy (siht.) Päivi Valkama, Varsinais-Suomen ELY-keskus (pj.) Annakaarina Lamminpää, Varsinais-Suomen ELY-keskus Iiro Ikonen, Varsinais-Suomen ELY-keskus Anne Savola, Satakuntaliitto Daniel Nagy, Satakuntaliitto Olli Joukio, Satakunnan museo

ASIALISTA

1. Kokouksen järjestäytyminen ja osallistujien toteaminen

Osallisten esittely.

Sovittiin että Päivi Valkama ELY-keskuksesta toimii kokouksen puheenjohtajana ja Päivi Leppänen (Nosto Consulting Oy) laatii muistion kokouksesta.

2. Kaavahankkeen esittely, OAS

Kaavan laatija esitteli osallistumis- ja arviointisuunnitelman, joka laadittu neuvottelua varten ja siksi vielä keskeneräinen.

- Kaavan laatija on yhdessä Porin kaupungin edustajien kanssa käynyt tutustumassa kaava-alueeseen keväällä 2022 ja totesi, että kaava-alue on pääosin kolmenlaisessa käytössä:
  - o kaupunkilaisten ja matkailijoiden virkistyskäyttö
  - o pursiseura toimintoineen kahviloineen kaava-alueen pohjoisosassa
  - o merivartioston luotsitoiminnat ja valtion hankkimat viranomaistoiminnat
- Kaavan laatija totesi, että asemakaavamuutoksen yhtenä tavoitteena on löytää edellä mainittujen toimijoiden ja toimintojen osalta nykyistä lähtötilannetta parempi ratkaisu siten, että kaikki toimijat mahtuvat alueella toimimaan. Ratkaisevassa roolissa alueen sujuvan käytön kannalta on alueella/alueelle liikennöinti (sekä autoilijat että kevyen liikenteen käyttäjät) ja erityisesti pysäköinnin järjestäminen.
- Rakennetun ympäristön osalta kaavan laatija totesi, että kaava-alueen kaakkoisrannalla sijaitsee ympärivuotiseen asumiseen osoitettu erillispientalo pitkäaikaisella vuokrasopimuksella. Koko kaava-alueen maapohja on kuitenkin Porin kaupungin omistuksessa.
- Suunnittelualueella on voimassa Satakunnan maakuntakaavat, joissa kaava-alue osoitettu pääosin virkistysalueeksi. Saaren pohjois- ja itäosissa osoitettu satama-alueita. Kaava-alue maakuntakaavoissa lisäksi kaupunkikehittämisen kohdevyöhykkeellä, matkailun kehittämisvyöhykkeellä sekä maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä (Kallon majakka ja luotsiasema). ELY-keskus totesi, että kaava-alueen pohjoisosaan on lisäksi osoitettu valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY), joka tulee huomioida kaavatyon yhteydessä ja jota ei ole mainittu OAS:ssa.
- Kaava-alue on alueella voimassa olevassa oikeusvaikutuksettomassa yleiskaavassa osoitettu pääosin virkistykseen ja kaava-alueen pohjoisosaan on osoitettu erityisaluetta, jonka rakennettu ympäristö säilytetään. Virkistysalueelle on osoitettu muinaismuistokohde, nykyisen Pengertien läheisyyteen uimaranta, pursiseuran alueelle venevalkama ja kaava-alueen pohjois- ja koilliskulmaan vesiliikennealuetta. Porin kaupungissa on laadinnassa Yterinniemen osayleiskaava, johon myös kaava-alue sijoittuu. Kaava-alue on osayleiskaavaluonnoksessa osoitettu pääosin virkistysalueena.
  - o Todettiin tässä kohtaa, että kaava-alueelle yleiskaavassa osoitettu muinaismuistokohde (I ms:n aikaisten linnoitusrakennelmien jäännökset) ei ole muinaisjäännösrekisterissä
- Kaava-alueella voimassa oleva asemakaava on vuodelta 1982, joka käsittää koko Mäntyluodon satama-alueen sekä Uuniluodon alueen, ja jossa käsillä oleva kaava-alue on osoitettu pääosin virkistysalueeksi. Merivartioston alue on osoitettu yleisten rakennusten ja pursiseuran alue matkailua palvelevien rakennusten korttelialueeksi. Kaava-alueelle osoitettu lisäksi satama-alueita, erityisaluetta ja puistoa. Kaavan laatija totesi, että satama-alueelle ei ole voimassa olevassa asemakaavassa osoitettu yksilöityä rakennusoikeuden määrää. Erityisalue

- on osoitettu yhdyskuntateknisiä palveluja varten, mm. jäteveden pumpptaamo, jollaista ei alueella (enää) sijaitse.
- Suunnittelualueelta on laadittu asemakaavan muutoksen pohjakartta, jonka Porin kaupunki on toimittanut kaavan laatijalle.
  - Kaavan laatija totesi, että kaava-alueen pohjoisosa on kunnallistekniikan piirissä, eteläosassa on jätevesiverkosto. Kaava-alueella ei ole huilvesiverkosta.
  - Porin kaupunki on laatinut kaava-alueelta kehittämiselvityksen, jossa on tuotu esille alueen kehittämistarpeet sekä kehittämistavoitteet, joita ovat mm. eri toimijoiden tarpeiden yhteensovittaminen sekä alueen liikennöinnin parantaminen/kehittäminen.
  - Kaavan laatija totesi, että kaava-alueelta laaditaan asemakaavatyön yhteydessä nykytilaselvityksen lisäksi maisemaselvitys, luontoselvitys sekä rakennetun kulttuuriympäristön inventointi. Selvitykset valmistunevat kesäkauden 2022 aikana. Luontoselvityksen laatii Nosto Consulting Oy:n alikonsulttina Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy ja rakennetun kulttuuriympäristön selvityksen Heilu Oy.
    - o Satakunnan museosta tiedusteltiin, sisältääkö rakennetun kulttuuriympäristön selvitys myös kaava-alueella sijaitsevan muinaisjäännöskohteen, johon kaavan laatija totesi, että selvitykseen ei sisälly arkeologisia kohteita, mutta tämä voidaan tehdä lisätyönä.
  - Mari Sinn Suunnittelutoimisto Sinn'ista laatii liikenteellisten vaikutusten arvioinnin.
  - Kaavan osallisiin on lisätty Länsi-Suomen Merivartiosto valtiollisena toimijana. Samalla todettiin, että Heli Nukki Porin kaupungin yhteyshenkilönä poistetaan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.
  - Kaavan tavoiteaikataulun mukaan osallistumis- ja arviointisuunnitelma olisi nähtävillä touko-kesäkuussa 2022, luonnos syksyllä, kaavaehdotus vuodenvaihteessa 2022/2023 ja hyväksymiskäsittely toukokuussa 2023. Kaava tulisi lainvoimaiseksi kesän 2023 aikana.

3. Viranomaisten näkemykset ja keskustelu

Satakuntaliitto:

- Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa lähtötietoja on täydennettävä voimassa olevien Satakunnan maakuntakaavojen osalta. Maakuntaliiton sivuilta löytyvä maakuntakaavojen yhdistelmäkartta on käyttökelpoinen. Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY) on hyvä täydentää OAS:iin.
- Asemakaavatyössä on huomioitava Satakunnan vaihemaakuntakaava 2. Alueen virkistyskäyttö on merkittävä ja alueella on hyvin erityyppistä virkistymistä. Erillinen virkistys/virkistyskäyttöselvitys olisi olennainen kaavanlaadinnan kannalta.

- Pelkän maisemaselvityksen lisäksi olisi kiinnitettävä huomiota virkistuksen ja maiseman suhteeseen ja kytkeytymiseen toisiinsa, esim. mihin paikkaan maisemaa tullaan varta vasten katsomaan (luonto, maisema, geologia) Virkistyskäyttö/virkistysarvot korostuvat vaikutusten arvioinnissa. Selvityksiin kannattaa panostaa jo kaavan alkuvaiheessa.

Varsinais-Suomen ELY-keskus/luonto:

- ELY-keskus totesi, että linnustoselvitystä ei mainittu luontoselvityksen yhteydessä. Luontoselvityksessä tulisi selvittää ainakin kaava-alueen kasvillisuus, luontotyypit ja linnusto.
- Kallon saaren eteläpuolella on erillinen luoto, joka tulisi olla myös jollakin tavalla mukana selvityksissä ja vaikutusten arvioinnissa

Satakunnan museo:

- Kaava-alueella sijaitseva muinaisjäännöskohde ei ole muinaisjäännösrekisterissä. Muinaisjäännöskohde olisi hyvä dokumentoida rakennetun kulttuuriympäristön täydennysinventoinnin yhteydessä.
  - o Erillinen arkeologinen selvitys ei ole tarpeellinen

Länsi-Suomen merivartiosto:

- Merivartioston toiminta-alueena on raja- ja meriturvallisuus sekä koskemattomuuden valvonta. Olennaisinta merivartioston kannalta käsitellä olevassa kaavamuutoksessa on oman toiminnan turvaaminen sekä aluevalvonta.
- Taustaselvityksen mukaiset liikennejärjestelytavoitteet kaava-alueella vastaavat merivartioston tarpeeseen. Ongelmana nykyisessä liikennöinnissä on varsinkin kesäisin vilkkaasti liikennöity tie Kallon saaren läpi, joka aiheuttaa alueella vaaratilanteita.
- Olemassa olevien satamatoimintojen laajentaminen on olennaista merivartioston toiminnan kannalta.

Varsinais-Suomen ELY-keskus/liikenne:

- Varsinais-Suomen ELY-keskus on neuvotellut Porin kaupungin kanssa pyöräilyväylistä välillä Mäntyluoto-Tahkoluoto. ELY-keskus tiedusteli, koskeeko kaavan yhteydessä laadittava liikenneselvitys laajempaa aluetta vai laaditaanko selvitys ainoastaan asemakaavan muutosta varten.
  - o Kaavan laatija totesi, että asemakaavatyön yhteydessä ei ole tarkoitus selvittää liikenteellisiä asioita laajemmin, vaan selvityksen avulla haetaan ennen kaikkea ratkaisua liikennöintiin kaava-alueella sekä arvioidaan kaavamuutoksen liikenteellisiä vaikutuksia
  - o Heli Nukki totesi, että tarkoitus on tehdä vain asemakaavan muutokseen liittyvä liikenteellinen selvitys, jonka pohjalla on viime vuonna laadittu esiselvitys

- ELY-keskus nosti esiin, että kaava-alueella on hyvä edistää kävelyä ja pyöräilyä. Myös pyöräpysäköinti ja sille osoitetut varaukset olisi hyvä huomioida. ELY-keskus kommentoi tarkemmin, kun selvitys on valmis.
  - o Porin kaupunki totesi, että kaavamuutoksessa liikenteen järjestämisessä on tarkoitus keskittyä virkistyskäyttöä tukevaan kävelyyn ja pyöräilyyn autoilun ohella ja toki huomioidaan myös alueella toimivien tahojen liikenteelliset tarpeet
  - o Kaavan laatija totesi, että keskusteluissa on ollut tavoitteina muun muassa, että autopysäköinti sijoittuisi alueella sisääntulon yhteyteen ja että autoilu Kallon saarella kiellettäisiin yleisiltä virkistyskäyttäjiltä. Kielto ei koskisi Pursiseuran toimintoihin (veneiden lastaus ja huoltoliikenne) tarpeellista autoliikennettä.
- Satakuntaliitto totesi, että kaavamuutoksessa liikenteellisten vaikutusten arviointi korostuu.

Yleistä keskustelua:

- Todettiin, että OAS:n täydennystarve maakuntakaavan ja RKY-alueen osalta on tullut jo esille.
- Keskusteltiin Meriporin yleiskaavan oikeusvaikutteisuudesta. Kaavakartassa on merkintä "oikeusvaikutukseton".
- Keskusteltiin vedenalaisesta selvitystarpeesta ja siitä, onko alueella jotakin huomioitavaa esim. ennen mahdolliseen ruoppaukseen ryhtymistä, kuten myrkyllisiä ja haitallisia aineita tai vedenalaisia kulttuuriperintökohteita.
  - o Vedenalaisesta kulttuuriperinnöstä vastaa Museovirasto, joka lisätään kaavan osallisiin
- Museoviraston lisäksi myös Väylävirasto tulisi lisätä osallisiin (vesiväylät)
- Kaavamuutoksessa ja selvityksissä tulisi huomioida ja olisi hyvä tarkistaa myös mahdolliset Matti-kohteet.
  - o ELY-keskuksen ympäristönsuojeluyksikön kanssa voi olla tarkemmin yhteydessä
  - o Täydennetyt/korjatut OAS:n voisi laittaa ELY-keskukselle tiedoksi, niin vesi- ja ympäristönsuojeluyksiköt voivat kommentoida
- Todettiin, että Satakuntaliitto ottanut kantaa jo virkistysaisoihin ja alueen virkistystarpeet olisi hyvä selvittää esimerkiksi uimarannan osalta. Myös kulutuskestävyys sekä hulevedet tulisi huomioida kaavatyön yhteydessä.
- Kaava-alueen koillisosassa sijaitsevan omakotitalon tulevaisuus ja kohtalo sekä kytkeytyminen kaavamuutokseen pitää ratkaista.
- Vaikutusten arvioinnissa painotettiin toiminnallisten vaikutusten arviointia, liikenteellisiä vaikutuksia sekä vaikutuksia kulttuuriympäristöön, jossa RKY-alue tulee erityisesti huomioida

4. Yhteenveto ja jatkotoimenpiteet

- Huomioidaan kaavatyössä edellä mainitut selvitykset sekä mahdolliset lisäselvitystarpeet
  - o esimerkiksi luontoselvityksen yhteydessä tarkempi kasvillisuustarkistus, mm. konttakäävän mahdollinen esiintyminen
  - o linnustaselvitys osana luontoselvitystä (myös luoto)
  - o muinaisjäännöksen dokumentointi rakennetun kulttuuriympäristön täydennysinventoinnin yhteydessä, mutta ilmeisesti arkeologista selvitystä/inventointia ei katsota tarpeelliseksi
  - o selvitetään kaava-alueen verkostollinen tilanne (vesi- ja jätevesiviemäriverkosto, puhdistamo ja maanalainen pumppaamoasema) kaavatyön yhteydessä
- Täydennetään ja tarkistetaan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa
  - o lisätään kaavan osallisiin sekä Museovirasto että Väylävirasto, jotka eivät olleet läsnä käsillä olevassa neuvottelussa. Huomioidaan osalliset kaavamuutoksen jatkosuunnittelussa
  - o pyydetään Museovirastolta arvio vedenalaisen kulttuuriperinnön selvitystarpeesta
- Keskusteltiin kaava-alueen eteläosassa sijaitsevien rakennusten historiasta. Kyseessä alun perin 1930-luvulta peräisin olevat ja hiljattain kunnostetut vanhaan öljynjakeluasemaan liittyvät rakennukset.
- Kaavamuutoksen yleisötilaisuus (kaavaluonnosvaiheessa) laajentaa osallistumismahdollisuuksia ja varaudutaan siihen, että asia herättää kiinnostusta.

5. Kokouksen päättäminen

Neuvottelu päätettiin klo 9.40.

Päivi Leppänen

JAKELU

Läsnäolijat

Risto Rauhala, Varsinais-Suomen ELY-keskus